

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
1. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI UGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASABÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRŰK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK

SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAIGAZGATO

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TARSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTA MŰSZAKI TANACSOS

A m. kir. posta szervezete és szolgálata egyszerűsítésének (racionalizálásának) hatása a személyzeti létszám alakulására.

Irta: Dr. KISS ÖDÖN, m. kir. postafőigazgató.

Effets de la simplification (rationalisation) de l'organisation et du service des postes r. h. sur l'évolution des effectifs de personnel.

Par le dr. Edmond Kiss, directeur supérieur des postes.

Pendant la guerre mondiale l'Administration des Postes hongroises comblait les lacunes qui se produisaient dans les effectifs, par des unités féminines et par des invalides de guerre, et cela, conformément au grand trafic de l'époque, en assez grand nombre. Ces effectifs s'accroissaient encore des réfugiés venus des territoires détachés en suite du traité de paix de Trianon. La poste du pays mutilé ne pouvait, ne fût-ce que pour des raisons financières, être maintenue avec les installations trop vastes et les grands effectifs d'alors. C'est pourquoi l'Administration a réalisé à partir de l'an 1923 jusqu'à nos jours des simplifications et des réorganisations approfondies tant dans le service administratif que dans le service exécutif.

L'auteur démontre dans le présent article les effets produits par ces simplifications et réorganisations sur les effectifs. En fin de compte, on a réussi à réaliser, depuis 1923, une diminution de 37% dans les effectifs de fonctionnaires et de 16% dans les effectifs de sous-agents.

A világháború tartama alatt a m. kir. posta személyzetében beállott hiányt női munkaerőkkel és hadirokkantakkal pótoltuk. A felvett új alkalmazottak munkaképessége kisebb értéket képviselt, ennél fogva a pótlás a személyzet létszámának erősebb szaporítását vonta maga után. Csonkamagyarország postájának személyzeti létszáma a menekültekkel még jobban emelkedett. Ugyanakkor a posta szervezete is mindinkább széttagozódott. A gyászos békeszerződés megkötése után kétségtelenné vált, hogy Csonkamagyarország postáját

akkori berendezkedésével és személyzetével fenntartani nem lehet. Ezért a m. kir. posta már akkor megkezdte a szervezeti és szolgálati egyszerűsítéseket úgy, hogy e tekintetben az országban az elsők közé tartozik és talán eddig is már azokat a legteljesebb mértékben végrehajtotta.

Vezér-
igazga-
tóság.

A m. kir. posta takarékosági törekvéseit 1923-ban kormányzói jóváhagyással kiadott új szervezeti szabályzattal kezdte meg. A legfontosabb újítás ebben az volt, hogy a háromfokú hatósági tagozódás a vezérigazgatóság középfokú hatóságának megszüntetése mellett csak kétfokúvá vált. Háromfokú tárgyaláson csak a fegyelmi ügyek mennek át.

A posta az újjászervezés alkalmával a hatásköröket lefokozta, illetve az alsófokú hatóságokra, központi, illetőleg kezelési hivatalokra terjesztette ki és az igazgatást, a számvevőséget és a kezelést egyaránt célszerű alapokra fektette.

A postavezérigazgatóság eddigi 12 ügyosztályát 7-re apasztotta, majd 1928-ban a postavezérigazgató helyettesi és a központi főbiztosi állást megszüntette; 1929-ben pedig a központi biztosok számát 4-ről 1-re apasztotta.

A vezérigazgatóságnál ismételten végrehajtott mélyreható átszervezések és egyszerűsítések révén a következő személyzeti megtakarítások voltak elérhetők:

	1923. I. 1.	1933. IV. 30.	Különbözet.	
	állapot.			
tiszti létszám	247	201	— 46	= 18.6%
berendelték „ „ -a	40	7	— 33	= 82.5%
altiszti létszám	74	40	— 34	= 45.9%
berendelték „ „ -a	14	—	— 14	= 100.0%
összesen:	375	248	—127	= 33.6%

Ennek jelentőségét főleg akkor lehet mérlegelni, ha figyelembe vesszük, hogy 1923. január 1-je óta a vezérigazgatóság munkaköre sok tekintetben bővült, mert több oly feladat hárult rá, amelynek igazgatását műszaki és egyéb szempontokból decentralizálni nem lehetett. Így többek között különösen a pénzforgalmi kezelés és hitelezés ügyei, a posta önálló jogi képviselete folytán a peres ügyek; a sok új kincstári épület építésével, valamint azok fenntartásával járó jogi és műszaki vonatkozású ügyek, a havonta készítendő költségvetési hitel-igénylések és zárszámadások, a légi postai és autóbuszjáratok nagymérvű szaporodásával járó teendők a vezérigazgatóság munkáját jelentékenyen szaporították. Mind a fogalmazási, mind a műszaki, tehát általában a közigazgatási teendők szaporodtak, még a távbeszélő ugrásszerű fejlődése, különösen az automatizálás által, továbbá a relaisállomások felállítása és a távbeszélő távkábelek fektetése, az erősítő állomások építése, berendezése és valamennyinek fenntartásával járó munkák által is bővültek.

Igazga-
tóságok.

A m. kir. posta a hatásköröknek ismételt kiterjesztése és az igazgatás újabb racionalizálásával egyidejűleg a postai igazgatóságok számát 7-ről 5-re apasztotta, változatlanul fenntartva a budapesti távíró és

távbeszélő igazgatóságot. A posta az 1929. évi 5.500. M. E. sz. (racionalizálási) kormányrendeletet megelőzve, az igazgatóságoknál az ügyiratkezelést a hivatkozott kormányrendelet szellemében már 1923-ban egyszerűsítette. Az igazgatósági segédhivatalokat fel lehetett oszlatni főleg, mert az egységes iktatókönyv vezetése, az ügyiratok indexelése, nyilvántartása és más vonatkozó teendők megszűntek. Azóta az előadók munkakönyve szolgál iktatókönyv gyanánt is, az ügyosztályok maguk gondoskodnak a kiadmányok tisztázásáról és továbbításáról, valamint az ügyiratok nyilvántartásáról is. Ezáltal a felszabadult segéd-személyzetet az 1930-ig egyre fokozódó posta, távíró és távbeszélő-forgalom lebonyolításánál, vagyis a kezelésnél lehetett felhasználni.

A fogalmazási személyzet teendői a vezérigazgatóság hatás- és munkakörének lefokozása folytán természetszerűen szaporodtak. De munkatöbbletet idézett elő a pénzügyi értékek kezelése és árusítási szolgáltatásának a pénzügytől való átvétele és a rádiószolgálat is.

Mindamellet 1925-ben a fogalmazási személyzet létszáma az igazgatóságoknál is apasztható volt, ami főleg az igazgatósági ügykörök racionális átcsoportosítása, az előadói teendőknek, mondhatnám a „bürokrácia“ béklyói alól való felszabadítása, vagyis egyszerűsítése által volt elérhető. Így pl. az előadók egymás között, sőt még a felekkel is élőszóval vagy távbeszélőn intéznek el közbevetőleg vagy véglegesen sok olyan ügyet, amelyet azelőtt hosszas iratváltásokkal intéztek el.

Az előadók a gyakrabban ismétlődő hasonló tárgyú ügyek elintézéséhez mintákat készítenek, amelyekbe csak a változó adatokat írják be.

A gyakorlottabb előadók széleskörű kiadmányozási joggal ruháztatnak fel, ami által az ügyosztályvezetők (helyetteseik) e munka alól tehermentesítve vannak, ezenfelül az ügyintézés így egyszerűbbé és ezáltal természetszerűen gyorsabbá is vált.

Fontos változást idézett elő az igazgatóságok utalványozási jogának megszüntetése is, miáltal az igazgatósági pénztárakat fel lehetett oszlatni. Ezzel az intézkedéssel a posta kettős célt ért el, egyrészt a személyzeti létszámot apaszthatta, másrészt a vonatkozó ügyintézés egyszerűsíthető és gyorsítható lett.

A m. kir. posta 1929-ben megszüntette a kerületi műszaki felügyelőségeket, illetőleg azokat az illető postaigazgatóság műszaki ügyosztályává szervezte át. Ez az intézkedés közvetlenül talán nem idézett elő lényegesebb létszámváltozást, de közvetve az ügyintézés egyszerűsítése folytán némi létszámcsökkenést mégis el lehetett érni.

Az ismételt átszervezések s egyszerűsítések következtében a *postaigazgatóságok* — a távíró és távbeszélő igazgatóság nélkül — személyzeti létszáma a következőképpen alakult:

	1931. I. 1.	1933. III. 30.	Különbözet.	
	állapot			
Tiszti létszáma	1240	489	— 751	60%
Altiszti létszám	588	127	— 461	78%
Összesen:	1828	616	+1212,	vagyis

a létszám 66 százalékkal, a réginek kétharmadával csökkent.

Buda-
pesti
távíró és
távbe-
szélő
igazga-
tóság.

A budapesti távbeszélőhálózat 1897-ben államosított. Műszaki és igazgatási ügyeinek intézésére a kormány, mint önálló hatóságot „A budapesti távbeszélőhálózat igazgatóságát” állította fel. Ez a hatósági szerv az idők folyamán különféle elnevezés alatt szerepelt, de mindig azzal a feladattal, hogy a budapesti távbeszélő intézmény műszaki szolgálatát igazgassa, míg a vonatkozó kezelési és üzleti ügyek igazgatása a budapesti postaigazgatóság hatáskörébe tartozott.

Azonban már a háború ideje alatt Budapesten a távírónál, de különösen a távbeszélőnél nemcsak a *műszaki*, hanem a kezelési és üzleti ügyekre vonatkozó *igazgatási* teendők annyira megsaporodtak, hogy a m. kir. posta szükségesnek tartotta 1919. január hó 1-én a budapesti m. kir. távíró és távbeszélő igazgatóság felállítását. Ez az igazgatóság is természetesen egyik alsófokú hatósága a m. kir. postának.

A m. kir. posta 1926-ban ezt az igazgatóságot, valamint a Budapest székesfővárosi és a Budapest kerületi postaigazgatóságokat megszüntette és a postavezérigazgatósággal egyesítette. Minthogy azonban a központosítás nehézkesnek bizonyult és az étellel mindig lépést tartó m. kir. posta üzemi viszonyainak egyéb szempontból sem felelt meg, a m. kir. posta 1929-ben a budapesti távíró és távbeszélő igazgatóságot a régi szervezetében, a volt két budapesti postaigazgatóság helyett pedig egyet, a budapesti postaigazgatóságot visszaállította.

Annak ellenére, hogy a technika nagyarányú fejlődésével a budapesti távíró és távbeszélő igazgatóság munkaköre mindinkább bővült, mégis az itt is életbeléptetett ügyiratkezelés és ügyintézés egyszerűsítése az azonos munkaköröknek lehető összevonása és egyéb racionális intézkedések a személyzeti létszámhoz való jelentős megtakarítást és az ügyek gyorsabb intézését tették lehetővé.

Véleményem szerint azonban az igazgatóságnál, mint ügyintéző hatóságnál bizonyos átszervezések még mindig keresztülvihetők lennének különösen oly irányban, hogy az igazgatóság ama ügyosztály-csoportjai, amelyek egyáltalán nem igazgatási, hanem kifejezetten végrehajtószolgálatot teljesítenek (pl. távíró-, rádióüzemcsoport, műhelycsoport, ipari csoport, stb.) az igazgatóság munkaköréből véteszenek ki és egy vagy több végrehajtó szervvé alakíttassanak át. Ez az átszervezés sem a személyzeti létszámában, sem a költségvetés rovataiban többletet nem idézne elő, sőt talán még bizonyos megtakarítást is lehetne elérni. Már csak azért is, mert az ügyosztályok közül talán éppen ezeknek az üzemi vagy üzemi természetű csoportoknak van a legnagyobb személyzeti létszámuk és a legnagyobbak a kiadásaik is. Ily irányú intézkedéssel az igazgatást létszámilag és költségvetésileg tehermentesíteni lehetne, ami a távíró és távbeszélő igazgatóság és végeredményben a posta igazgatási költségeit kedvezőbb színben tüntetné fel.

Éppen arra való tekintettel, mert a távíró és távbeszélő igazgatóság az említett szempontokból végrehajtó szervként is működik, az időközi létszámváltozásról csakis az igazgatóság egész *kerületi összlétszámának* összehasonlítása által kapunk tiszta képet. Eszerint:

	1923. I. 1.	1933. III. 31.	Különbözet.	
Tiszti létszám	290	1726	— 2178	55.7%
Altiszti létszám	760	467	— 293	38.5%
Összesen:	4664	2193	— 2471	53%

E nagyarányú létszámapadást főleg a budapesti távbeszélő központok automatizálása idézte elő. Megjegyzem azonban, hogy végeredményben a távbeszélő automatizálás a személyzeti létszámban csak *eltolódást*, de nem tényleges apadást okozott, mert a m. kir. posta a feleslegessé vált többszáz főnyi női munkaerőt szociális szempontból nem bocsátotta el, illetőleg nem vonta végelbánás alá, hanem megfelelő átképzés után a végrehajtószolgálat más ágazataiban használta fel.

A m. kir. posta az igazgatóságok utalványozási jogának 1926-ban történt megszüntetésével az igazgatósági számvevőségeket a m. kir. posta központi számvevőségének keretében összpontosította, ami által annakidején 41 főnyi tiszti munkaerőt lehetett megtakarítani.

A számvevőség egyes osztályainak és ügyköreinek az 1929. évi 5.500. M. E. számú ú. n. racionalizálási rendelet szellemében való újabb felülvizsgálása után a lehető egyszerűsítések bevezetésével és az egyes munkák mechanizálása révén a létszámot itt is tovább lehetett csökkenteni. Végül 1929-ben a központi számvevőség munkaköréből elvonattak a külföldi posta-, táviró- és távbeszélőlétszámolások, továbbá a postamesteri fenntartási átalányokra vonatkozó, nemkülönben a nyugdíj, rokkant és más egyéb utalványok ügyei, úgyhogy most már a számvevőség hatás- és munkakörébe kifejezetten csak számvevőségi teendők tartoznak.

Mindez intézkedések folytán a számvevőség összlétszáma az 1923. január 1-ei 251 főről 69 fővel 182-re volt apasztható, ami közel 28 százalékos apadásnak felel meg, figyelembe véve a munkakörelvonás folytán előállott létszámeltolódást is.

A m. kir. posta „A posta utalványleszámoló hivatalát“ 1902-ben állította fel. A külföldi államokkal berendezett utalványforgalom emelkedése azonban csakhamar szükségessé tette „a m. kir. posta külföldi postautalvány kicserélőhivatala“ megszervezését is, amely addig az utalványleszámoló hivatal egyik osztályaként működött.

A m. kir. posta az utalványforgalom visszafejlődése miatt 1924-ben e két hivatalt megszüntette és a postautalvány be- és kifizetési számadásainak felülvizsgálásával a postaigazgatóságokat bízta meg, a nemzetközi utalványegyezmény alapján váltott összes külföldi postautalványokról való leszámolás teendőinek ellátására pedig „A m. kir. posta utalványkicserélő hivatala“ elnevezéssel új postai szervet állított fel.

1924-ig az utalványleszámolás összes munkálatait 133 főnyi személyzet végezte, míg az 1924-ben életbeléptetett új rendszer alapján e teendők ellátására 84 főnyi személyzet, vagyis 49-el kevesebb volt elegendő.

Az utalványforgalom újból való emelkedése után az utalványleszámolásnak ez a rendje nehézkesnek bizonyult és az igazgatást is

Szám-
vevőség

Utal-
ványle-
számoló
hivatal.

túláságosan igénybevette. Ezért 1930-ban „A m. kir. posta utalványkicserélő hivatalának“ egyidejű megszüntetése mellett „A m. kir. posta utalványleszámoló hivatalát“ új szervezettel újból felállította. Ez az újabb átszervezés, különösen a kezelési rend egyszerűbbé tétele által lehetővé tette, hogy a hivatal létszáma 70 tiszt és 9 altiszti munkaerőben, összesen tehát 79 főben állapíttassék meg. Végeredményben az 1926. évi 133 főnyi létszámmal szemben az utalványleszámolásnál a létszámban 40 százalékos megtakarítást lehetett elérni.

Tekintettel arra, hogy a posta utalványleszámoló hivatalának vezetése fogalmazási tisztviselőkre bízott, e hivatal hatáskörébe a számadási eltérésekre vonatkozó ügyekben a külföldi postaigazgató-sokkal való közvetlen ügyintézés is utaltatott. Ezáltal egyrészt a postavezérigazgatóságot tehermentesíteni lehetett, másrészt az ügyintézés egyszerűbbé és gyorsabbá vált.

A m. kir.
posta
Tudakozó
Irodája.

A m. kir. posta Tudakozó Irodája, mint központi hivatal a mai szervezetében 1929. november 1-e óta működik. Szervezeti tagozódása szerint 3 osztályra oszlik. Az 1-ső osztály a közönség részéről történt közvetlen szóbeli és írásbeli felszólalásokat és panaszokat tárgyalja, továbbá az egész ország területére nézve a kedvezményes díjú hírlap-táviratok és a tértiküldemények ügyeit intézi.

A racionális igazgatás berendezése természetszerűen a személyzeti létszámban itt is megtakarítást eredményezett. Az Irodának ez osztálya háború előtt és még alatta is a budapesti postaigazgatóság egyik ügyosztályaként 25 tisztviselővel és 4 altiszttel működött; most 19 tisztviselő és 2 altiszt végzi a „Tudakozó“ munkáját.

A Tudakozó Iroda 2-ik osztálya a külföldi hírlapügyeket és a Posta Rendeleték Tára kiadóhivatali teendőit végzi. Munkakörébe tartoznak továbbá még az illetmény-, rokkant-, nyugdíj- és a postamesteri fenntartási átalányokra vonatkozó utalványok felszerelési, bevételezési és továbbítási ügyei. Régebben ez ügyeket 9 tisztviselő és 9 altiszt intézte, most 7 tisztviselő és 4 altiszt.

A Tudakozó Iroda 3-ik osztálya a posta-, a táviró- és távbeszélő nemzetközi leszámolásokat intézi. Amíg ezek az ügyek a posta központi számvevőségéhez tartoztak, azokat 22 tisztviselő és 2 altiszt végezte, most ugyanezt a szolgálatot a végrehajtott racionalizálás és egyszerűsítések folytán 16 tisztviselő és 1 altiszt látja el. Figyelembe kell azonban még venni azt is, hogy 1929. előtt a külföldi postaigazgatóságokkal a nemzetközi leszámolásokkal kapcsolatos ügyintézés a postavezérigazgatóság végezte, míg azt most a Tudakozó Iroda közvetlenül intézi, ami által az igazgatás e része is egyszerűbb és gyorsabb lett.

Összesítve a m. kir. posta Tudakozó Irodája személyzeti létszámára vonatkozó régebbi és újabb adatokat, megállapítható, hogy amíg 1923-ban a felsorolt teendők ellátásához 56 tiszti és 15 altiszti munkaerőre volt szükség, addig ma e központi hivatal létszáma 32 tisztviselő és 7 altiszt. A tiszti munkaerőknél ennél fogva majdnem 43 százalék, az altiszteknél 53 százalék megtakarítást lehetett elérni.

M. kir.
posta-
állomás.

Budapesten a lovaskocsikkal való postaszállítást 1918. december 31-éig magánvállalkozó látta el. Minthogy akkor a postaszállítás főleg a forgalom nagyarányú emelkedése folytán sok kívánni valót hagyott

hátra, de a postajáratok fenntartása és biztonsága is veszélyeztetettnek látszott, különösen, mert a rosszul fizetett kocsisok és egyéb alkalmazottak többször sztrájkba léptek, ezért a posta a fővárosban a postaszállítást állami kezelésbe vette át és a vezetést az újonnan felállított „M. kir. postaállomás“-ra, mint központi hivatalra bízta.

A postaállomás telepe 12 katasztrális hold területen fekszik, amelyen 22 épület van. Hozzá tartozik Csepelen, Lakihegyen, Tárnokon és Székesfehérváron a rádió adó-, illetőleg vevőállomásoknak összesen mintegy 150 katasztrális holdnyi területe, amelyeket a postaállomás mezőgazdasági célokra használ fel.

Egerben és Székesfehérvárott, ahol igen terhesek az útviszonyok, sok éjjeli járat van és nagy kiterjedésű területeken kell a kézbesítőszállítást ellátni, a posta házi kezelésben tartja a szállítást. E két üzem ellátásáról ugyancsak a postaállomás gondoskodik.

Mindamellett, hogy a postaállomás időközben elvállalta az említett 150 katasztrális hold mezőgazdasági művelését, nemkülönben, hogy most már az állomás maga gondoskodik a lófogatú postakocsik mosásáról és rendszeres kenéséről, amit azelőtt a posta járműtelepének személyzete végzett, az ott is foganatosított egyszerűsítések és racionális intézkedések még személyzetmegtakarítást is lehetővé tettek. 1923. január 1-én a postaállomásnál 26 tisztviselő és 340 havibéres, illetőleg órabéres alkalmazott volt, most 20 tisztviselő és 319 altiszti, illetőleg órabéres alkalmazott van a telepen. A tisztviselő személyzetnél a megtakarítás tehát 23 százalék, az altisztnél elenyésző ugyan, de ha az említett munkaszaporulatokat is figyelembe vesszük, ez is igen jelentősnek mondható.

A m. kir. posta 1923-ban az igazgatóságok utalványozási jogát megszüntette. Ezzel kapcsolatban feleslegessé váltak az igazgatósági pénztárak, amelyek addig egyben kerületi értékcikkraktárak is voltak. Minthogy azonban célszerűnek és gazdaságosnak mutatkozott az értékcikkek kezelésének központosítása, az igazgatósági pénztárak mint kerületi értékcikkraktárak is megszűntek és az értékcikkek kezelését az egész ország területére vonatkozó hatáskörrel az újonnan felállított „A m. kir. posta értékcikkraktára“, mint központi hivatal vette át.

Az átszervezés előtt az igazgatósági pénztáraknál és értékcikkraktáraknál 45 tisztviselő és 21 altiszti munkaerő teljesített szolgálatot. A központosítás révén ez a létszám 27 tisztviselő és 15 altiszti létszámra csökkent.

A m. kir. posta 1925-ben a pénzügyminisztériummal történt megállapodás értelmében az összes pénzügyi, nevezetesen az okirat-, forgalmiadó-, értékpapír forgalmiadó- és törvénykezési bélyegek, váltók, marhalevelek, vasúti fuvarlevelek, halász- és vadászejegyek eladását a postahivatalokra, a hivataloknak készlettel való ellátását pedig a m. kir. posta központi értékcikkraktárára bízta. Ez intézkedés által a pénzügyminisztérium alá tartozó „M. kir. központi bélyegraktár és bélyegjelző hivatala“, ahol 7 tisztviselő és 2 altiszti teljesített szolgálatot, megszüntethető volt; de a most említett hivatalnál berendezett postakirendeltség is, ahol addig 2 tisztviselő és 1 altiszti teljesített szolgálatot, feleslegessé vált.

E jelentős munkaszaporulat ellenére a posta a m. kir. posta érték-

M. kir.
posta
érték-
cikk
raktára.

cikkraktáránál a kincstár érdekeinek szem előtt tartásával az érték-cikkek kezelési és számadástételi rendjét, valamint az ügyintézését egyszerűsítette, aminek következtében a tisztí személyzetet 27-ről további 4 fővel 23-ra lehetett apasztani.

Összesítve tehát a különböző értékcikkek kezelésével 1923-ban foglalkozó személyzet létszámát és azt összehasonlítva a jelenlegivel, megállapíthatjuk, hogy 1923-ban 52 tisztí és 23 altisztí munkaerőre volt szükség, ugyanannak a munkának az elvégzéséhez, amelyet ma 23 tisztí és 15 altisztí bonyolít le. Ennél a szervnél tehát a tisztí munkaerőknél több mint 55 százalék, az altisztíknél 35 százalékot lehetett megtakarítani.

Kezelési
szolgá-
at.

A m. kir. posta 1923. óta a kezelést is minden ágazatban fokozatosan egyszerűsítette. A végrehajtott egyszerűsítések közül főleg csak azokat említem meg, amelyek a létszámalakulásra nagyobb hatással voltak. Így különösen jelentős személyzeti létszámmegtakarítást lehetett elérni 1925-ben, a *postahivatalok pénzkezelésének és számadástételének egyszerűsítése* által. Amíg azelőtt minden hivatali pénztárban a pénztároson kívül pénztári ellenzáros is volt, addig azóta a pénztáros egyedül — a saját anyagi, fegyelmi felelőssége mellett — kezeli a hivatali főpénztárt. A megtakarítás jelentősége emelkedik azáltal is, hogy legtöbbszörre magasabbrangú tisztviselőket lehetett a főpénztári szolgálattól elvonni. A pénztári okmányok közül megszűnt a pénztári napló, a pénzjegyzék és a napi eredménykimutatás vezetése, úgyhogy most a főpénztár a hivatali bevételeket és kiadásokat — általában — csak egyetlen pénztári számadási okmányban könyveli el. Nagy munkamegtakarítást lehetett elérni azáltal is, hogy több postai bevételi tételt — esetleg kezelési pénztárakon át a főpénztár által — nem készpénzben kell már elszámolni, hanem portóbélyeggel leróni, többféle kiadást pedig a levonóívben elszámolni.

Megszűntek a postahivataloknál a külön *gazdasági pénztárak*. Az *érték-cikk készletek nyilvántartása, kezelése és elszámolása* is egyszerűbb lett, úgyhogy annak ellenére, hogy 1923 óta a pénzügyi, stb. bélyegekkel a főpénztárak munkája lényegesen megszorodott, mégis a főpénztáros az érték-cikkeket egyéb pénztári teendői mellett most — általában — egymaga kezeli. Kivételet képeznek ez alól a nagy hivatalok, ahol külön érték-cikk kezelő tisztviselő teljesít szolgálatot.

Ugyancsak 1924-ben egyszerűbb lett a *posta jövedéki bevételeinek és kiadásainak elszámolása*. Ugyanebben az évben a m. kir. posta a *fogyasztási adók és vámdíjak nyilvántartását és a különböző hatóságokkal való kiegyenlítését*, nemkülönben a *vámkezelési illeték lerovását és kiegyenlítését* is egyszerűsítette.

A postakezelés gyorsabbá lett a *postai küldemények készpénzben való bérmentesítésének* meghonosítása által, amely intézkedéssel a postabélyegek előállítása terén is megtakarítást lehetett elérni.

A m. kir. posta a *feladóvevényes postautalványürlapok* rendszerezése által az utalványfelvételi szolgálatot gyorsabbá tette, amit az *utalványnaplók* vezetésének egyszerűsítése által is előmozdított. 1930-ban az *ajánlott küldemények feladóvevényeinek kitöltése* is a közönségre hárult. E küldeményfaj felvételi kezelése azáltal is gyorsabbá vált, hogy az *ajánlott küldeményeket a felvételnél nem kell*

könyvelni, hanem azokat csak egyenlegszerűen tartják nyilván.

Ugyanily eljárást rendelt el a posta a csomagfeladásnál is. A feladóvevények a szállítólevelekkel lettek egyesítve, a postahivatalok pedig a csomagokat sem naplózzák, hanem csak ragszám szerint jegyzékelik.

A m. kir. posta a postai megbízások és megbizási lapok kezelését és könyvelését is, a megbízó hitelezők, valamint ezek adósai érdekeinek szigorú szem előtt tartásával ismételten egyszerűsítette.

E nagyarányú kezelési egyszerűsítések feltétlenül hozzájárultak a m. kir. posta jelentős személyzeti létszámcsökkentésének lehetőségéhez.

Kizárólag a kezelésnél alkalmazott személyzet létszámviszonyai a következőképpen alakultak:

	1931. I. 1.	1933. III. 31.	Különbözet.	
Tiszti létszám	4346	3488	— 858	19.7 ⁰ / ₀
Altiszti létszám	4809	4881	+ 72	1.5 ⁰ / ₀
Összesen:	9155	8369	— 786	18.2 ⁰ / ₀

E több mint 18 százalékos létszámcsökkenés jelentősége kellőképpen főleg akkor értékelhető, ha figyelembe vesszük, hogy az általános postai forgalom az 1924/1925. évvel szemben az 1933/1934. évi költségvetési előirányzat szerint még mindig közel 15 százalék emelkedést mutat.

Tekintetbe kell még venni azt is, hogy a kezelési (forgalmi, üzemi férfi és üzemi női) státusokban a háború kezdete óta az utánpótlás éveken át rendszertelenül történt, sőt a posta a legutóbbi két évben egyáltalán még forgalmi díjnokot sem vett fel, aminek a következő következménye, hogy a három kezelési státus személyzetének öregedési arányszáma mindinkább emelkedik. A mintegy 5.000 főnyi kezelési személyzet létszámában 46 éven felül már közel 30 százalék van, de figyelembe kell még venni azt is, hogy a 46 éven aluliak között mintegy 400 hadirokkant férfi alkalmazott van, a forgalmi szak legjobb és legszakképzetebb tisztviselői közül pedig 135 előadói és 52 műszaki teendőket végez.

Ily körülmények között a kezelési személyzetnek közel csak 50 százaléka használható fel korlátlanul az üzem és kezelés ellátására, ami bizony a létszám helyes szétosztásánál és a forgalom kifogástalan lebonyolításának egyensúlyba tartásánál mind a vezérigazgatóságot, mind pedig az igazgatóságokat nehéz feladat elé állítja, különösen ha a személyzet jogos vagy legalább is méltányos magánérdekeit is a szolgálati érdekekkel valamiképpen össze akarják egyeztetni.

Összesítve az eddig előadottak alapján a m. kir. posta személyzeti összlétszámalakulásait, megállapíthatjuk, hogy

	1923. I. 1-én	1933/1934.	Különbözet.	
		költségv. előirányzat.		
Tiszti létszám	10.194	6408	— 3486	
Altiszti létszám	7.518	6329	— 1189	
Összesen:	17.712	12737	— 4975	

Össze-
sítés.

vagyis a tiszti létszámban több mint 37 százalék, az altisztiben közel 16 százalék az apadás annak ellenére — amint mondtuk —, hogy mind az igazgatás munkakörei szaporodtak, mind pedig a forgalom — az 1923. évvel szemben — még mindig közel 15 százalékkal emelkedett.

Az igazgatás és kezelés egyszerűsítésének, valamint racionalizálásának a létszámalakulásra való hatása főleg akkor becsülhető meg, ha a mostani és a háborúelőtti létszámviszonyokat a *budapesti viszonylatban* hasonlíjuk össze. (Az összehasonlításnál az összes, tehát a vezérigazgatóság, igazgatóságok és valamennyi budapesti végrehajtó szerv létszámait vesszük számításba, mert a hatás- és munkaköreltolódás nagy volt. Eszerint:

	1913. I. 1.	1933/1934. költtségv. előirányzat	Különbözet.
Tiszti létszám	5226	4454	— 772
Altiszti létszám	5693	4090	— 1503
Összesen:	10919	8544	— 2375

Végeredményben tehát a tiszti létszám 15 százalékkal, az altiszti 28 százalékkal csökken, ami annak bizonyítéka, hogy a m. kir. posta az adminisztrációját felszabadította a sokszor jogosan kifogásolt bürokratizmus alól és mind a központi, mind pedig a végrehajtó szolgálat egyszerűsítése és gyorsítása terén elment addig a határig, ahol a kincstár és a közönség anyagi és erkölcsi érdekei még nincsenek veszélyeztetve.

Mindezek ellenére azonban mégsem lehet állítani, hogy itt-ott további egyszerűsítések, hatáskörök lefokozása, ügykörök átcsoportosítása már nem lehetséges. De ezek révén — meg vagyunk győződve — számottevő személyzeti megtakarítást elérni már alig lehetséges.

A multak tapasztalataiból azonban több tanulságot vonhatunk le. Igy többek között a hatáskörök lefokozása pl. az alsófokú hatóságoknál oly munkatöbbletet jelenthet, amely a régi állapottal szemben esetleg személyzetszaporítást vonhat maga után, eltekintve attól, hogy az igazgatást nehézkessé, sőt bonyolulttá teheti. Viszont a túlzott központosítás sem bizonyul mindig jónak, mert az ügyköröket az egyes ügyek alapos elintézésének rovására megduzzasztja, sőt az ügyintézés nehézkessé is teszi amellet, hogy a személyzeti létszámban megtakarítást alig tesz lehetővé. Az arany középúton kell tehát haladni, hogy az igazgatás gyors és amellet jó és biztos legyen.

Büszke lehet a m. kir. posta, hogy e nagyarányú személyzeti létszámcsökkentéssel az állam pénzügyi helyzetének egyensúlyba hozásához a maga részéről már eddig is becsületesen hozzájárult.

Jegyzék

a m. kir. posta átszervezésére, racionalizálására, valamint az igazgatás és kezelés egyszerűsítésére vonatkozó fontosabb miniszteri rendeletekről.

A rendelet tárgya:	A K. M. rendelet száma:	P. R. T. száma:
Ügyiratkezelés és ügyintézés egyszerűsítése az igazgatóságoknál	23.031/1923.	
A m. kir. posta szervezetének és hatósági ügykörének megállapítása	24.314/1923.	1923. 61.
Postaigazgatóságok és végrehajtó szolgálati szervek hatáskörének kiterjesztése	24.758/1923.	1923. 61.
Igazg. pénztárak és értékcikkraktárak megszüntetése	24.760/1923.	1923. 61.
Postavezérigazgatóság új ügybeosztása	24.759/1923.	1923. 61.
Feladóvevényes postautalványok rendszeresítése	3.556/1923.	1924. 27.
Utasítás a posta pénzkezelése tárgyában	14.405/1924.	1924. 48.
Az állami készpénzbevételek és kiadások postai kezelése	17.154/1924.	1924. 49.
A posta jövedéki bevételeinek és kiadásainak elszámolása a számvevőségénél	20.434/1924.	1924. 58.
A postautalvány be- és kifizetési naplók vezetésének és az utalványszámadás módosítása ..	20.542/1924.	1924. 59.
A könyvelt postai küldemények díjának lerovása és ellenőrzése	16.344/1924.	1924. 60.
A vámkezelési illeték lerovásának és kiegyenlítésének egyszerűsítése	22.840/1924.	1924. 63.
A postahivatalok pénzkezelése és számadástétele értékcikk készletek nyilvántartásának és elszámolásának egyszerűsítése	22.843/1924.	1924. 64.
A fogyasztási adók és a vámdíjak nyilvántartásának és kiegyenlítésének egyszerűsítése ..	23.396/1924.	1924. 64.
Pénztárszámadások vezetésének egyszerűsítése ..	22.844/1924.	1924. 64.
Postautalványsommázat készítésének egyszerűsítése	5.666/1925.	1925. 11.
Utasítás a kincstári postahivatalok főpénztárának kezelése tárgyában (ellenzárosság megszüntetése)	5.383/1925.	1925. 11.
Az államkassza pénztárának kezelése tárgyában (ellenzárosság megszüntetése)	11.176/1925.	1925. 40.
A posta igazgatási, műszaki és számvevőségi szervei számának, területi beosztásának, hatáskörének és ügybeosztásának módosítása (többek között az igazgatósági számvevőségek megszüntetése)	1.547/1926.	1926. 9.
E rendelet végrehajtási utasítása	1.780/1926.	1926. 9.
Ellenőrző szolgálat egyszerűsítése	41.857/1926.	1926. 48.
Az ügykezelés és ügyintézés egyszerűsítése és gyorsítása	132.846/1926.	1926. 56.
Feladószelvényes és ragszámos szállítólevelek rendszeresítése	11.809/1927.	1927. 50.
Szállítójegyzék rendszeresítése a szállítólevél nélkül korlátlan számú csomag feladásához ..	15.697/1927.	1927. 50.
Postaigazgatóságok és végrehajtó szolgálati szervek büntetési hatáskörének kiterjesztése ..	2.472/1928.	1928. 11.
Vezérigazgató helyettesi és a központi főbiztosi állás megszüntetése	17.301/1928.	1928. 20.
Postaigazgatóságok hatáskörének kiterjesztése ..	20.864/1929.	1929. 17.
Postavezérigazgatóság üzemi osztályainak igazgatóságokká való átszervezése	20.863/1929.	1929. 17.

A rendelet tárgya:	A K. M. rendelet száma:	P. R. T. száma:
A posta műszaki felügyelőségeinek megszüntetése, illetőleg az igazgatóságokba műszaki osztályo ként való beolvasztása	20.862/1929.	1929. 17.
Az utalványleszámolásnak központosítása	20.865/1929.	1929. 17.
Végrehajtási utasítás a postaigazgatóságok hatáskörének kiterjesztésére, a műszaki felügyelőségek megszüntetésére és a vezérigazgatóság üzemi osztályainak igazgatóságokká való átszervezésére	27.962/1929.	1929. 23.
Postaigazgatóságok és kincstári hivatalok hatáskörének további kiterjesztése és egyszerűsítések az adminisztrációban	ad. 46.990/1930.	1930. 2.
Ajánlott küldemények feladási rendjének egyszerűsítése és módosítása (feladóvevény kitöltése a feladók által, felvevőkönyv vezetésének megszüntetése)	68.133/1930.	1930. 14.
Postai megbízási lapok kezelésének egyszerűsítése	68.846/1930.	1930. 14.
A posta egyes szervei hatáskörének változása ..	71.491/1930.	1930. 23.
Az állandó illetmények és ellátási díjak számfejtéseinek egyszerűsítése	72.805/1931.	1931. 9.
A postai készpénz- és értéketétel nyilvántartása és kezelése	74.474/1931.	1931. 10.

A szentendrei falurendszerü automatikus távbeszélő központ kísérleti üzemében szerzett tapasztalatok.

Irta: KOVÁCS ANDOR m. kir. ób. postamérnök.

Expériences faites dans l'exploitation d'essai de la Centrale téléphonique rurale automatique de Szentendre.

Par Andor Kovács, ingénieur des postes.

L'auteur rend compte des expériences faites dans l'exploitation de la première centrale rurale automatique en Hongrie.

A technikai fejlődés és a racionalizálás korában a távbeszélés tökéletesítése a nagyvárosok távbeszélő forgalmának automatizálásával nem fejeződhet be. A távbeszélés fejlesztésével foglalkozó körök az automatikus központok sikerei után a vidék távbeszélőjének tökéletesítését vették legközelebbi és egyben igen érdekes feladatuknak. A feladat időszerű, mert a vidék távbeszélő szolgálatának mai hiányosságai (különösen kettő: a korlátolt szolgálat és a gyenge beszélgetési lehetőségek a nagy beszédcsillapítási értékek miatt) nagy mértékben akadályozzák a vidék tágkörü bekapcsolódását a távbeszélőforgalomba.

A feladat érdekes és nagyszabású azért is, mert egész országrészek távbeszélő hálózatának összefüggő gépi szolgálattal való ellátása csak teljesen újszerű elvek és technikai elgondolások alapján érhető el. Az

ú. n. „falurendszerű“ távbeszélő szolgálat tehát a kézikezelésű rendszer hiányosságait van hivatva orvosolni.

A falurendszerű hálózatok megoldásai a forgalom követelményeinek megfelelően általában két főcsoportra, a falusi félautomatikus és a teljesen automatikus csoportokra oszthatók.

Félautomata rendszernél úgy a helyi, mint a helyközi beszélgetéseket a gócpont (az a hely, ahova a hálózat központjai sugárirányban csatlakoznak) kapcsolja. A teljesen automata rendszerben úgy a helyi, mint bizonyos viszonylatokban a helyközi kapcsolást is az előfizető maga végzi tárcsájával.

Bár a félautomata rendszer olcsóbb megoldás, a forgalmak egyenlőtlensége miatt általános bevezetése még sem vihető keresztül. Ugyanis 30-nál több előfizetővel rendelkező központok helyi forgalma már akkora, hogy félautomata rendszerű kiszolgálás esetén a várakozási idők túlságos megnövekedését csakis új áramkörök építésével lehetne elkerülni. Ennek költségei azonban oly nagyok volnának, hogy a számottevő helyiforgalom miatt a teljesen automatikus rendszer már gazdaságosabb.

Hazánkban a távbeszélő központok több mint 80 százalékában 30-nál kevesebb előfizető van bekapcsolva. Ennélfogva a teljesen automatikus rendszer általános bevezetése sem indokolt. E megfontolás alapján a magyar posta vezetősége úgy döntött, hogy mindkét rendszert kipróbálja. A teljesen automatikus rendszer kipróbálására a szentendrei központ jelöltetett ki. A kísérleti központot, amely 100 (96) előfizető befogadóképességű, a szállító cég 1931. február hó 1-én helyezte üzembe. Az azóta eltelt két év alatt az újrendszerű üzem megfigyelésére és értékes, a további fejlődést elősegítő tapasztalatok szerzésére bő alkalom nyílt. Jelen közlemény a szerzett üzemi tapasztalatokról számol be.

Mielőtt az üzemi tapasztalatok tárgyalására rátérnék, röviden ismertetem a központ üzemét, valamint azokat a követelményeket és szempontokat, amelyek alapján az eredményeket kellően lehet csoportosítani és elbírálni.

A) A központ rövid ismertetése.

A falurendszerű automatikus központba kapcsolt előfizetőknél CB. központi telepű számtárcsás készülék van felszerelve. Az előfizetők helyi hívásait a központ automatikusan kapcsolja.

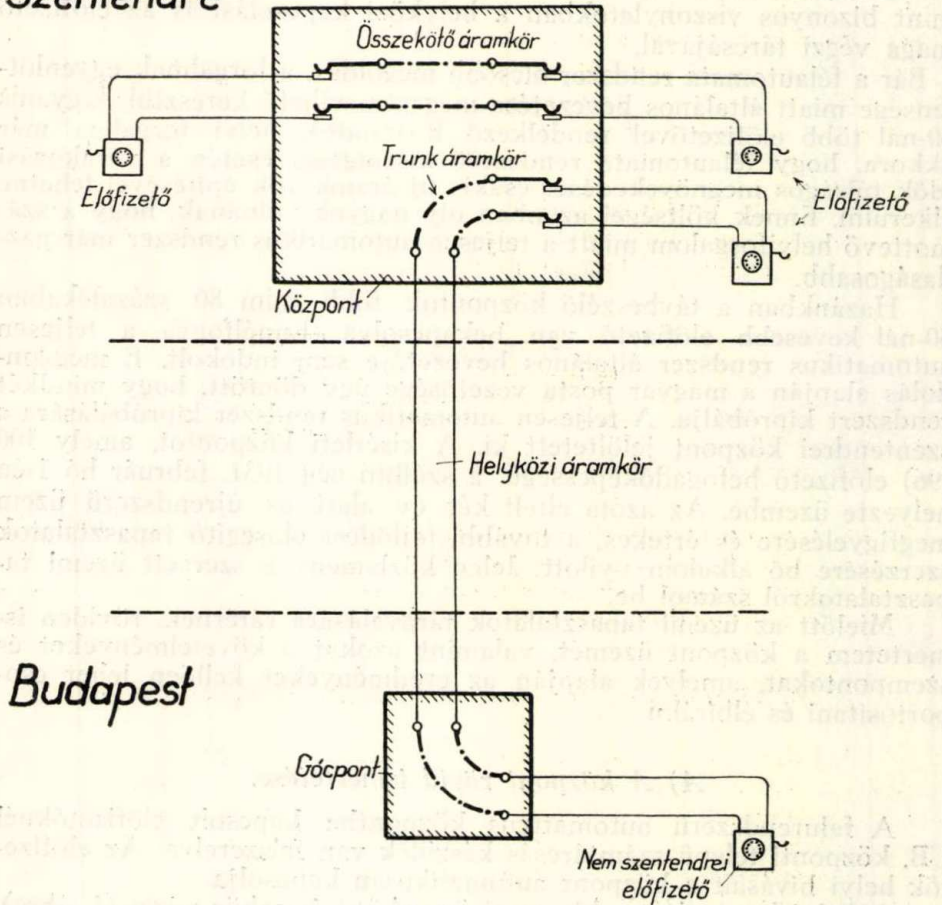
A helyi kapcsolást a központi összekötő áramkör végzi (1. ábra). Ilyen összekötő áramkör központunkban 6 drb van, ami azt jelenti, hogy egyidőben 6 helyi kapcsolás létesülhet. Ha ugyanakkor egy hetedik előfizető is hív, nem kap kiszolgáló összekötő áramkört (nem kap tárcsa-búgóhangot), azaz várakoznia kell. A forgalomhoz helyesen méretezett központnál várakozási időnek gyakorlatilag nem szabad előfordulni.

Tekintettel arra, hogy a központ 100 előfizető befogadóképességű, az előfizetők kétjegyű hívószámmal hívhatók (pl. 16). Ugyanis az előfizetői hívószám számjegyeinek száma a befogadóképességtől függ. Például egy 10 előfizetői befogadóképességű központban egyjegyű

hívószámmal az összes előfizetőket meg tudjuk egymástól különböztetni, azaz ugyanaz a szám kétszer nem fordul elő: 1, 2, 3 8, 9, 0.

Sikerés helyi kapcsolás esetén a beszédszámlálás automatikusan következik be, természetesen a hívó terhére. Ha azonban „speciális szám“ (0-val kezdődő, pl. helyközi bejelentők 01, tűzoltók 05, stb. volt a hívott, akkor számlálás nem történik.

Szentendre

1. ábra.

A helyközi kapcsolásokat a budapesti József központ épületében lévő gócpont bonyolítja le. Az előfizetőnek a helyközi áramkörre való kapcsolását a központ ú. n. „trunkáramköré“ végzi. A helyközi áramkör tehát a központban a trunkáramkörben végződik. A központot és a gócpontot 3 helyközi áramkör köti össze (2. ábra). Minthogy a központba kapcsolt előfizetők a helyközi kapcsolások szempontjából is hívók vagy hívottak lehetnek, a trunkáramkörök feladata is kétféle.

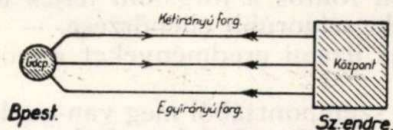
Egyik feladat a szentendrei előfizetőket helyközi bejelentés cél-

jából a gócponttal összeköttetésbe hozni. E feladatot a kimenő trunkáramkör oldja meg. A kimenő trunkáramkör tehát akkor jut szerephez, ha az előfizetők a gócpontot (helyközi bejelentő: 01) hívják. A kapcsolási irány ez esetben a 2. ábrán kettős nyíllal van jelölve.

Másik feladat a gócpont által hívott (táracsázott) szentendrei előfizetőt a többi közül kiválasztani és a gócponttal összekötni. E feladatot a bejövő áramkör végzi (a 2. ábrán egyszerű nyíllal jelölt irány).

A 2. ábrán látható, hogy a gócpontot és a központot összekötő 3 helyközi áramkör közül 2 kétirányú, 1 pedig csak egyirányú forgalmat bonyolít le, az utóbbit Szentendre-gócpont viszonylatban. Központunkban ezek szerint egyidőben 3 helyközi kapcsolás létesülhet. Az összes helyközi áramkörök foglaltsága esetén a helyközi kapcsolásokra várakozni kell. A helyközi hívásoknál már megengedünk bizonyos várakozási időt, de a jól méretezett kiszolgálásra a kis várakozási időértékek a jellemzők.

A kapcsolásokhoz szükséges jelző hangokat (táracsázási, csengézési, foglaltsági hang) és a csengető áramot is a központnak egyik része, a csengető és hangáramkör állítja elő.

2. ábra.

A központot egy 36. amperóra kapacitású akkumulátortelep látja el árammal. Ezzel a központot nagyjában ismerjük is. Lássuk most azokat a különleges szempontokat és követelményeket, amelyek szerint a központ eddigi üzemét vizsgálnunk kell.

B) A falurendszerű központ különleges üzemi követelményei.

A falurendszerű automatikus központ egyik legfontosabb különbsége a városi nagy központoktól, hogy teljesen magárahagyottan, szakértelemmel bíró állandó felügyelet hiányában működik. Ha nem így volna, akkor egy sok központtal bíró, teljes falurendszerű hálózat fenntartása oly sokba kerülne, hogy műszaki előnyeit a gazdaságossági hátrányok lerontanák.

A központ üzembiztos viselkedése tehát súlyosan esik latba. Még növeli e szempont komolyságát az a tény, hogy míg egy városi nagyközpontnál pl. az összekötő áramkörök százai szolgálják ki az előfizetők helyi hívásait, addig e típusnál igen kicsi az összekötő áramkörök száma (esetünkben 6).

Ha tehát például az összekötő áramkörök, vagy a trunkáramkörök közül egy elromlik, akkor a helyi forgalom $\frac{1}{6} = 17\%$ os, a helyközi forgalom pedig $\frac{1}{3} = 33\%$ -os bénulást szenved. Forgalmal időben tehát mindkét hiba súlyos torlódást és nagy várakozási időket okozhat. Nem szólva arról, hogy a központnak általános jelentőséggel bíró ré-

szei is vannak, amelyek hibás voltukkal az egész központot megbéníthatják (pl. csengető- és hangáramköri hiba).

Mint általában a gépi berendezések, úgy a falurendszerű központ szerkezeti részei is ki vannak téve piszkolódásnak elállítódásnak és egyéb zavart okozó hibának. Következésképpen a központ bizonyos időközben való felülvizsgálását számításba kell venni. De ezek a megelőző ellenőrző vizsgálatok nem szaporíthatók bizonyos határon túl a már említett gazdasági okok miatt. Általában azt tapasztaltuk, hogy a negyedévenként egyszeri ellenőrzés a kipróbált rendszerben elégséges.

Másik fontos szempont, hogy az előfizetői áramkörök zavarai és a készülékhibák mennyiben hatnak vissza a központ működésére. E kérdés fontos volta kiderül, ha meggondoljuk, hogy éppen vidéki központokban van a legtöbb hosszú áramkörrel bíró külterületi előfizető bekapcsolva és e hosszú áramkörök rendszerint légvezetékek, amelyek a városi kábelvonalakhoz viszonyítva erősebben vannak zavartatásoknak kitéve.

A kiszolgáló szervek (összekötő áramkörök, trunkáramkörök) kis száma miatt különösen fontos a forgalom teljes ismerete, megoszlása és a várakozási idők legrövidebb ellenőrzése.

Fentiek alapján az üzemi eredményeket a következő sorrendben fogom tárgyalni:

1. Központi hibák szempontjából meg van-e a kellő üzembiztonság;
2. vonalzavarok mennyiben befolyásolják az üzembiztonságot;
3. forgalmi megfigyelések az üzemről kielégítő képet nyújtanak-e.

C) Üzemi tapasztalatok.

1. Központi hibák.

A központi hibák ellen való védekezés (mint minden egyéb hibánál) két tényezőtől tevődik össze:

1. a hiba megelőzése, és
2. a már felmerült hiba minél gyorsabb megszüntetése.

Ez utóbbi különösen azoknál az üzemzavaroknál igen fontos, amelyek általános kihatásuk folytán az egész üzemet megbénítják.

A központtípus különleges üzemviszonyai miatt nem volna elégséges, ha a fenti két feladatot tisztán a fenntartásra bíznánk, ami esetünkben, mint már előzőleg láttuk, nem áll szakadatlanul az üzem rendelkezésére, hanem éppen az a cél, hogy egy-egy központban minél kevesebb elfoglaltsága legyen. Ezért a központ szerkesztésénél és megépítésénél már eleve mindkét feladatról gondoskodás történt. A hibák lehető elkerülését célozza a központ pormentes fémszekrénybe zárása. lévén a por az automatikus központok egyik legnagyobb ellensége. Nem kevésbé fontos a hibák megelőzése szempontjából a szerkezetek gondos kivitele és szerelése. Falurendszerű központoknál erre különleges gondot kell fordítani.

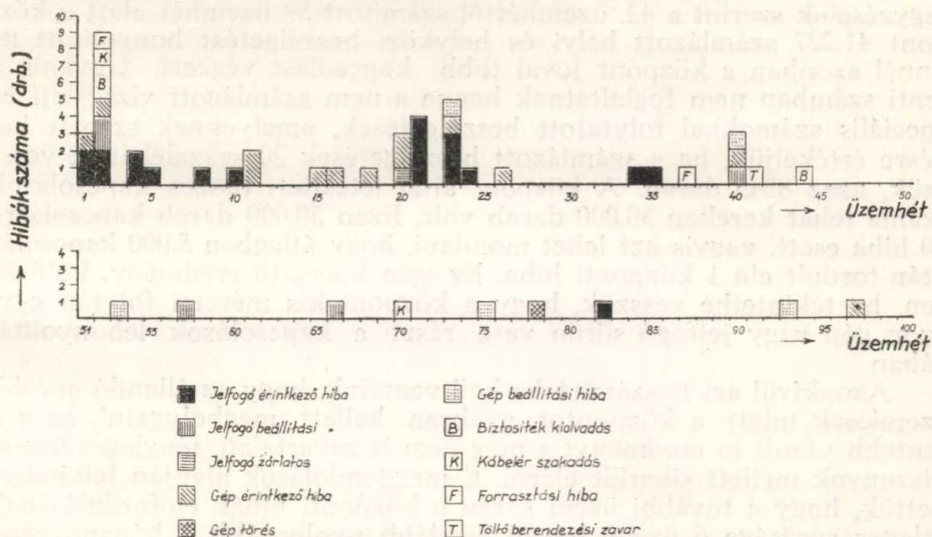
A gyors hibaelhárításra való törekvést célozzák központunkban az alábbi berendezések.

Minden kényesebb és általános vonatkozású szervből 2 van sze-

relve, olyanmódon, hogy ha az éppen működésben lévő elromlik akkor egyszerű billentyű-benyomás vagy kulcs-átváltás segítségével a tartalék késedelem nélkül bekapcsolható legyen.

Minden olyan hiba, amely valamiféle általános üzemzavart okoz, automatikusan egy ú. n. hibajelző áramkört hoz működésbe, amely a hiba fennállását azonnal jelzi úgy a szentendrei postahivatalnak, mint a gócponti munkahelynek. Ez nagyban elősegíti az üzemzavarok késedelem nélküli elhárítását.

Ezek után lássuk az üzemben eddig előfordult központi hibákat. Ezeket a 3. ábra tünteti fel üzemhétenként. A központ üzembehelyezése utáni első két üzemhéten előfordult hibák a szerelés következtében álltak elő. Az első két hét alatt ugyanis a központ porvédő vas-

3. ábra.

szekrényének ajtaja az üzembehelyezések után apróbb szerelések miatt még nyitva volt. A 4 jelfogó érintkező és 2 gépérintkező hibát a beáramló por okozta. Az ezen idő alatt előfordult többi hiba is olyan természetű volt, hogy keletkezésük szintén a szerelési munkának tulajdonítható.

Éppen ezért az első és második üzemhétből a központ üzemi viselkedésére helyes következtetést levonni nem lehet. A kezdeti két hét elteltével a hibák száma csökkent. A 4–10. hetekben előfordult érintkező hibákat is az első hetekben nélkülözött pormentesség okozta. A 11–20. hetekben előfordult hibák jórészt gépérintkező hibák voltak. Ennek, mint a vizsgálat kiderítette, főleg szerkezeti okai voltak, amelyeket a 21. üzemi hét elején a szállító cég a posta utasítására a gépekre szerelt rúgókötegek tökéletesebb felerősítésével, valamint magában a rúgókötegekben végzett szerkezeti módosítással szüntetett meg. A módosítás nagymértékben járult hozzá a központ hibátlanabb működéséhez és hatása az ábrán jól látható. Amíg ugyan-

is a módosítást megelőző 10 üzemi hét alatt 7 gépérrintkező hiba fordult elő, addig a 21. héten végzett javítás után 80 üzemhét alatt csak 4 ilyen hiba volt. A 21. héten végzett központi munkálatok, mint látható, újabb érintkező hibákra adtak alkalmat, amelyeknek előfordulása a 24. héten szűnt meg. A további 75 üzemhét alatt jelfogó érintkező hiba mindössze 3 esetben fordult elő.

A 42. üzemhétől kezdve az üzemről igen kedvező képet nyerünk. Ugyanis az 59 üzemhét alatt mindössze 10 központi hiba fordult elő, ami annyit jelent, hogy átlagban 6 hétre esik egy hiba.

Ha megfigyeljük a hibák előfordulásának sűrűségét, úgy azt vesszük észre, hogy az egyre csökken. A 82. héten előfordult hiba után 10 hét mult el egy újabb központi hiba előfordulásáig. Forgalmi feljegyzéseink szerint a 42. üzemhétől számított 59 üzemhét alatt a központ 41.227 számlázott helyi és helyközi beszélgetést bonyolított le. Ennél azonban a központ jóval több kapcsolást végzett. Ugyanis a fenti számban nem foglaltatnak benne a nem számlázott vizsgálati és speciális számokkal folytatott beszélgetések, amelyeknek számát kevésre értékeljük, ha a számlázott beszélgetések 20 százalékának vesszük, azaz 8245 darab. A központ által létesített összes kapcsolások száma tehát kerekén 50.000 darab volt. Ezen 50.000 darab kapcsolásra 10 hiba esett, vagyis azt lehet mondani, hogy átlagban 5.000 kapcsolás után fordult elő 1 központi hiba. Ez igen kielégítő eredmény, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a központ kis méretei folytán egyazon gép vagy jelfogó sűrűn vesz részt a kapcsolások lebonyolításában.

Azonkívül azt is számításba kell vennünk, hogy az állandó apróbb szerelések miatt a központot gyakran kellett megbolygatni, azaz a fentebb vázolt jó eredményt a még nem is zavartalan, tényleges üzemi viszonyok mellett sikerült elérni. E megfontolások alapján feltételezhettük, hogy a további üzem során a központi hibák előfordulásának átlagos sűrűsége 6 üzemi hétről legalább nyolcra (kb. 2 hónapra) fog kitolódni.

Feltevésünk helyességét igazolta az a tény, hogy a 97. üzemi hét óta a mai napig, tehát mintegy 22 héten (kb. 5 hónapon) keresztül központi hiba nem fordult elő. Megjegyzendő, hogy az üzemfenntartási költségek szempontjából az átlagos 6—8 heti hiba-előfordulási idő is kielégítő eredmény.

2. Vonalzavarok és készülékhibák.

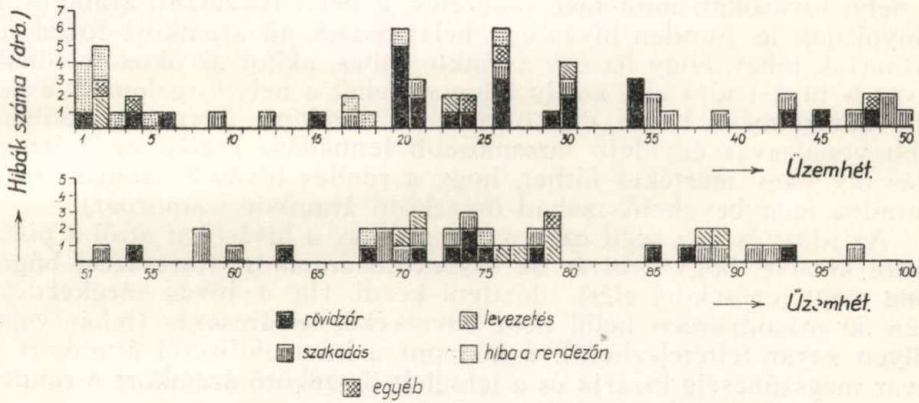
Vizsgáljuk meg most azt, hogy az előfizetői áramkörök és készülékek zavarai miképpen befolyásolták a központ üzembiztonságát. Az előfordult áramköri zavarokat és készülékhibákat a 4. ábra szemlélteti.

Láthatjuk, hogy a központi rendezőn előfordult hibák a zavaroknak csak elenyésző csekély részét teszik ki, túlnyomó részük az áramkörökön fordult elő és pedig főleg a nyári hónapok alatti viharok következtében.

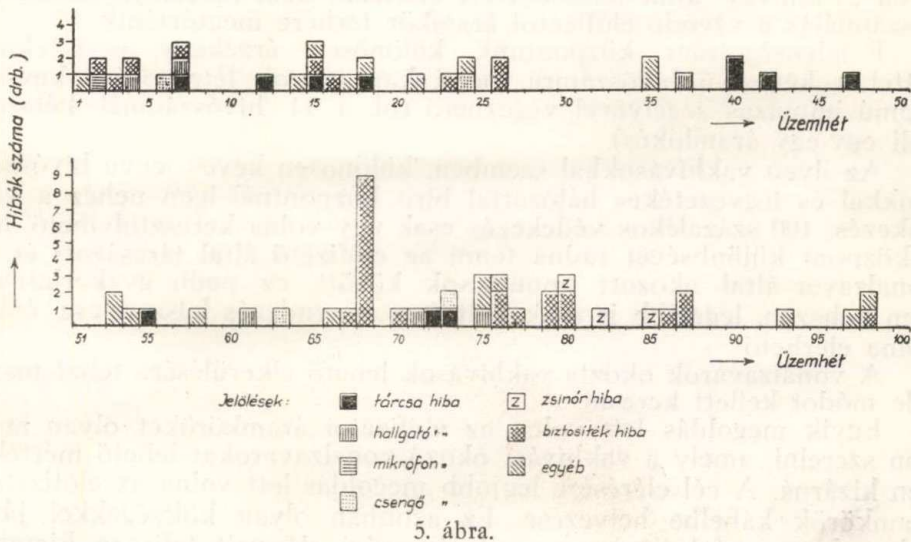
Ugyancsak jól szemlélteti a nyári zivatarok hatását az 5. ábra. A 67. üzemhétől számított 14 nyári héten keresztül előfordult készülék-

hibák 67 százalékáa biztosíték-hiba volt, amelyeknek javarészét villámcsapások okozták.

Visszatérve a 4. ábrára, első pillantásra megállapítható, hogy a

központ működését a vonalzavaroknak nem szabad befolyásolniok. Erre már a központ tervezésénél is gondoltak, amikor azt az „időzítés”-nek nevezett védelemmel látták el. Az időzítés a levezetésben vagy rövidzárrban lévő előfizetői áramkörök zavaró hatásától védi meg a központot.

Ha az előfizetői áramkör ugyanis, amely CB (központi telep táplálású) távbeszélő üzemnél állandóan feszültség alatt áll, rövidzárra kerül, vagy egyik („b”) ága földhöz képest vezet, akkor az áramkör, a rákapcsolt előfizetői készüléktől függetlenül, annak működését utána-ozva, hívást kezdeményez. A hívás ugyanis készülékkel úgy törté-

nik, hogy az eredetileg egymástól szigetelt vonalágakat a kézibeszélő felemelésével fémesen zárjuk, mire az áramkörön áramfolyás indul meg és ez az áram a központban működésbe hozza a hívó szerveket. A helyi hívásokat, mint már ismeretes, a helyi összekötő áramkörök bonyolítják le. Minden hívás egy helyi összekötő áramkört foglal le. Láthatjuk tehát, hogy ha egy áramkör hibás, akkor az okozott vonalzavar is hívást idéz elő, amely lefoglal, tehát a helyiforgalomból a zavar időtartamára kivon egy összekötő áramkört. Zivataros időben, több vonalzavar egyidejű huzamosabb fennállása esetén ez a lefoglalás oly nagy mértéket ölthet, hogy a rendes hívások számára nem maradna igénybevehető szabad összekötő áramkör (zsinórpár).

Az időzítés úgy segít ezen a bajon, hogy a hívásokat attól a pillanattól kezdve, hogy a hívás az összekötő áramkört (tárcsázási bűgőhang megjelenésekor) eléri, időzíteni kezdi. Ha a hívás megkezdése után 30 másodpercen belül nem következik a tárcsázás (tehát valamilyen zavar feltételezhető), a központ a hívó előfizetői áramkört a zavar megszűnéséig kizárja és a lefoglalt összekötő áramkört a rendes forgalom céljaira felszabadítja.

Az üzem megfigyelése folyamán azonban azt tapasztaltuk, hogy a vonalzavarokkal szemben még ez a védelem sem elegendő. Észrevettük ugyanis, hogy különösen szeles, viharos időben az előfizetői áramkörök vágódása (időleges rövidzárja) nemcsak hívást, hanem a rövid időközökben megismétlődő összecsapódás a tárcsázáshoz hasonló áramlökésekkel helyi kapcsolásokat is tud létesíteni. Mikor az ilyen „vakhívás“ által felcsengetett előfizető kézi beszélőjét felemeli, a számlálás a vágódó előfizetői áramkör terhére megtörténik.

E jelenség iránt központunk különösen érzékeny, mert tekintettel a kétjegyű hívószámra, helyi kapcsolatok létrehozása kevés számú impulzus segítségével végezhető (pl. a 11 hívószámnál kétszer kell egy-egy áramlökés).

Az ilyen vakhívásokkal szemben, különösen kevés jegyű hívószámokkal és légvezetékes hálózattal bíró központnál igen nehéz a védekezés. 100 százalékos védekezés csak úgy volna keresztülvihető, ha a központ különbséget tudna tenni az előfizető által tárcsázott és a vonalzavar által okozott impulzusok között, ez pedig gyakorlatilag igen nehezen, legalább is csak költséges berendezés felszerelése árán volna elérhető.

A vonalzavarok okozta vakhívások lehető elkerülésére tehát másféle módot kellett keresni.

Egyik megoldás lett volna az előfizetői áramköröket olyan módon szerelni, amely a vakhívást okozó vonalzavarokat lehető mértékben kizárná. A cél elérésére legjobb megoldás lett volna az előfizetői áramkörök kábelbe helyezése. Ez azonban olyan költségekkel járt volna, hogy a falurendszer gazdaságossági előnyeit teljesen kimerítette volna. Meg kellett tehát elégedni azzal, hogy a zavaroknak különösen kitett külterületi előfizetői áramkör-szakaszokon (pl. erdőben) az egyik vezetékág számára borított huzalat alkalmaztunk, illetve a vonalágakat egymástól széjjelebb szereltük.

A másik védekezési módra az a megfigyelésünk vezetett, hogy vonalzavar esetén a vágódások rövid időközökben állandóan meg-

ismétlődnek. A központ összekötő áramköreiben ezért olyan átalakítást végeztünk, hogy ha a kapcsolást kiváltó áramlökések után újabb áramlökés következik, az a kapcsolást rögtön bontja és nem engedi a számlálást bekövetkezni. Védekezésünk a tapasztalat szerint teljes sikerrel járt, mert 1932 szeptember 30.-a óta egyetlen ilyenemű előfizetői panasz sem fordult elő.

Az elmondottakból mindenesetre az tűnik ki, hogy a falurendszerű központ-típus szerkesztésénél a vonalzavarok hatását igen fontos szempontnak kell tekinteni, különösen hazánkban, ahol a vidéki kis központok távbeszélőhálózatai túlnyomórészt légvezetékesek.

Ezek után lássuk, hogy mennyire tudtuk azt a törekvésünket keresztül vinni, hogy az előforduló hibák minél rövidebb ideig tartsanak.

A központ jóságának megítélésénél t. i. ez is igen fontos szempont, amely különösen akkor tűnik ki, ha meggondoljuk, hogy központunkban a szerelvények túlnyomórésze általános vonatkozású, azaz a működésük alatt felmerülő hiba mindazon esetekben megismétlődik, amikor működésükre sor kerül. Pl. ha egy választógép (szelektor) beállítási hibája folytán az egyik összekötő áramkör tévesen kapcsol, a hiba mindannyiszor előfordul, valahányszor az az összekötő áramkör szolgálja ki a hívót, amelyben a hibás beállítású gép működik. A hiba időtartamával tehát az előforduló hibák száma egyenes arányban nő.

A hiba időtartama különösen oly esetben számottevő szempont, amikor a hiba fennállása alatt a központ bizonyos részei egyáltalában nem is működnek.

A különböző hibafajták időtartam-viszonyait szemléltető módon ábrázolja a 6. ábra. Az ábrán láthatjuk, hogy az üzem első idejében a központi hibáknak mintegy 10 százaléka igen hosszú ideig tartott (780—1440 percig, azaz 13—24 óráig) és átlagosan a hibák időtartama megközelítette a 300 percet (5 órát). Ez a hiba-elhárítás szervezetlenségének tulajdonítható.

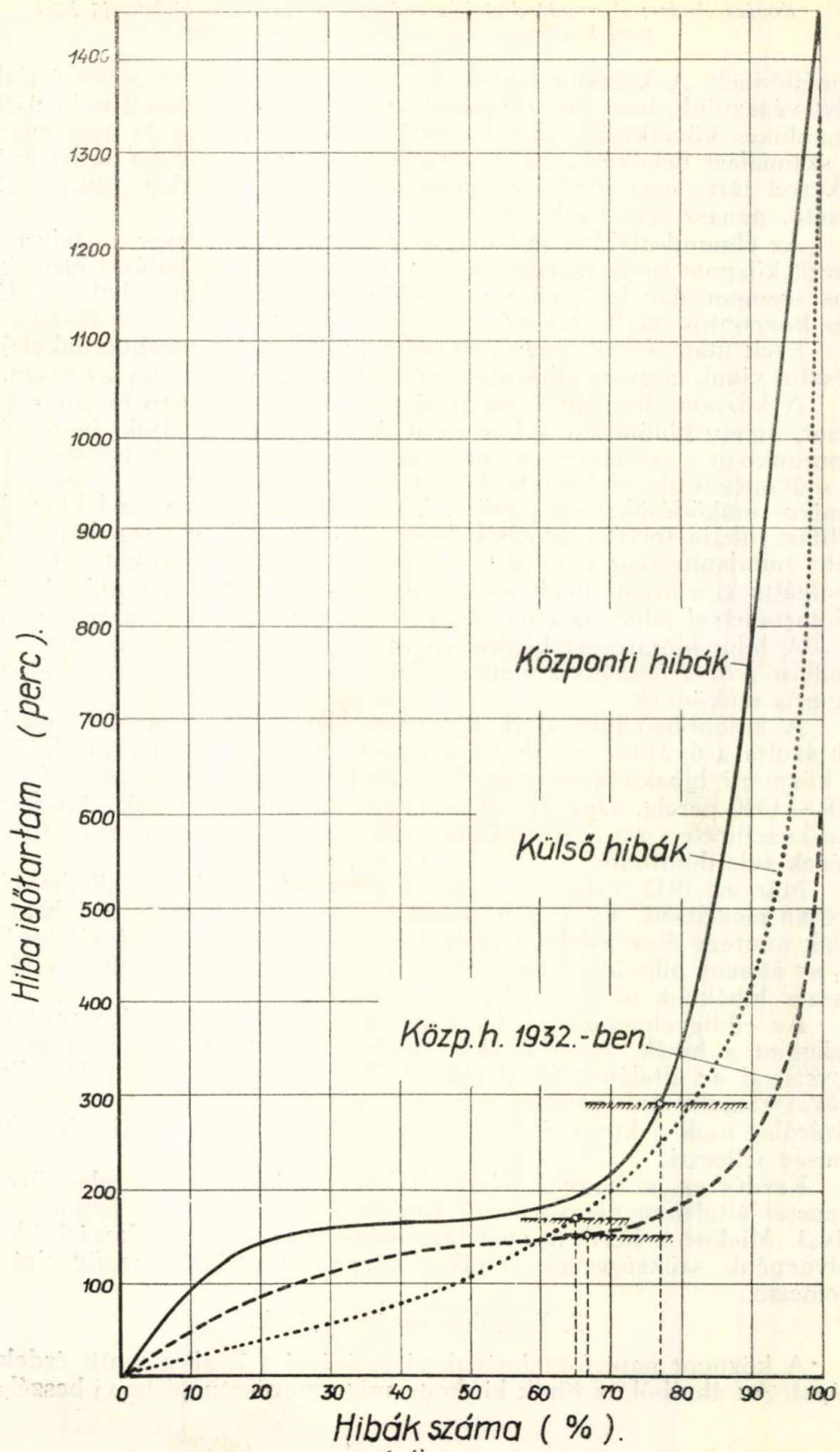
Már az 1932. évben a szerzett tapasztalatok kellő alkalmazása erősen meglátszik. Ez évben ugyanis (szaggatott vonal) a hibáknak csak mintegy 5 százaléka tartott 330 percnél (5 és fél óránál) tovább és az átlagos hiba-időtartam 150 percre szállott le. Ezen időn belül az összes hibáknak 67 százalékát sikerült elhárítani.

Az eddig elmondottak hű képet nyújtanak az üzembiztonságról, valamint a hibák, zavarok előfordulási sűrűségéről és időtartamáról, egyszóval az általános fenntartásról. Már a bevezető tárgyalás alkalmával rámutattunk azonban arra, hogy a nyújtott szolgálat jóságát nem kizárólag csak a kevés és olcsó fenntartási munkát igénylő üzembiztonság jellemzi.

Kérdés az is, hogy a felszerelt központtípus a zavartalan üzemmenetet általában biztosítja-e a forgalom torlódás nélküli lebonyolításával. Mielőtt a kérdést megvizsgálnánk, vagyis a várakozási időbe felvennénk, szükségesnek véljük a központ forgalmát megfigyelni és elemezni.

3. Forgalmi megfigyelések.

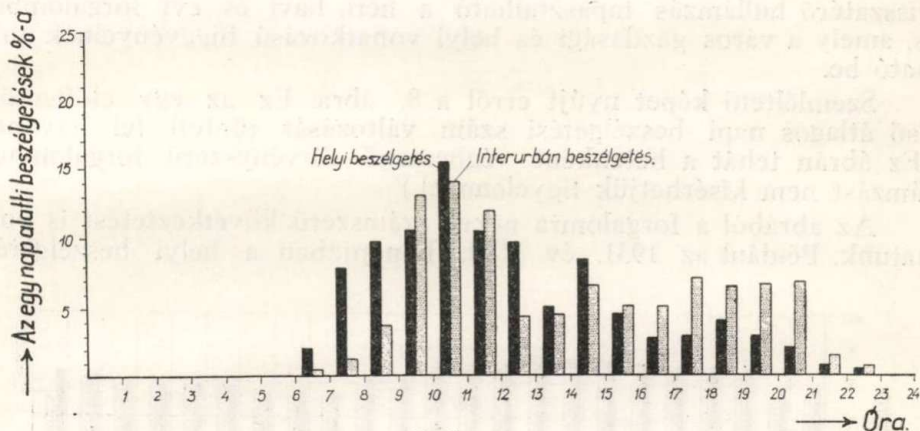
A központ napi forgalmának eloszlásáról a 7. ábra nyújt érdekes képet. Az ábrából az tűnik ki, hogy míg az egész napi helyi beszélge-

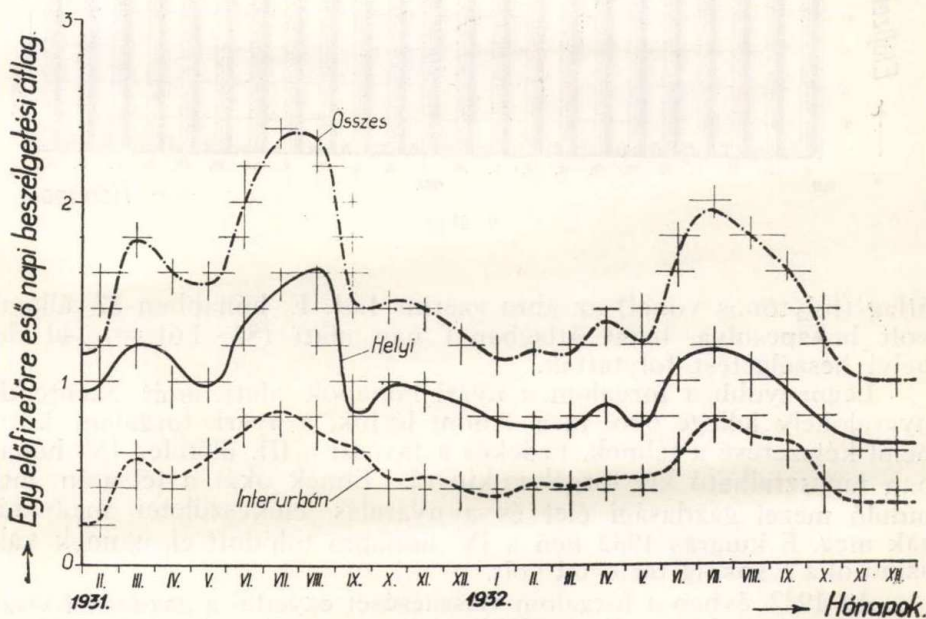
Hibák száma (%)

6. ábra.

tések túlnyomó %-a a délelőtti órákban folyik le, addig a helyközi beszélgetések a nap leforgása alatt egyenletesebben oszlanak el és a helyközi forgalom a késő délutáni órákban is számottevő.

7. ábra.

8. ábra.

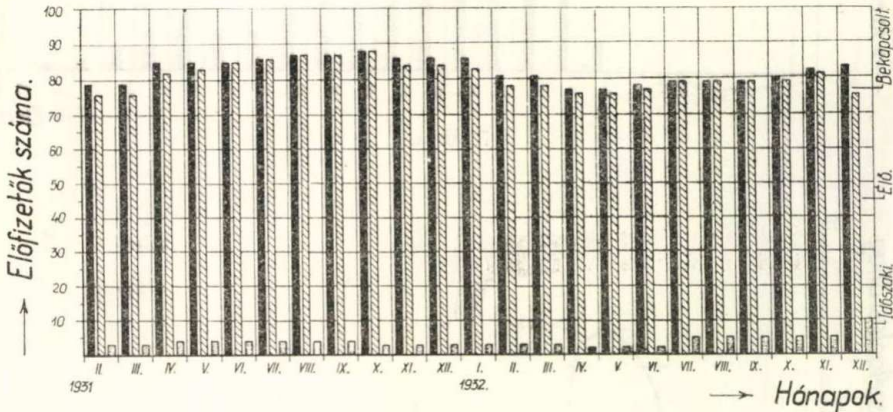
A központ a legnagyobb forgalmat 10 és 11 óra között bonyolítja le, amikor is a helyi beszélgetéseknek 16%-a, a helyközi beszélgetéseknek pedig 13%-a folyik le, ami elég tekintélyes szám. Este 20 és reggel

7 óra között a helyközi beszélgetéseknek kb. 10%-a, a helyi beszélgetéseknek pedig kb. 6%-a bonyolódik le.

Ez a törvényszerű, általában érvényes hullámmás az azonban nem csak a napi forgalomra állapítható meg. Ugyanígy törvényszerűen visszatérő hullámmás tapasztalható a heti, havi és évi forgalomban is, amely a város gazdasági és helyi vonatkozású függvényeinek tudható be.

Szemléltető képet nyújt erről a 8. ábra. Ez az egy előfizetőre eső átlagos napi beszélgetési szám változását tünteti fel havonta. (Ez ábrán tehát a hetenként végbemenő törvényszerű forgalomhullámmást nem kísérhetjük figyelemmel.)

Az ábrából a forgalomra nézve számszerű következtetést is vonhatunk. Például az 1931. év VIII. hónapjában a helyi beszélgetési

9. ábra.

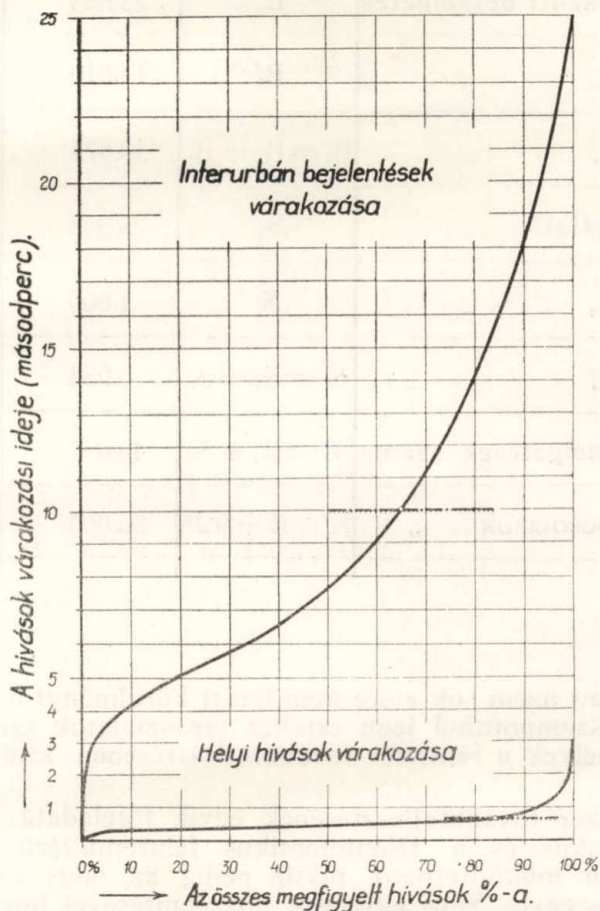
átlag (folytonos vonal) az ábra szerint 1.61. E hónapban 87 állomás volt bekapcsolva, tehát átlagban 1 nap alatt $(87 \times 1.61 =)$ 140 drb. helyi beszélgetést folytattak.

Legnagyobb a forgalom a nyári hónapok alatt, amit Szentendre nyaralóhely jellege okol meg. Amint látjuk, a nyári forgalom körülbelül kétszerese a télinek. Érdekes a tavaszi a III. illetve IV. hónapban tapasztalható kis forgalom-kiugrás. Ennek okát a tél után meginduló mezői gazdasági élet és a nyaralás előkészületei magyarázzák meg. E kiugrás 1932.-ben a IV. hónapra tolódott el, aminek valószínű oka a sokáig tartó tél volt.

Az 1932. évben a forgalom visszaesését egyedül a gazdasági viszonyok romlása okozta. Ez az előfizetők számának változásán is észrevehető (9. ábra). Különösen feltűnő az időszaki előfizetők erős szaporodása. A gazdasági viszonyok romlása olvasható ki abból is, hogy míg 1931.-ben a VI.-tól a X. hónapig, tehát 5 hónapon keresztül minden időszaki állomás üzemben volt (az élő és bekapcsolt állomások száma egyenlő), addig 1932.-ben ugyanezt csak a VII.—IX. hónapokról (3 hónapig) lehet elmondani. Az előfizetők megelégedését bi-

zonyítja mindenesetre az automatikus falrendszerrel szemben az a körülmény is, hogy a rossz gazdasági viszonyok dacára az előfizetők számát a kezdeti 79-ről 83-ra sikerült szaporítani.

A forgalmi viszonyok teljes ismerete mellett végeztünk a legnagyobb forgalmú időben felvételeket a várakozási időkről (10. ábra).

10. ábra.

Amint látjuk, a helyi hívások várakozási ideje igen kicsi, hiszen a hívások 93%-ának várakozási ideje csak 1 másodperc. A várakozások átlagos értéke 0.7 másodperc, a hívások 84%-ának várakozási ideje ennél kisebb. A kis várakozási idő azt bizonyítja, hogy a központ forgalom szempontjából helyesen van méretezve.

A helyközi bejelentések idejének (a szentendrei előfizető 01 tárcsázása és a gócponti kezelő jelentkezése közötti időnek) átlagértéke 10 másodperc.

A központ eddigi forgalmára nézve álljon itt egy-két adat:

Kapcsolási fajta	Jele	1931.-ben	1932.-ben
Helyi számlázott beszélgetés	B_h	25.663	19.212
Helyközi „ „	B_i	14.010	13.025
Összes „ „	$B_o = B_h + B_i$	39.673	32.237
Helyi szolgálati „ „	S_h	5.318	5.260
Helyközi „ „	S_i	1.666	1.379
Összes „ „	$S_o = S_h + S_i$	6.984	6.639
„ beszélgetések száma	$B = B_o + S_o$	46.657	38.876
„ kapcsolások „	$K = B + 0.28$	56.000	47.000

A kísérleti üzem sok előre nem látott körülményt hozott felszínre és műszaki szempontból igen értékes tapasztalatok szerzésére adott alkalmat, amelyek a rendszer továbbfejlesztésében kitűnően felhasználhatók.

A rendszer továbbfejlesztésének egyik főfeladata, hogy a teljesen automatikus és a félautomatikus falurendszerű központtípus együtt legyen működtethető, másik pedig az, hogy az automatikus központtípus egyes 50-es egységek hozzáépítésével bővíthető legyen.

Az eddigiekben láttuk, hogy a központ a követelményeknek megfelel. Másik és fontosságban ezzel egyenértékű kérdés, hogy a központ a műszakilag jobb minőségű távbeszélő szolgálatot gazdaságosan látja-e el?

E kérdés eldöntésére mindazokat a bevételi és kiadási tételeket kell egymással szembeállítani, amelyek egy éven belül az üzemmellel kapcsolatosan felmerülnek.

A központ élettartamát az automata központoknál szokásos 25 évre számítjuk. Ennélfogva a kiadások közé a központ, a gócponti szerelvények és a hálózat tökéértékének 25 éves 6%-os amortizációját vesszük fel.

Kiadások

egy év alatt az üzemmel kapcsolatban.

I. A központi berendezés és a gócponti szerelvények amortizációja (23730 P 24 f beszerzési ár után 25 év 6%).	1.855.70 P
II. Áramköltség	240.00 „
III. Kiküldetések	140.00 „
IV. Anyagpótlás	165.00 „
V. Postamestereknek fenntartásra	1.134.88 „
VI. Gócpontnak díjnyugtáért	624.00 „
VII. Gócpontnak kezelésért	1.714.46 „
VIII. Helyiáramkörök és készülékek fenntartása és amortizációja	4.516.80 „
IX. Helyközi összekötőáramkörök fenntartása és amortizációja	978.00 „
X. Központ fenntartási átalánya (postamester)	240.00 „
Összesen:	11,608.84 P

Bevételek

az 1932. évben.

I. Alapdíjak	4,150.12 P
II. Egyéb díjak (kezelési nyilvántartás, vonalfenntartási díj, stb.)	1,757.79 „
III. Helyibeszélgetési díjak	2,167.00 „
IV. Helyközi beszélgetési díjak	13.628.92 P
Ebből a) a körzeten belüli forgalomra (Bpest—Szentendre)	11,584.58 „
b) a körzeten kívüli beszélgetések után befolyó jövedelem $\frac{1}{3}$ része	681.45 „
Összesen:	20,340.94 P

A kiadások egyes tételeinek számítására a már több évre terjedő üzemi tapasztalatok szolgáltatnak alapot. Ilyen pl. a „Kiküldetések” tétel is, amelyet úgy számítottunk, hogy az évben előforduló kiküldetések számát hétre vettük fel. E hét kiküldetés az üzem működési biztonságának magas fokát tekintetbe véve maximálisnak mondható. Egy kiküldetés költségét 20 pengőben állapítottuk meg, amely összeg az utiköltség, órabérből és fél napidíjból tevődik össze.

Az „Anyagpótlás” tételt az elmúlt időben felmerült anyagpótláshoz viszonyítva szintén igen nagyra értékeltük, számítva arra, hogy bizonyos hosszabb üzem után az anyagpótlás szüksége többször fog felmerülni.

Ha a kiadási és bevételi összeget egymással szembeállítjuk, megállapítjuk, hogy (az 1932. év bevételeivel számolva) az évi tiszta nyereség 8,733.10 pengő.

Ha a központ élettartamát tekintetbe vesszük, akkor láthatjuk, hogy ez a közel 9000 pengő nyereség jóval kevesebb a 25 éves átlagos

évi nyereségnél, mert nem tételezhető fel, hogy az 1932. év távbeszélő forgalmon is erősen meglátszó gazdasági válság hatása az egész 25 évre kiterjedhessen.

A kimutatott évi tiszta nyereség azt bizonyítja, hogy a falusi teljesen automatikus központ rendszere úgy műszaki, mint gazdasági szempontból már ma is teljesen kielégíti a hozzáfűzhető reményeket.

Újabb adatok a Rákóczi kor postatörténetéhez.

Irta: Dr. MONUS FERENC m. kir. posta főfelügyelő.

Nouvelles données à l'histoire postale de l'époque de Rákóczi.

Par le dr. François Monus, inspecteur supérieur des postes r. h.

L'auteur expose de nouvelles données intéressantes recueillies à la base de recherches d'archives au sujet de l'histoire de l'époque de Rákóczi.

A Rákóczi-kor szebbnél-szebb emlékei között nem utolsó helyen állanak a postára vonatkozó fejedelmi patensek, főpostamesteri és egyéb intézkedések. Sajnos, ezekből még mindig keveset ismerünk; sok elpusztult az idők viharában, sok még lappang levéltárak poros polcain, vagy vaspántos ládák hús mélyén. Így Rákóczi híres magyar postaszervezetének teljes képét nem ismerjük. Egynéhány fejedelmi rendelkezésből, Bercsényi és a két főpostamester, Szepesy János és Kosovics Márton több levéltárban őrzött, azonos szövegű intézkedéseiből meglehetősen fogalmaink vannak ugyan a Rákóczi postaszervezetére nézve, de mennyi felderítetlen kérdés áll még e tekintetben a historikus előtt!

Rengeteg munka, fáradság szükséges ahhoz, hogy az itt-ott felbukkanó, eddig ismeretlen adatok segítségével a már-már homályba veszett képet, a Rákóczi-kor postavilágát élénkítsük. Minden egyes csekélynek látszó adatot szeretettel kell fogadnunk, szeretettel olvasnunk, mint nagy-nagy idők itt maradt patinás emlékét.

A következőkben is ez a nemes elgondolás és törekvés vezeti tőlunkat.

* *

Egy-egy harci dicsőség után Rákóczi lobogós sátrai előtt rézdobokat vertek, tárogatókat fújtak, a fejedelem önagsága parancsából, aki a posták dolgaival eleinte úgyszólván teljesen maga foglalkozott s erre vonatkozó elgondolásait Bercsényi fővezérrel a legalaposabban meg-hányta-vetette.

Kövezték is egymást hamarosan a postára vonatkozó rendelkezések: „Akik az nemes ország szorgos szolgálattjában járnak az mi passusunkkal, azokat ingyen . . . postamester híveinek promoteálni tartozzanak“¹⁾ — mondja egyik fejedelmi rendelkezés. — Borsodvármegye

¹⁾ Vihnyén 1704. évben kiadott rendelkezés. Történelmi Tár 1909. II. füzet, 291. oldal. Adalékok II. Rákóczi Ferenc felkeléséhez.

gazdag történelmi levéltára egy ilyen postai levelet (passust)²⁾ őriz az 1704. évből, a „passus postalis“ latin nyelvű szövege magyarul így hangzik: A nemes ország sürgős dolgaiban Selmeczre és onnan Egerbe utazó nemes Nagy Zsigmond és kíséretében lévő Szüts János számára úgy azonban, hogy az említett utat befejezve, ezen postai levél alapján a postamesterek és veredáriusok, postaszekreket és postalovakat legkevesebbé tartozzanak nekik kiszolgáltatni. Kelt Galgóc várában, az 1704. évi december hó 22-én. Rákóczi Ferenc, sk.“³⁾ A postalevél közepén a fejedelem papír alatt ostyába nyomott nagypecsétje. A postalevelet aláírta még Pápai János, a fejedelem udvari kancelláriájának vezetője.

Mi sem bizonyítja jobban, milyen nagy jelentőséget tulajdonított Rákóczi a postán való utazásnak, mint az, hogy fontos állami ügyekben utazók részére kiállított utazási igazolványokat sajátkezűleg írta alá.

A felkelés első évéből származik egy ugyancsak Borsodvármegye levéltárában őrzött feljegyzés a vármegye területén levő kuruc postákról és postalovakról. A feljegyzés címe: Tabella Postarum et equorum ubi quot intertenendi sunt.⁴⁾ A kimutatás borsodi helységneveket sorol fel, a helységnév után feljegyzett szám a posta részére a helység által fenntartandó lovak számát jelenti. Miskolc 9, Emőd 6, Kövesd 6, Bábolna 2, Onód 5,⁵⁾ Edelény 2, Szent Péter 4, Kaza 4, Balajt 2.

Szederkény 1, Palkonya 1, N. Bik 1, Csát 2, Igrici 1, Tarján 1, Keszi 1, Keresztúr 1, Ecseg 1, Keresztes 2, Vámos 1, Bodva 1, Borsod 1, Kozmez(?) 1, Bánhorvát 1, Disznós Horvát 1, Apátfalva 1, Szilvás 1, Várkony 1, Kelecsény 1, Szent István 1, Lövő 1, Herep (?) 1, Ábrány 1.

A felsorolt helységek egyrészében kurucpostamesterek és veredáriusok állomásoztak, míg más részében csupán csak az átvonuló postamesterek részére szükséges pihent lovak tartattak készen. A kimutatásból, sajnos, csak következtetni lehet arra, hogy mely helyeken voltak postamesterek vagy veredáriusok; helyes feltevésnek látszik, hogy az egészen jelentéktelen helységek 1—1 ló készentartásával tettek eleget a fejedelem hírközlő szervezetre vonatkozó intézkedésének.

Bárha az említett tabella helytörténeti szempontból felette érdekes, de még mindig nem jelöli meg kétségtelenül a felkelés alatt lévő borsodi kuruc posták helyét. Ennek megállapítása még sok-sok kutató munkát igényel. Az eddigi levéltári kutatások kétségtelenül bizonyítják, hogy a vármegye területén Miskolcon, Onódon, Emődön, Kövesden, Darócon, Egerben, (Borsodvármegyéhez tartozott), Edelényben, Sajókazán, Béalátfalván postamesterek, illetve veredáriusok működtek.⁶⁾

* *

A postalovak élelmezése, jókarban tartása nagy gondot okozott a postamestereknek. Egymást követték azok az intézkedések, amelyek

²⁾ Borsodvármegye Levéltára: Politicorum Actorum. II. fs. 1. — 315. — 1704.

³⁾ Dr. Klein Gáspár főlevéltáros fordításában.

⁴⁾ Borsodvármegye Levéltára. Politic. Act. XVII. fs. 1. 151. — 1703.

⁵⁾ Egy 1707. évi kimutatás már 8 lovat említ az onódi postán. U. o. 153. 1707.

⁶⁾ Borsodvármegye Levéltára. Politic. Act. XVII. fs. I. 153. — 1707. — 155. — 1708

a vármegyét a posták részére „füvellő rétek“, kaszálók kijelölésére, széna-abrak ellátására utasítják. E tekintetben a régi iratokban különösen oly helységekről van gyakorta szó, ahol a postamesternek háza, földje, ingatlana nem volt. Farkas Tamás edelényi veredárius pl. hogy elcsigázott lovait feljavíthassa, kénytelen volt a község kaszálójáról erőszakkal elhordatni a szükséges szénát. A község emiatt panasszal fordult a fejedelemhez. A panaszra Szepesi János főpostamester 1706 július 18-án Érsekújvárról válaszolt Borsodvármegyének,⁷⁾ mely szerint, ha a megye teljesíti a fejedelem 1705. évben kiadott rendelkezését, a „füvellők“ és kaszálók kijelölésére Edelény községben is, akkor Farkas Tamás veredárius nem nyúlt volna ilyen eljáráshoz, aki egyébként is nem „kárttevő szándékkal tselekedett“ — írja a főpostamester.

1707. évi augusztus 29-én kelt s a vármegyéhez intézett irat szerint⁸⁾ a postamesterek és veredáriusok panaszzolják, hogy tisztüknek nem tudnak eleget tenni, a takarmányszükség miatt is. „Éő Felsője (II. Rákóczi Ferenc) kegyelmesen parancsolja, — mondja a vármegyéhez intézett leirat, — hogy Feő Comissarus Uraimék ki-ki maga Districtusában lévő Postáknak T. N. vitézlő Kosovics Márton Fő Postamester Uram eő kegyelme által kiadott tabella szerint lovaira szénát és két Pozsonyi kapu abrakot az Vármegyeye adattasson.“

Az irathoz csatolt és Kosovics Márton főpostamester által sajátkezüleg írt jegyzék szerint:

az ónodi postamester 8 lova,

az emődi veredárius 6 lova,

a kövesdi veredárius 6 lova,

az egridi postamester 8 lova részére szükséges és említett széna, abrak-mennyiség adandó ki.

Hogy a jegyzék mindössze csak négy borsodvármegyei postaállomást sorol fel, abból azt következtetjük, hogy a többi postaállomások e tekintetben hiányt, illetve szükségét nem szenvedtek.

Az 1707. évi október 8-án Kassáról kelt s a fejedelem udvarából érkezett leirat⁹⁾ szerint még mindig panaszkodnak a borsodvármegyei posták a széna- és abrak-járandóságok elmaradása miatt. A leirat figyelmezteti a Vármegyét a fejedelem többrendbeli rendeletének betartására azzal, „ne búsítsák eő Felsőjét“ tovább.

1708 május havában a fejedelem szerencsi táborából figyelmezteti a vármegyéket, hogy „minden helységekbén, valahol az postamesterek és veredáriusok rendeltettek, késedelem nélkül közel a helységhez annyi füvellő helyet jelöljenek ki, amelyek a lovak ellátására szükségesek.“ Ebből folyólag azonban — rendeli a fejedelem, — sem a postamesterek, sem a veredáriusok maguknak semmi egyéb jogot, mint a legeltetés jogát, nem követelhetnek.¹⁰⁾

Ez a fejedelmi rendelkezés egyben jogi szabályozást is tartalmaz. A postamesterek ugyanis a postalovak részére a községek által használatra átengedett legelőt vagy rétet saját maguknak vindikálták, ahhoz mint tulajdonhoz jogot formáltak. Hogy ilyen vitás kérdések fel ne

⁷⁾ Borsodvármegye Levéltára. Politic. Act. XVII. fs. I. 152. — 1706.

⁸⁾ Borsodvármegye Levéltára. Polit. Act. XVII. fs. I. 153. — 1707.

⁹⁾ Borsodvármegye Levéltára. Polit. Act. XVII. fs. I. 154. — 1707.

¹⁰⁾ Borsodvármegye Levéltára. Polit. Act. II. fs. I. 606. — 1708.

merülhessenek, rendelkezett ilyenképpen a fejedelem. Előfordult azonban, hogy egyes gazdagabb községek a határukból kijelölt legelőrészt a postamester tulajdonába átengedték, így keletkeztek az ú. n. „postaföldek“, amelyek a postaállomás járuléka, tartozéka volt, s amelynek megváltása több, mint két évszázadon át sok gondot okozott a postakincstárnak.

Borsodvármegye is meglehetősen gyakran kapott fejedelmi figyelmeztetést a már említett „füvellő rétek“, kaszálók kijelölésére, széna, abrak kiadására. Tudjuk azonban, hogy a vármegye és lakossága erősen kurucbarát volt, a gyakori figyelmeztetések tehát az akkori rendkívül nehéz gazdasági viszonyokban, mondhatni gazdasági összeomlásban lelik magyarázatukat, amelyhez még a háborús helyzet is járult s a háború alatt a felsőmagyarországi részek hihetetlen áldozatot hoztak a szabadságharc szent ügyének. Így nézve az eseményeket, senkinek nem juthat eszébe az, hogy Borsodvármegye nem volt eléggé hű a kuruc szabadságharc gondolatához.

A felkelés vége felé Rákóczi rézkongója elértéktelenedett, e miatt legtöbbször üres volt a hadi-kassza is, a kuruc csapatok és posták sok-sok szükségét szenvedtek. A hadikassza siralmas „állapottyában“ leli magyarázatát az is, hogy Kosovics Márton „a magyar királyságban Rákóczi fejedelem postaiigazgatója“ 1708. évben Kassáról¹¹⁾ arra volt kénytelen kérni Borsod vármegyét, hogy az egri postamesternek 48, az apátfalvi, daróci, edelényi veredáriusnak 36, a kazai veredáriusnak 12 Rénes forintokat angarianként fizessen ki — a hadikassza helyett. „Szolgálatuk iránt megmutatandó gratiáját Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek igyekszem megszolgálni“ — írja Kosovics.

Az 1708., 1709. évekből kelt legfelsőbb rendelkezések hangja is enyhébb, nem oly szigorú többé. Bercsényi fővezér hasonló értelembe ír a vármegyének 1709. évi január havában s kéri a vármegyét, fizesse a postákat.¹²⁾ Az ő kemény kuruc hangja sem a régi többé, halkabb lett, ahogy hanyatlott a kuruc dicsőség és szomorúbb lett a Vezérlő fejedelem gondjai közepette.

* *

Hej, nehéz világ volt akkor s az ország népe a bécsi ígéretekre nem hallgatva, a rongyos kurucok pártján kereste a szabadságát. Hol vígan, hol szomorúan hangzott az egész országban a nép ajkán: vivát Rákóczil! s utolsó, fogytán-fogyó erejével támogatta a felkelés célját. Ezt bizonyítja az 1708. évi sümegi gyűlés végzései és határozatai is. Gróf Eszterházy Antal a dunántúli részek generalis „marsallusa“ 1708. évi január havában Sümeg várában tartományi gyűlést hívott egybe, ahol a meglevő „postalis lineákkal“ és az újonnan létesítendő postákkal is érdemben foglalkoztak. E tartományi gyűlés előterjesztése hangoztatja, hogy a közlekedés fontos főeszköze a posta s ennek kellő működése elsőrendű érdek, miért is a „posták felállításában“ a nemes vármegyéknek elől kell járniok. Dunántúl gazdag földje szerencsésebb

¹¹⁾ Borsodvármegye Levéltára, Polit. Act. XVII. fs. I. 155 — 1708.

¹²⁾ U. o. II. fs. I. 606. — 1709.

helyzetben volt még mindig, mint a már akkor majdnem kipusztított felsőmagyarországi részek.

Hogy a dunántúli részeken hol és merre szerveztessenek posták, arra nézve a végzés alább közlendő 28. pontja ad utasítást a gyűlésnek s ugyanakkor intézkedés történt arra nézve is, hogy a posták honnan, mennyi fizetést kapjanak.

Az érdekes végzés szól eképpen:

„Ad 28-vum. Kűszögtől fogvást a Dunáig való lineán lesznek ezek a posták, úgymint: Kőszegen, Szombathelyen, Rumban, Jánosházán, Alásomban, Pápán, Patonán, Sz.-Miklóson és Ethén; ugyan Pápárúl Vásárhelen és Sümögön. Az pápai tartozik két szekeret tartani, a többi egyet, jót; a pápainak leszen esztendeig való fizetése 200 forint és szénája, a többinek pedig 75 forint a Nemes Vármegyéktől, amelleit immunitáltotnak az quártályadástól, intertentiótól és forspontozástól, azonkívül minden impositának terheitől. Az több a latere levők pedig levélhordozó posták lévén, azoknak fizetések nem fog járni, de mint a fölsők, ezek is immunisok mindentől. *Minémü három titkos posták vadnak a Duna mellett: azoknak kinyilatkozások minthogy nem szükséges; instálnok a Nemes Vármegyék alázatossan: azoknak légyen a Commissariatusságtól fizetések. Nemes Vas Vármegyében vagyon négy posta, esik azokra fizetés fl. 300, kit a Nemes Vármegye megfizet; és Nemes Veszprém Vármegyében is vagyon négy posta a pápaival, ennek van fizetése fl. 200, a háromnak fl. 225, esik erre a Vármegyére 425 forint. Marad Nemes Vas Vármegyében még fönn fl. 44, azt Pápára adja, ahhoz Veszprém Vármegye adja a magáét 72 forintot és ötvenhat pénzt. Nemes Somogy Vármegye fl. 101 és 48 pénzt, ehez Nemes Szala Vármegye 42 forintot és 20 pénzt. Nemes Győr és Komárom Vármegyékben van két posta, kiknek esik fl. 150, azon magok Nemes Vármegyéből négyen fl. 98, den. 44, ehez ad Nemes Feir Vármegye fl. 43, Nemes Szala Vármegye fl. 4, den. 80, Nemes Tolna Vármegye fl. 12, den. 75.¹³⁾*

A gyűlés által hozott s 28 pontba foglalt különféle előterjesztések ellen a vármegyék panaszokkal éltek, — ellenben az utolsó 28 pontban foglalt s a postára vonatkozó intézkedéseket a gyűlés egyhangúlag tudomásul vette, azok ellen sérelemmel senki nem élt.

Érdekessége e gyűlés végzésének a már említett pontban jelzett *titkos posták*. Rákóczinak a Duna mellett három titkos postája volt, ezekről azonban a gyűlés külön nem emlékezett meg. A vármegyék és ezredek jelenlévő képviselői bizalmas utasításban értesültek azok szervezetéről, tudták, hol állomásoznak, mikor, milyen esetben működnek, kiknek a leveleit, hová továbbíthatják. Mindössze annyit említ róluk a végzés, hogy fizetésük „a commissariatusságtól légyen.“

Vajjon valamikor nyomára jutunk annak, hogy e titkos posták hol, mely részen állomásoztak s milyen volt azok szervezete?

¹³⁾ Thaly Kálmán: Dunántúli vármegyék gyűlése Sümegen. Történelmi Tár. 1899. évfolyam, 214.—216. oldal.

Üzletszerző propaganda a távbeszélő állomások érdekeiben.

Irta: MEYER, kölni főpostaigazgató.

Fordította: Dr. HAVAS FERENC m. kir. postaigazgató.

(A Telegraphen Praxis 1933. évi 11. számából.)

Propagande en faveur des postes téléphoniques. Par le Directeur supérieur de poste Meyer, Köln. Traduction par le Dr. Francois Havas, directeur des postes. Dans l'état actuel de la crise économique l'auteur fait connaître les moyens aptes de propagande, qui peuvent influencer favorablement le nombre des abonnés téléphoniques en Allemagne.

1931 óta a távbeszélő állomások terén állandó csökkenést állapíthatunk meg. 1931 március havának végén a német birodalmi postának 1.96 millió távbeszélő főállomása volt, míg 1932 decemberében csak 1.78 millió főállomásról adhatott számot. A gazdasági válság molochja tehát kerekén 200.000 állomásunkat, vagyis egykori állományunknak 10 százalékát falta fel. Ha lassúbb ütemben is, de azért feltartóztatlanul folytatódik ez a visszafejlődés az utolsó hónapokban is. Az inflációs időkhöz hasonlóan az elmúlt két évben a nemzeti vagyonnak igen tekintélyes része elpusztult. Olyan világcégek, melyeknek helyzetét mindenki megingathatlannak hitte, megintogtak, a kis egzisztenciáknak pedig ezrei és ezrei pusztultak el. Csak természetes, hogy az ilyen megrázkódtatások a távközlés szolgálati ágaiban is kifejezésre jutnak, amint ezt a fenti számok igazolják is. A távbeszélő előfizetők mindenekelőtt mindazokat a berendezéseket mondották fel, melyek fényűzésnek látszottak. Magánlakásokon levő állomásokat, mellékállomásokat, állandó összeköttetéseket, nélkülözhető főállomásokat stb. mondtak fel. Tapasztalás szerint valamely vállalat összeomlásakor az utolsó főállomást ameddig csak lehet, még tartani szokták. Csak akkor, amikor már a végrehajtó és a csődítomeggondnok elvégezték feladatukat, akkor vonják be az utolsó gazdasági lobogót s a távbeszélő állomás is eltűnik. Sötét kép. Ennek ellenére is van-e még igényjogosultsága a távbeszélő állomások érdekeiben kifejtendő üzletszerző propagandának? Kétségen kívül van. A 10 százalékos térvészesség ellenére is a német távbeszélő, mint elsőrangú közgazdasági nagyhatalom áll előttünk. Lehetetlen, hogy azt a műszaki és közgazdasági szervezetet megingassuk, mely a német távbeszélő szolgálatot tartja. Felteszem a kérdést, mit tenne hasonló helyzetben valamely más világvállalat, hogy a veszteségeket ismét behozza? A válasz nem nehéz. Minden eszköz latbavetésével folytatná az üzletszerző propagandát. A jelszó ez volna: A világegyetem tegyük ölle a kezeinket s ne jajgassunk az elvesztettek után, ismét és ismét kínáljuk az árut fogyasztóinknak, találjunk ki újabb és újabb kínálati lehetőségeket, a régi üzletfeleket szerezzük újból vissza, új árut is dobjunk a piacra, stb. Ezzel persze nem azt akarjuk mondani, hogy a német birodalmi posta üzemszerve a távbeszélő üzletszerző lehetőségeit teljesen figyelmen kívül hagyták. Sok kisváros hivatalfőnöke arról híres, hogy távbeszélő állományáért állandóan aggódik s a megingó üzletfeleknek egyenesen utána szalad. A nagyvárosokban azonban többet lehetne tenni. Biztos, hogy itt is folyik a propaganda, de feltehetjük a kérdést, hatásos eszközökkel dolgoznak-e itt s egyúttal megfelelő tervszerűséggel is? A szokásos reklámeszközökre, mint a rádióra, a hivatalokban kifüggesztett táblákra, a levelekre és díjnyugtákra alkalma-

zott bélyegzőkre, a távbeszélő névsorokba elhelyezett jelmondatokra ez alkalommal nem kell, hogy kiterjeszkedjünk. E reklámfajok terén biztosak lehetünk, hogy minden elképzelhető megtörtént. Ezzel szemben a nagyvárosokban a személyes üzletszerzés még kiépíthető volna. A gyakorlati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy üzletszerzésre a távbeszélő hibakeresők kiválóan alkalmasak. Megvannak a szükséges műszaki ismereteik, hogy az előfizetőjelöltek minden kérdésére meg tudjanak felelni. Mindazonáltal üzletszabályzati s előfizetési kérdéseket illetőleg ki kell őket oktatni. (Erre 8 nap elegendő.) Mindenekelőtt ki kell őket tanítani arra, hogyan kell a sajtóban és a nép száján állandóan megvitatott kérdésekre gyorsan és talpraesetten válaszolni. Ilyen kérdések: 1. a távbeszélő nagyon drága; 2. az üzletszerző tisztviselő könnyen beszél: ő biztos állásban ül, a gazdasági élet nyomorúságát azonban nem ismeri.

Ad 1. Ellenkérdés: Mennyi bért fizet Ön? Mennyire terhelik Önt az alkalmazottainak fizetendő illetmények s más szociális terhek? Mennyi adót fizet havonta? Mennyit költ havonta reklámra? Logikus következtetés: Mit számít az, ha Ön ilyen hatalmas kiadási tételek mellett, melyeknek fedezéséről gondoskodnia kell, még naponta 10—30 pfennigét távbeszélőre is költ. Gondoljon azokra az előnyökre, melyeket a távbeszélő állomás Önnek nyújt. Sok jövést-menést megtakarít, könnyen elérhetővé válik bárki számára, stb.

Ad 2. Kiszámított ellentámadás. Mi nagyon is tisztában vagyunk azzal, mennyit kell a közigazdaságnak küzdenie, ne tartson kérem bennünket üzemi tisztviselőket tájékoztatlanoknak, ellenben hagyjon békét a tisztviselőjüvedelmeknek. Kedves kollegák! Mutassátok meg ilyenkor nyugodtan a legutolsó illetményjegyzéketeket. Nagyon félek tőle, hogy ilyesfélét fogok hallani. Ezt nem hittem volna, úgy gondoltam, hogy Önnek sokkal több fizetése van.

Ha ez az előcsatározás befejezést nyert, akkor a megingott előfizetőjelöltnek átnyújthatjuk a jelentkezési űrlapot és a háztulajdonos beleegyező nyilatkozatát aláírás végett. Ezeket az űrlapokat természetesen az üzletszerzőnek mindig magánál kell tartania. Ha az előfizetőjelöltet ilyen esetben a hivatalhoz utasítanók, úgy helytelenül cselekedtünk volna. Ha azt személyzetszaporítás nélkül megtehetjük, legjobb a várost házról házra járva elintézni. A távbeszélő címtár és az utcajegyzék alapján megállapíthatjuk, kinek van már távbeszélője s ki jöhet mint esetleges új előfizető számításba. A távbeszélő állomások időnkénti felülvizsgálatánál nagyvárosokban úgyszólván házról házra kell járni s így emellett ezt az üzletszerző tevékenységet is külön költség nélkül el lehet látni.

Am nemcsak az új állomásokért kell küzdeni, a meglévő berendezések kibővítését is propagálni kell. Ha valamely zavarral kapcsolatban valamelyik állomást meg kell nézni, meg kellene mindjárt kérdezni az előfizetőtől, meg van-e elégedve a berendezéssel, nincs-e szüksége ébresztő berendezésre, ismeri-e az ügyes konnektoros berendezéseket, nem kívánna-e a már elavult mellékállomás berendezése helyett egy új modern berendezést. Az állomások és mellékberendezésekről, valamint a mellékállomásokról kiadott hivatalos füzeteket minden hibakereső alkalmazottnak állandóan magánál kellene hordania, hogy az új készülékek és berendezések képeit az előfizetőknek mindjárt meg is mutathassa. Gyönyörű dolgok láttak utóbbi időben e téren napvilágot, melyeket az előfizetőkkel megismertetni, az üzletszerző dolga. Ezek a változtatások és átalakítások néha csak néhány pfennignyi többletbevételt eredményeznek, ám a pfennigek is végeredményben nagy bevételekhez vezethetnek. Kartársak, ne becsüljétek le a következőket: Minden új berendezéssel, mint átalakítással munkát adtok s anyagokat használtattok el. Minden megbízatás, legyen az bármilyen jelentéktelen is, munkaalkalmat teremt s valahol gépeket indít meg, melyek az elhasznált építési anyagokat pótolni vannak hivatva. Tevékenységetekkel tehát honfitársaitokat

munkához s így kenyérhez juttatjátok. Nem elég jutalom ez kis fáradságtokért? Szociálisan gondolkodik tehát az, aki munkát teremt.

A személyes szóbeli propagandához hasonlóan eredményesnek ígérkezik a nagyvárosokban az írásos üzletszerzés, mely azok felé a távbeszélő előfizetők felé irányítandó, akik gazdasági kényszerből voltak kénytelenek távbeszélőjüktől megválni. Ezek az előfizetők ugyanis távbeszélő állomásukat két évig még igen előnyös feltételek mellett szerezhetik vissza. Az ilyen előfizetők visszaszerzése a birodalmi posta számára felette előnyös. A belső és külső vezetékek, a készülékek s a bekapcsoló berendezések rendszeresen még megvannak. A berendezés költségeit az előfizetőnek kell megfizetnie, míg a postának csak igen kis önköltségei merülnek fel. Igen sokan a régi előfizetők közül ezeket a különleges határozatokat nem ismerik. Így érdemes hozzájuk ilyen propagandaíráásokat intézni. Természetesen előbb át kell nézni a régi előfizetők nyilvántartását. Ha valamely társaság feloszlott, ha a csőd eljárást csődtömeg hiánya miatt beszüntették, ha halálesetknél csak adósság maradt hagyatékként, akkor kár minden fáradságért. Annak sincs értelme, hogy olyan volt előfizetőkhez forduljunk, akik átmenetileg le vannak csukva, avagy külföldre menekültek; ám még így is sok más volt előfizetőről lehet szó. Az olyan kis üzletemberek, akik az első veszteségek hatása alatt túlzott elővigyázatosságból mondották fel állomásukat, olyanok, akik az első balsiker után merészen új vállalkozásba ugrottak bele, a kishitűek, akik csak arra várnak, hogy rábeszéljék őket, stb. Ezeknél egy-egy felvilágosító levél gyakran célhoz vezet. Jegyzetként említem meg, hogy a hivatalos stílust feltétlenül mellőzendőnek tartom. Mindenekelőtt azt kell a volt előfizetőnek megmagyarázni, hogy mennyire olcsón juthat hozzá ismét a távbeszélő állomáshoz. Erre jöhet az ajánlat. „Miért ne használná fel a soha vissza nem térő alkalmat? Sokba kerül? Ezt nem állíthatja komolyan. Gondolja meg és számoljon utána. Havonta egy állomásnak... márka az alapdíja, ami napi ... pfennignek felel meg. Ezt a csekély kiadást minden a távbeszélő következtében jobban menő üzlet játszva behozza. Miért habozik tehát a távbeszélő újbóli bevezetésén? Jöjjön el hivatalunkba ... Hivatalos órák hétköznapokon, ott mindent gyorsan és röviden el fognak intézni. Stb.”

Nem zöldsasztalnál kitermelt gondolatokról van itt szó. Egyáltalában nem. Mindezt a gyakorlati élet tapasztalatai alapján írtam meg. Propaganda leveleinkre nagyon sokan újból beléptek az előfizetők sorába, sőt a közönség köréből számos köszönőlevelet és elismerést kaptunk, ami azt bizonyítja, hogy az általunk követett út helyes volt. Kis eszközökkel és kevés költséggel is lehet eredményt elérni. E sorok célja az, hogy új előfizetők szerzése, a meglévő berendezések fejlesztése s az elvesztett előfizetők visszaszerzése érdekében kifejtendő üzletszerző hadjáratra buzdítson.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Postadíjak közzadók módjára való behajtása.

Dr. F... L... budapesti ügyvéd a m. kir. kincstár ellen az alábbi keresetet nyújtotta be:

„A m. kir. kincstár bpesti 62. számú postahivatala 6458/1932. k. számú megkeresésére az V/a. adókerületi adószámviteli osztály 61.121/1933. nyilv. számú fizetés iránt való felszólítással felhívott, hogy a

kincstárnak portódíj fejében fizessek 3 P 30 f-t. Minthogy én nem adtam megbízást a postának, hogy az alapul szolgáló leveleket szállítsa, én megtagadtam a büntetési portóval is megterhelt levelek átvételét; és mert a levelek átvételét megtagadván és a szállításra megbízást nem adtam, köztünk nem áll fenn oly jogviszony, melynek alapján alperessel szemben tartozásom állana fenn; miért is annak megállapítása

iránt, hogy a bpesti 62. számú postahivatalnak, illetve a m. kir. kincstárnak nem áll fenn ellenem 3 P 30 f portódíj követelése, benyujtom jelen keresetlevelet és eszedem:

„Misperint annak tárgyalására határnapot tűzni, arra feleket megidézni és befejezett tárgyalás után ítéletileg kimondani méltóztassék, hogy a köztem és a budapesti 62. számú postahivatal, illetve a m. kir. kincstár között oly jogviszony fenn nem áll, melynek alapján a bpesti 62. számú postahivatal, illetve a m. kir. kincstár a fent körülírt 3 P 30 fillér portódíjat tölem követelhetné, és méltóztassék alperest 15 P perköltségeimnek 15 nap alatt és végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére kötelezni.“

A bírói tárgyaláson a kir. kincstárt képviselő postavezérigazgatóság 2. (jogügyi) osztálya pergátló kifogást emelt azon az alapon, hogy a kereset érvényesítése nem tartozik a polgári perútra, mert a Postaüzleti Szabályzat vonatkozó rendelkezése értelmében a postai díjszabások alkalmazása, a díjak kiszabása vagy beszédese tekintetében felmerülhető vitás esetekben bírói eljárásnak helye nincs.

A budapesti központi kir. járásbírósnak a perben hozott ítélete a következő:

„A kir. járásbírósnak helyt ad alperes pergátló kifogásának, a pert megszünteti, felperest arra kötelezi, fizessen alperesnek ügyvédje kezeihez 4 (négy) pengő perköltséget 15 nap alatt végrehajtás terhével.“

Indokolás.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1925. évi 25.171. sz. rendeletével jóváhagyott Postaüzleti Szabályzat 3. §. 1. pontjainak 2. bekezdése értelmében az ezen szabályok figyelmen kívül hagyása mellett esetleg felvett küldeményekért a posta sem kártérítéssel, sem díjtérítési kötelezettséggel nem tartozik. A 2. pont szerint pedig bírói eljárás tárgyat nem képezhetik a postai díjszabások, ezek alkalmazása, a díjak behajtása vagy beszédese tekintetében felmerülhető vitás esetek s a felek ily irányú panaszokkal kizárólag a postahivatalokhoz és a postahatóságokhoz fordulhatnak.

Nyilvánvaló tehát, hogy felperes kereseti követelésének elbírálása nem tartozik polgári peres útra, a pergátló kifogás helyt álló (Pp. 180. §. 1. p.) s a pert így meg kellett szüntetni, felperest a költségekben marasztalni.“

Felperes az ítélet ellen az alább szövegről közölt felfolyamodást (helyesen fellebbezést) nyújtotta be:

„A m. kir. kincstár ellen 203.704/1933. szám alatt indított perben hozott végzés ellen, mellyel alperes pergátló kifogásának helyt adatott,

felfolyamodással

élek.

A tekintetes járásbírósnak határozatát a Postaüzleti Szabályzat 3. §-ára alapítja. Nem terjeszkedem ki arra, hogy ezen §-ban minden másról van szó, csak arról nem, amiről a kereset szól; hanem hivatkozom a Postaüzleti Szabályzat 3. §. címére csupán. A cím következőképpen szól: „a posta és a szolgálatait igénybe vevők jogviszonya. Méltóztassék elolvasni keresetemet. . . Abban én azt mondom, hogy én nem adtam megbízást a postának a szóban levő levelek szállítására, vagyis más szóval: én a szóban levő levelek szállítására nem vettem igénybe a posta szolgálatait, és ennek megállapítását kérem a tekintetes járásbíróstól, nem pedig oly körülmények megállapítását, melyek az igénybevételből származnak. Tévedett tehát a tekintetes járásbírósnak, amikor határozatát a hivatkozott §-ra alapítja.

Keresetem nem kapcsolatos a közigazgatással. Keresetemet kifejezetten azon jogviszonyra irányul, mely köztem és a m. kir. kincstár között fennforog, vagyis azon kérdés döntendő el, igénybe vettem-e én a posta szolgálatát? Ez jogviszony-kérdés és mint ilyent a Pp. 130. §-a értelmében, mely törvény 1911. évben kelt, jogosítva vagyok a tekintetes járásbírósnak előtt megindítani. Ha a törvényhozás másként szándékolta volna, úgy megmondta volna, hogy a magánügy és a posta közötti jogviszony megállapítása nem tartozik a bíróság hatáskörébe.

Kérem felfolyamodásomat a tekintetes bpesti kir. Törvényszékhez, mint „Fellebbezési Bírósághoz“ felterjeszteni, hol eszedem:

Misperint a t. neheztelt végzés megváltoztatásával alperes pergátló kifogását elvetni, az elsőbírósnak a per érdembeni tárgyalására utasítani és alperest úgy az elsőbírósnak már eddig felmerült, valamint jelen felfolyamodás 11 P 60 f-ben felszámított és megállapítani kért költségeknek 8 nap és végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére kötelezni méltóztassék.“

A pernek a posta szempontjából rendkívül fontos voltára való tekintettel a postavezérigazgatóság 2. (jogügyi) osztálya a fellebbezésre az alábbi szövegű észrevételeket terjesztette elő a bíróságnál:

„Felperes keresetében ítéletileg való kimondását kéri annak, hogy közte és a budapesti 62. számú postahivatal, illetve a

m. kir. kincstár között olyan jogviszony fenn nem áll, melynek alapján a m. kir. kincstár tőle a posta által felszámított 3 P 60 fillér portódíjat követelhetné.

Tekintetes kir. Törvényszék. A m. kir. postával szemben kétféle jogi alapon konstruálódhatik jogviszony, ú. m.

1. magánjogi alapon, mikor a posta a felek megbízásából szállítja és kézbesíti a postára adott küldeményeket. Itt tehát a posta követelése a kötelelem teljesítéséből ered, vagyis ebben az esetben a postadíj a teljesített szolgálatért (szállítás, kézbesítés) járó ellenszolgáltatás. Itt a felek akaratára (pl. a címzett a neki szóló küldemény átvételét megtagadhatja) érvényesülhet;

2. közjogi alapon, vagyis mikor a törvény rendeli, hogy meghatározott feladóktól (állami, törvényhatósági, községi hatóságok, hivataloktól, stb.) eredő bizonyos rajú küldemények, adóintésk, bírói határozatok, stb. a félnek (címzettnek) akaratára ellenére kényszerrel is kézbesítenek. E kényszerkézbesítés alá eső küldemények „hivatalos portóköteles” megjelöléssel adhatók postára s így az ebből eredő költségek (postadíjak) a címzett terhére esnek.

Ilyen esetekben nem azért kézbesít a posta, mert a felek azzal megbízták, hanem mivel ezt a törvény rendeli, s a felmerülő postadíjat nem azért kell a címzettnek viselnie, mert a posta neki kézbesített, tehát ha tiltakoznék a kézbesítés ellen, e díjak fizetése alól mentesülne, hanem azért kell fizetnie, és e kötelezettsége alól semmiféle cselekménye nem mentesíti, mivel ennek a postadíjnak a címzett által való viselését, mint egy közterhet, a törvény rendeli azzal, hogy a küldeményeket „hivatalból portóköteles” megjelöléssel adatja postára és e díjakat az érdekeltől szükség esetén közadók módjára hajtja be.

A Pp. 130. §-a csak a magánjogi jogviszony megállapítását utalja a kir. bíróságok hatáskörébe, de a közjogi jellegű jogviszony polgári peres eljárás tárgyát nem képezheti.

Felperessel szemben a kincstárnak adott esetben közjogi igénye van, mely nem kötelmi jogból (szolgáltatásból) ered, hanem a törvényben gyökeredzik, mert a címzett közjogi alapon tartozott a küldeményt átvenni és a posta követelése a törvény által rendelt kézbesítés tényéhez a törvény által fűzött jogi következmény, melyre a felek akaratára, illetve felperes címzettnek a küldemény átvételére irányuló akaratára mitsém változtathat. A törvény már ab ovo kizárja a bírói megállapítás tárgyává tételét magánjogi jogviszony keletkezését. A postának a törvény ren-

delkezése folytán a szóbanlevő küldeményeket kézbesíteni kell, a címzettől az átvétel kényszer útján is követelhető és a felmerülő postadíjat a címzettnek a törvény rendelkezése folytán viselnie kell és nemfizetés esetén e postadíj közadók módjára hajtható be.

A kényszer útján való kézbesítés és a felmerült postadíj beszedésére vonatkozó részletes szabályokat a Postaüzleti Szabályzat 121. §-a tartalmazza, mely szerint az átvételre jogosított személy nem élhet a visszautasítás jogával, vagyis különbeni kényszerkézbesítés terhe mellett átvenni köteles a következő küldeményeket:

a) a közadók kezelésével megbízott hatóságok és hivatalok által feladott adók és illetékek befizetésére vonatkozó intések;

b) az állami, törvényhatósági és községi hatóságoktól eredő és ezek megbízásából önállóan eljáró közegektől eredő postaküldeményeket, hacsak „kényszerkézbesítés mellőzendő” felírással ellátva nincsenek;

c) polgári peres ügyekben hozott bírói határozatokat tartalmazó tértivevényes ajánlott leveleket, stb.

Legutóbb pedig az 1930. évi XXXIV. tc. 69. és 70. §-ai tartalmaznak rendelkezést abban a tekintetben, hogy a bírósági végrehajtók „hivatalból portóköteles” jelzéssel adhatnak fel leveleket.

Nem vitás tehát, hogy felperesnek szóló küldemények a most idézett törvény alapján bírósági végrehajtók által hivatalból portóköteles jelzéssel ellátott levelek voltak, amelyeket az átvétel megtagadása folytán kényszer útján kellett kézbesíteni.

Mindezek után a m. kir. postavezérigazgatóság jogügyi osztálya az I. bíróság előtt emelt pergátló kifogását fenntartja, mert a posta, illetve a m. kir. kincstár és felperes között nem jött létre olyan jogviszony, melynek megállapítása iránt polgári kereset volna folyamatba tehető, kéri tehát,

méltóztassék az első bíróság ítéletét helybenhagyni és felperest a költségekben marasztalni.

A budapesti kir. törvényszéknek a perben hozott jogerős ítélete a következő:

„A kir. törvényszék az elsőbíróság ítéletét a Te. 33. §-ának a második bekezdése értelmében indokainál fogva helybenhagyja s a felperest a Pp. 508. és 425. §-ai alapján végrehajtás terhével arra is kötelezi, hogy az alperesnek 15 nap alatt 4 P 08 fillér, azaz négy pengő 0.8 fillér fellebbezési eljárási költséget is fizessen.”

A perrel egyidejűleg a postadíjak közadók módjára való behajtásának kérdése a m. kir. Közigazgatási Bíróságot is foglal-

koztatta. Dr. R... E... pécsi ügyvéd ugyanis a kényszer útján kézbesített postaküldemények díjainak behajtása tárgyában a m. kir. kereskedelemügyi miniszter határozata ellen a m. kir. Közigazgatási Bírósághoz panaszt nyújtott be. A m. kir. Közigazgatási Bíróság a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által emelt hatásköri kifogást elfogadván, a következő végzést hozta:

„A magyar királyi Közigazgatási Bíróság a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által emelt hatásköri kifogásnak helyet ad és a panaszt visszautasítja.

Indokok:

Az iratok tanúsága szerint a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek az a határozata van passzsal megtámadva, amelyvel utasította a pécsi postaigazgatóságot, hogy a panaszos címére bíróságok, illetőleg bírósági végrehajtók részéről, „Hivatalból portóköteles” jelzéssel feladott postaküldemények kényszerkézbesítésével kapcsolatban a panaszos terhére fennálló postadíj (levélpórtó) közzadók módjára való behajtása iránt intézkedjék.

A panaszos azt vitatja, hogy a szóbanlevő postai küldemények címzettjei ezeket a küldeményeket elfogadni nem kötelesek és hogy a postának nincs joga arra, hogy a küldemények el nem fogadása esetén azoknak portóját a címzettekben közigazgatási végrehajtási úton behajtsa.

Ezt a kérdést azonban sem az 1896. évi XXVI. tc., sem más törvényes rendelkezés nem utalja a m. kir. Közigazgatási Bíróság hatáskörébe, a hatáskör kiterjesztésének pedig az idézett tc. 19. §-a értelmében helye nincs. Ezért a m. kir. kereskedelemügyi miniszter hatásköri kifogásának helyt adva, a panaszt érdemi elbírálás nélkül vissza kellett utasítani.”

Távbeszélő szaknévsor. Dr. V... M... budapesti ügyvéd pert indított a posta ellen s a perben azt a kereseti kérelmet terjesztette elő, kötelezze a bíróság a postát arra, hogy a távbeszélő szaknévsornak fedő lapján levő „M. kir. postavezérgazgatóság. Hivatalos kiadás. A budapesti és Budapest környékén levő m. kir. távbeszélő hálózatok előfizetőinek szaknévsora” szöveget, minthogy abba csak azok az előfizetők vétetnek fel, akik hirdetési díjat fizetnek, törölje, illetve a valóságnak megfelelően igazítsa ki. Egyuttal kérte az ebből eredő 201 P kárának megállapítását.

Tárgyalás után a budapesti kir. járásbíróság a következő ítéletet hozta:

„A kir. járásbíróság felperest keresetével elutasítja és öt arra kötelezi, hogy alperesnek ügyvédié kezéhez 15 nap alatt 15 P 50 fillér perköltséget megfizessen.

Indokolás:

Nem volt vitás, hogy felperes, aki ügyvéd, a m. kir. postavezérgazgatóság által 1932. december hóban hivatalos kiadás gyanánt kibocsájtott „A budapesti és Budapest környékén levő m. kir. távbeszélő hálózatok előfizetőinek szaknévsora” című könyvben, az általános névsorban fel van ugyan tüntetve, azonban ugyanezen könyvben a szaknévsorban felperes nem szerepel. Azt, hogy felperes 1932. évben nevének a szaknévsorban való feltüntetését kérte volna, felperes nem állította.

A 72.657/1932. X. 5. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet szerint 1932. február 1-től kezdődően a távbeszélő szaknévsor csak azoknak az előfizetőknek a nevét tartalmazza, akik a szaknévsorba való felvételüket is kéri és ezért a szabályszerű díjat megfizetik.

Mint hogy ez a rendelet a Távbeszélő Üzletiszabályzat 27. §-nak 15. pont 3. bekezdésében foglaltakat akként módosította, hogy a szaknévsorban való egyszerű közzétételért a rendelet életbelépésétől, 1932. február 1-től kezdődően díjat kell fizetni s csak azoknak a neve kerül a szaknévsorba, akik azt kéri s a megállapított díjat megfizetik, felperest el kellett utasítani keresetével, mert azt, hogy ezen kötelezettségnek eleget tett, nem állította, enélkül pedig felperes sem a szaknévsorba való felvételét, sem az abból való kimaradásával felmerült kárának megtérítését nem kérheti, s nem kérheti a hivatalos kiadásként való megjelölés törlését sem.”

Felperes az első bírói ítélet ellen fellebbezéssel élt, amivel kapcsolatban a postavezérgazgatóság 2. (jogügyi) osztálya észrevételeket terjesztett elő.

A budapesti kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság jogerős ítélete a következő:

„A kir. törvényszék az elsőbíróság végítéletét helybenhagyja és a felperest végrehajtás terhével arra kötelezi, hogy az alperesnek 15 nap alatt 40.—, szóval negyven pengő fellebbezési költséget fizessen.

Megokolás:

Az alperes marasztalására irányuló felperesi fellebbezés elbírálásánál szükségesnek mutatkozott a szóbeli tárgyalás megnyitása, aminek eredménye tekintetében a kir. törvényszék a 6. sorsz. előkészítőiratra, A/1. alatti alperesi különiratra és a mai tárgyalás jegyzőkönyvére utal.

Elsősorban azt a kérdést kellett elbírálni, hogy a m. kir. postavezérgazgatóság hivatalos kiadásában megjelent szaknévsor tekintetében, t. i. „a budapesti és

Budapest környékén levő m. kir. távbeszélőhálózatok előfizetőinek szaknévsora" tekintetében a peres felek között van-e jogviszony?

E részben nem volt helytálló az alperes álláspontja, mert azt egyezően adták elő a peres felek, hogy a felperes, mint ügyvéd, előfizetője volt a távbeszélő hálózatnak és ugyanígy az is tény, hogy felperes az általános névsorban fel van tüntetve, tehát kétségtelen, hogy a peres felek között a jogviszony létrejött.

Más kérdés az, hogy ennek a jogviszonynak alapján felperest megilleti-e az a jog, amelyet keresetileg érvényesíteni kívánt?

E tekintetben viszont a felperes álláspontja volt helytelen.

Irányadó volt a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 72.657/1932. X. 5. számú rendelete. E rendeletével a kereskedelemügyi miniszter megváltoztatta a Távbeszélő Üzletszabályzat 27. §. 15. pont 3. bekezdésben foglaltakat, és pedig oly értelemben, hogy a jövőben mindazok a távbeszélő előfizetők, akiknek foglalkozása a szakmajegyzék szerint a szaknévsorba beilleszthető, kérhetik, hogy a szaknévsor egy vagy több szakrovatába felvétesse, amely felvételt a vonatkozó díjszabásban megállapított díjakat kell fizetni. Az említett rendelet azzal végződik, hogy a távbeszélő szaknévsor ezentúl csak azokat a távbeszélő előfizetőket tartalmazza, kik abba való felvételüket kérik és a díjszabászerű díjakat megfizetik.

Kétségtelen, és a perben maga felperes sem tette vitássá, hogy az említett rendelet alaki szempontból törvényes jogforrás. Ebből következik, hogy tartalmilag ez a rendelet nem bírálható felül abból a szempontból, hogy az mennyiben sérti az ügyvédek érdekeit. A továbbiakban tehát abból kellett kiindulni, hogy maga a rendelet miképpen szabályozza a perben vitás kérdést?

Ügydöntő az volt, hogy a rendeletet megelőző időben is szerepelt az ügyvédi szakma a távbeszélő előfizetők szaknévsorában és ugyanígy kétségtelen tény az is, hogy az említett rendeletet megelőző időben ebbe a szaknévsorba hivatalból felvettek minden ügyvédet, aki a távbeszélő előfizetők közé tartozott. A multban fennálló ezt a helyzetet maga felperes sem kifogásolta, amint hogy nem is kifogásolhatta, mert az semmiféle jogot, anyagi, vagy erkölcsi érdeket nem sértett.

Vizsgálni ezután azt kellett, hogy a kereskedelemügyi miniszternek fentemlített rendeletével megállapított díjszabás

mennyiben változtatott a korábbi helyzetben?

Kétségtelen, hogy a helyzet csak annyiban változott, hogy korábban díjfizetés nélkül kerültek az összes előfizetők a szaknévsorba, a rendelet életbeléptetése után pedig csak díjfizetés ellenében kerülhettek abba. Felperes éppen ezt sérelmezte a jelen perben és habár kétségtelen is az, hogy az új helyzet egyrészt költségtöbbletet jelentett számára, másrészt esetleges fegyelmi eljárásnak tette őt ki, mindamellett felperesnek sem az említett rendelet, sem más jogforrás alapján nem nyílt joga még a fennfokó jogviszony alapján sem ahhoz, aminek a kimondását a jelen perben kérte, mert a kifejtettek szerint a kereskedelemügyi miniszternek többször említett rendelete alakilag nem kifogásolható törvényes jogforrás, amely a felek jogviszonyára irányadó üzleti szabályzatot módosította, amelynek tartalma felperesre tehát kötelező és amelynek tartalma a felperes kereseti kérelmének teljesítését kizárja.

Lehetséges ugyan, hogy az új helyzetben lesznek ügyvédek, akik a szaknévsorba a megállapított díjszabás szerint felvétetik magukat, és lesznek olyanok is, akik ezt nem teszik, következésképp egyrészt a szaknévsor nem lesz teljes, másrészt a megkülönböztetés különféle hátrányokkal járhat a kimaradottakra, ámde ezek a körülmények tételes jogszabály, vagy szerződéses kikötés hiányában még nem nyújtanak elégséges jogalapot a kereseti kérelemnek bíróság előtti érvényesítéséhez, mert a keresetileg érvényesített követelés, amennyiben magánjogi természetű, annyiban nem vezethető le tételes jogszabályokból vagy szerződésből, amennyiben pedig egyéb természetű, annyiban nem a kir. bíróságok elbírálásának körébe, hanem az ügyvédi kar főfelügyeleti hatóságának, vagy más tényezőnek hatáskörébe tartozik.

Minthogy a kifejtettek szerint a kereseti kérelemnek helyt adni nem lehetett, ezért az elsőbíróság elutasító ítéletét a kir. törvényszék helybenhagyta és a felperest a sikertelen fellebbezésével okozott költségben elmarasztalta.

Hatóság-sértés. Ifj. Sch... S... tiszafüredi lakos egy nevére szóló postautalvánnyal mejelent a tiszafüredi postahivatalban s azt kifizetésre bemutatta. Az érdekelt postai alkalmazott Sch... S... névalírását nem ismerte, illetve úgy észlelte, hogy a postautalványon levő nyugtázó aláírás nem a kezeirása, ezért felkérte őt, hogy a postautalványt előtte újból írja alá. Sch... S... ezen felháborodott, a postautalványt

indulatosan összegyűrte és azt a kiszolgáló ablakon keresztül az alkalmazotthoz vágta, majd a postahivatalból eltávozott.

A debreceni igazgatóság Sch... S... ellen bűnvádi feljelentést tett. A feljelentésre megtartott tárgyaláson a tiszafüredi kir. járásbíróság a vádlottat a Kbtk. 46. §-ába ütköző kihágásban bűnösnek mondta ki s ezért 40 P pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén 8 napra átváltoztatható fogházbüntetésre ítélte.

A vádlott fellebbezésére az egri kir. törvényszék az elsőbírói ítéletet helybenhagyta.

A fellebbezési tárgyaláson a védő arra alapította védelmét, hogy a Kbtk. 46. szakaszában meghatározott kihágást csak kifejezésekkel lehet elkövetni. Sch... S... pedig minden szó nélkül cselekményt vitt véghez, amely tulajdonkép magánindítványra üldözendő becsületsértést képez. De szerinte azért sem foroghat fenn hatóság-sértés kihágása, mert ez subsidiárius bűncselekmény, vagyis csak akkor állapítható meg, ha a vádlott cselekménye más súlyosabb cselekménynek (pl. becsületsértés, rézgalmazás) nem minősíthető. Ilyen esetben a vádlottat a legfelsőbb bíróság gyakorlata szerint fel kell menteni.

A törvényszék helybenhagyó ítéletét azal indokolta, hogy a megállapított tényállás szerint vádlott az összegyűrte utalványt nem a postaalkalmazottnak dobta, hanem az ablakon át csak melléje hajtotta, tehát itt becsületsértést nem követhetett el. Igaz ugyan, hogy a kihágási törvény 46. szakasza csak „kifejezés” használatát rendeli büntetni, azonban, ha a védő álláspontja helyes volna, akkor ebben az esetben a súlyosabb cselekmény (tett) nem volna büntethető, már pedig ha a törvény az enyhébb cselekményt (kifejezés használatát) büntetni rendeli, nem tehető fel, hogy a súlyosabbat nem kívánta büntetni.

A bíróság a hatósági közeget (kiadót) hatósággal egynek tekintette és megállapította, hogy a vádlott cselekményével postai hatósággal szemben olyan tiszteletlen magatartást tanúsított, melyre, még ha szabályellenes lett volna is a postaalkalmazott eljárása, nem ragadtathatta el magát.

Közl: Dr. Krajcsik Géza.

Végkielégítésre vonatkozó igény megnyílásának időpontja.

Néhai D... V... postaellenőrnő az 1924. évi IV. tc. alapján létszámapasztási állományba helyeztetett és 1924. évi december hó végével végelbánás alá vonatott. Kérelmére a budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság 1924. évi december hó 12-én részére végkielégítést állapított meg, arról D... V...-át egyidejűleg értesítette és a végkielégítés 6.600 aranykoronát kitevő összegének folyósítására a Budapest székesfővárosi postaigazgatóságot felkérte.

A végkielégítés összegének kézbesítését a Budapest 70. számú postahivatal 1924. évi december hó 30-án ismételtel megkísérelte, de eredménytelenül, mert D... V... időközben, 1924. december 25-én meghalt.

D... V... édesanyja, özv. D... R...-né, mint leányának beigazoltan egyedüli és törvényes örököse, a végkielégítésre igényt jelentett be. Igényét arra alapította, hogy leányának a végkielégítésre vonatkozó joga az 1923. XXXV. tc. 3. §-ának utolsó előtti bekezdésében foglaltak alapján, a végkielégítési összeg megállapításával már megnyílt és érvényesíthetővé vált.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter folyamodót kérelmével az 1912: LXV. tc. 12. §-ának 3-ik bekezdésében foglaltak alapján elutasította. A hivatkozott törvény-szakasz ugyanis határozottan kimondja, hogy „... azt a tisztviselőt, altisztet, vagy szolgát, aki még ugyanabban a hónapban hal meg, amelyben a tényleges szolgálattól felmentetett, a tényleges szolgálatban elhaltak kell tekinteni, még akkor is, ha nyugdíja, vagy végkielégítése már megállapított, s ő erről szabályszerűen értesítetett.”

Az elutasító határozat vétele után özv. D... R...-né a m. kir. kincstár ellen pert indított. A perben a budapesti kir. járásbíróság a következő végítéletet hozta:

„A kir. járásbíróság felperest keresetével elutasítja és arra kötelezi, hogy alperesnek 2.000.000 K perköltséget 15 nap és végrehajtás terhe alatt térítsen meg.

I n d o k o k :

A bíróság a felek előadása alapján tényként megállapítja, hogy D... V... 1924. dec. 12-én mentetett fel a szolgálat alól és még ugyanezen hónap 25-én meghalt, tehát az 1912. évi LXV. tc. 12. §-a utolsó bekezdése értelmében olyannak tekintendő, mint aki tényleges szolgálatban halt el s így őt sem nyugdíj, sem végkielégítés nem illeti. Azon körülmény, hogy a postaigazgatóság már elrendelte a kifizetést, mit sem változtat az igényjogosultság kezdőpontján. Nem vitás, hogy az elhalt december hóra felvette már a fizetését, tehát őt erre a hónapra mi sem illeti. A végkielégítés jogosultságának kezdőpontja tulajdonkép 1925. január 1-je, amikor is az elhunytat vagy nyugdíj, vagy végkielégítés már megilletné.

Mindezek alapján tehát felperest keresetével elutasítani, és mint pervesztet, a perköltség megtérítésére őt kellett kötelezni.”

A járásbíróság I. fokú ítélete ellen özv. D... R...-né felperes fellebbezéssel élt. Fellebbezése alapján a budapesti kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság a következő végítéletet hozta:

„A kir. törvényszék az elsőbíróság végítéletét megváltoztatja és az alperest végrehajtás terhével arra kötelezi, hogy fizessen a felperesnek 110,976.000 K tőkét, ennek 1925. évi január hó 20. napjától számított évi 5%-os kamatát, valamint a felperesi ügyvéd kezéhez 2,000.000 K elsőfokú és 3,000.000 K fellebbezési eljárási költséget; felperest a fenti tőkét és kamatot meghaladó keresetével elutasítja.

Ez az ítélet a teljesítési határidő lejártja után, 20,000.000 korona erejéig felülvizsgálati kérelemre tekintet nélkül végrehajtható.

Indokok:

A peresfelek előadása és a becsatolt okiratok alapján a kir. törvényszék tényként megállapítja, hogy néhai D... V... m. kir. postaelőőr az 1924. évi IV. t. c. alapján elrendelt létszámcsoökkentés folytán, az állami szolgálatból 1924. évi december hó 31. hatállyal elbocsájtott és hogy a kifejezett kívánságára nyugdíj helyett végkielégítése havi fizetésének 60-szorosában, összesen 6.600 aranykoronában állapított meg, 1924. december 12-én; megállapítja továbbá a kir. törvényszék, hogy az 1924. évi december hóra eső 72 aranykorona általános kereseti adó levonása után 6.528 aranykoronának megfelelő 110,976.000 papírkorona végkielégítési összegnek a kézbesítése 1924. december 30-án megkíséreltetett, de a kézbesítés fogatosítható nem volt, mert D... V... néhány nappal előbb meghalt.

E tényállás alapján megváltoztatta a kir. törvényszék az elsőbíróság végítéletét és alperest a kiutalványozott végkielégítési összeg s annak a kereset beadásától járó törvényes kamatának megfizetésére kötelezte, a következő indokokból:

A kir. törvényszék jogi álláspontja az, hogy a nyugdíj és a végkielégítés úgy jogi természetű, mint jogi tartalmuk tekintetében egymástól eltérő és ennél fogva megkülönböztetendő igényeket képeznek: míg **ugyanis a nyugdíj bizonyos szolgálati idő eltöltése után meghatározott szabályok szerint járó és a nyugdíjazott ellátását célzó, egyenlő időszakokban esedékes, tehát járadékszerű követelés, amely a nyugdíjazottnak legszemélyesebb igényét képezi s ennél fogva az egyes részletek igénylése feltételezi a jogosultnak az esedékességhez való életben való létét, ezzel szemben a végkielégítés lényegében nem ilyen járadékszerű követelés, hanem vagy a nyugdíjat pótló, illetve helyettesítő, vagy pedig**

nyugdíjjogosultság hiányában, a szolgálati időnek az alkalmazott hibáján kívül való megszűnéséért járó, tehát lényegében kárpótlási követelés, és mint ilyen, egyenlő jogi elbánás alá esik az egyéb kötelmi jogi alapú igényekkel.

Ezen álláspontot támogatja az állami tisztviselők nyugdíjügyét rendező 1912. évi XVI. tc. 8. §-a, amely a nyugdíjat szintén elkülöníti a végkielégítéstől és mind a két igényt külön szabályozza.

A fentebb kifejtettekből következik, hogy az a végkielégítési összeg, amely néhai D... V... javára megállapított, lényegében az ő kártérítési követelését képezte, amely tehát őt annak megállapításakor megillette, és minthogy az igény nem személyhez kötött, tehát örökölhető, ennél fogva a jelen perbeli felperes ezt a követelést mint a néhai D... V...-nak nem vitásan egyedüli örököse, az alperes ellen joggal érvényesítheti.

Alperes az 1912:LXV. tc. 12. §-ra fektetett jogi álláspontja téves, mert az idézett törvényes rendelkezés a végkielégítésnek, mint kárpótlási összegnek megszületését és érvényesítését egyáltalán nem érinti; egyébként is az 1912:LXV. tc. 27. §-a és az 1923. évi XXXV. tc. 3. § szerint végkielégítési összeg annak megállapítása után haladéktalanul kifizetendő.

Kifejtettek alapján tehát alperest az a/2. jelű utalványban foglalt 110,976.000 K tőke és ezután a keresetlevél beadásától folyó törvényes kamatoknak megfizetésére kötelezni, ezt meghaladó keresetével pedig elutasítani kellett.

A perköltségekre vonatkozó rendelkezés a Pp. 425. és 508. §-a alapján, a végrehajthatóság kimondása pedig a Pp. 509. §-án és a 25.800/1925. I. M. sz. rendelet 2. §. 6. b) pontján alapszik.

A budapesti kir. törvényszék marasztaló ítélete ellen a m. kir. kincstár a m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság útján, a budapesti kir. ítélőtáblához felülvizsgálati kérelmet adott be. A felülvizsgálati kérelem alapján a kir. ítélőtábla a következőképpen ítelt:

„A kir. ítélőtábla alperes felülvizsgálati kérelmének helyt ad, a fellebbezési bíróság ítéletét megváltoztatja és felperest keresetével elutasítja. Egyuttal kötelezi őt, hogy alperesnek 15 nap alatt 1 (egy) millió korona elsőbíróági, és 3 (három) millió korona fellebbezési eljárási költséget fizessen..

Indokok:

I.

Alperes felülvizsgálati kérelmében a fellebbezési bíróság ítéletét elsősorban alaki jogszabálysértés miatt támadja meg.

azt állítván, hogy a peres felek közötti vitás kérdés eldöntésére nem a rendes polgári bíróság, hanem a felperes jogelődje nyugellátásának megállapítására illetékes közigazgatási hatóság, végső fokban pedig a m. kir. közigazgatási bíróság van hivatva, s ezért jogszabályt sértett a fellebbezési bíróság, amidőn a jelen pert érdemben elbírált a helyett, hogy azt a most jelzett és hivatalból is figyelembe veendő pergátló körülmény megállapítása mellett megszüntette volna.

Alperes ezen támadása azonban nem helytálló, mert adott esetben nem a felperes jogelődje, hanem a felperes mint örökös által támasztott és nyilván magánjogi igény elbírálásáról van szó, ez pedig a kir. ítélőtábla 15. P. 1544/1925./3. számú végzésében már részletesen kifejtett okokból, a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

II.

Az állam és alkalmazottja között létező szolgálati szerződés természetéből folyik, hogy az alkalmazott hivatali munkássága által nyújtott szolgáltatás ellenértéke gyanánt az állam az alkalmazottat a szolgálati idő tartama alatt állásával egybekötött javadalmazásban, szolgálatától való megválása után pedig az őt törvény szerint megillető végellátásban részesíti.

A végellátást az állam az alkalmazott választásához képest vagy az alkalmazott életfogytig tartó s havi járadékban jelentkező alakban, azaz nyugdíjban,

vagy pedig egyszerre mindenkorra szóló, egyszerre kifizetendő pénzösszegben, azaz végkielégítésben nyújtja.

A végkielégítés tehát nem más, mint az állam nyugdíjfizetési kötelezettségének egy összegben való megváltása, s így jogi természetére nézve a nyugdíjjal lényegileg azonos.

A végellátásra, — tehát úgy a nyugdíjra, valamint a végkielégítésre való igényre — az alkalmazott tehát csak tényleges szolgálatától való megválása után, tényleges javadalmazása beszüntetésének

időpontjával szerez jogcímet, vagyis ugyanazon időben tényleges javadalmazásban és végellátásban is az alkalmazott a szolgálati viszony természeténél fogva nem részesülhet.

Az irányadó tényállás szerint D... V... 1924. december hó végével töröltetett a tényleges létszámból, s tényleges fizetése is ezzel az időponttal szüntettetett meg.

1924. december utolsó napjáig tényleges fizetést élvezvén, s 1924. évi december 25-én meghalván, a törvény (1912:65. tc. 12. §.) rendelkezéséhez képest, ő a tényleges szolgálat tartama alatt elhaltak tekintendő.

Végellátási igénye tehát meg nem nyílt. Igaz ugyan, hogy felettes hatósága a végelbánás alá vonást idő előtt, már 1924. évi december hóban folyamatra tette, s december 12-én a végkielégítés összegét megállapította s annak utalványozását is elrendelte, ámde ennek a megállapításnak nyilvánvaló értelme csupán az, hogy D... V...-t tényleges szolgálatának megszüntése után, tehát 1924. évi december 31-ike után a megállapított végkielégítési összeg illetendi.

Megerősíti ezt az álláspontot a budapesti m. kir. postaigazgatóság abbéli intézkedése is, hogy a végkielégítési összeget oly ürlap mellett rendelte kézbesíteni, mely feltűnő módon figyelmezteti a kézbesítő közeget arra, hogy az utalványozott összeg „elseje előtt nem fizethető ki.”

D... V...-nek tehát az állammal szemben végellátásra való igénye halála előtt meg nem nyilván, felperes sem szerzhett örökösödés útján ezen igényre jogokat. A fellebbezési bíróság ezek szerint anyagi jogszabálysértés mellett marasztalván az alperest, ennek felülvizsgálati panasza folytán az ítéletet megváltoztatni, felperest keresetével elutasítani, s ennek perjogi folyamánként őt a Pp. 425., 508. és 543. §-ai alapján az összes eljárási költség fizetésére kötelezni kellett.

Közlő: dr. Bally István.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

TAVIRO.

Amerikai Egyesült-Államok.

Utasváró rádiótávírószolgálat. A Radiomarine Corporation és a Western Union távírótársaság új rádiótávíró szolgálatot rendszeresített a nagy tengeri kikötők rakpartjai és bizonyos tengeri gőzösök közt, arra az esetre, amikor a hajó valamilyen

okból késéssel érkezik meg a kikötőbe s a hozzátartozóikra várakozók a késés miatt valami üzenetet akarnak leadni a hajóra avagy megfordítva. Az új szolgálat, mely első ízben a f. é. január hó 6-án működött a new yorki kikötőben a Lewiathan oceánjáró elkésztet érkezésével kapcsolatban, nagyon jól kiállotta a próbát és a kö-

zönség részéről nagy igénybevételben volt része. (B. J. D. S. 1933. 3.) Dr. H. F.

Hollandia.

Hollandia is résztvesz a légijárművekkel való utastáviratforgalomban. A f. é. június hó 13. óta Amsterdam, Rotterdam és Twente németalföldi légiforgalmi rádió-állomások közvetítésével mindkét irányú utastávirat forgalom nyílt meg. E táviratok a többi már megnyitott viszonylat-hoz hasonlóan csak legfeljebb 15 szóból állhatnak, teljesen közértelmű nyelven szerkesztendők s különleges szolgálatra vonatkozó kikötést nem tartalmazhatnak. A németalföldi szárazföldi díj 40 ar. cts. Németalföld belföldi szódija pedig 8 ar. cts. A németalföldi légijárművek fedélzeti díja 20 ar. cts. (J. T. 1933. 6.) Dr. H. F.

TÁVBESZÉLŐ.

Amerikai Egyesült-Államok.

Az 1932-es év az amerikai távbeszélő fekete esztendeje. Az Egyesült Államok távbeszélő társaságai még olyan mostoha esztendőt, mint amilyen az 1932-es esztendő volt, működésük megkezdése óta nem értek meg. A távbeszélő állomások száma ebben az évben 11.3 százalékkal esett vissza, maga a távbeszélő forgalom pedig 25 százalékkal. Távbeszélő állomásokban a veszteség 2,100,000 állomást jelent s ezzel az állomások száma az Egyesült Államokban 17,590,000-re, vagyis arra a számra esett vissza, amelyben 1926-ban volt. Maguk a Bell érdekeltségbe tartozó társaságok 1932. első negyedében 227,000, a másodikban 509,000, a harmadikban 547,000, a negyedikben 309,000 állomást, összesen 1,592,000 állomást, vagyis állományuknak 10.3 százalékat veszítették el. Az év nyarán fordulat állott be. Amíg ugyanis július és augusztus hónapokban az állomásvesztés 469,000-re emelkedett, szeptember és októberben az már csak 195,000 volt, ami mindennél erősebb bizonyítéka annak, hogy a gazdasági helyzet megjavulása milyen gyors és közvetlen hatással van a távbeszélőre. (E. F. 1933. 32.) Dr. H. F.

A tűzbiztosítási díjak leszállítása távbeszélővel felszerelt ingatlanok biztosítása esetén. A „Telephony“ chicagói szaklap f. é. 22-ik számának közlése szerint az Egyesült Államokban a biztosító társaságok körében felvetették a kérdést, nem volna-e indokolt az oly házak tűzbiztosítási díját leszállítani, amelyek távbeszélővel fel vannak szerelve, mert ezeknél a tűz esetén a tűzörség idejében való értesítése s így a tűzkárnak a minimumra való szorítása más, távbeszélővel fel nem szerelt házakhoz ké-

pest sokkal előnyösebben történhetik meg. A lap közlése szerint a biztosító társaságok nagy karteljei nem nyilatkoztak kedvezően a felvetett tervre vonatkozólag s azt az álláspontot foglalták el, hogy a távbeszélőn kívül még annyi más és igen alkalmas módja van mai napság a tűzörség idején való értesítésének, hogy nem indokolt a távbeszélővel felszerelt épületek biztosítási díját ezen a címen mérsékelni. (T. 1933. 22.) Dr. H. F.

Mezőgazdasági hírszolgálatot látnak el az amerikai távbeszélő társaságok. A Journal Télégraphique közlése szerint a „Carver County“ északamerikai távbeszélő társaság előfizetői számára új rendszerű hírszolgálatot rendszeresített. Nevezetesen a Minnesota állambeli Chaska központhoz kapcsolt előfizetőkkel naponta mezőgazdasági híreket közöl, melyekbe meteorológiai jelentések, tőzsdei árfolyamok s más oly közlemények tartoznak, melyek az amerikai farmereket érdekelhetik. (J. T. 1933. 6.) Dr. H. F.

Angolország.

Nyilvános propaganda a távbeszélő érdekében Angliában. A Journal Télégraphique folyó évi június 6-iki számában olvassuk a következő érdekes közlést: Jóllehet a távbeszélő mindenekelőtt közszükségletet elégíti ki s nem nyújt a nyilvános propaganda számára oly alkalmas terepet, mint egyes ipari cikkek vagy más kereskedelmi szolgáltatások, az ügyesen kifejtett propaganda mégis nagy szolgálatokat tehet ennek az üzemnek. Az Egyesült Államok és Svájc példája mutatják legjobban, hogy a távbeszélő érdekében kifejtett reklámtevékenység milyen nagyszámú új előfizetőt tud szerezni a távbeszélőnek. Kétségtelen, hogy a szolgálat minősége annak egyúttal legjobb reklámja is, mindazonáltal tény, hogy sokan még ma sincsenek tisztában azzal, hogy a telefon az embernek milyen jó segítőeszköze s mennyi időmegtakarítást lehet annak igénybevételével elérni. Az ilyen egyének megszerzését a legerősebb nyilvánosság útján lehet érni, hogy tudatára ébredjenek, mily előnyöket szalasztnak el akkor, ha nem élnek vele.

Mindezeknek az igazolására szolgál az a nagyvonalú propaganda is, melyet a brit postaigazgatás a telefon érdekében kifejt. Ez a propaganda nemcsak azt a példa nélküli eredményt tudta felmutatni, hogy addig, míg a gazdasági válság éveiben más államokban visszafejlődött a távbeszélő előfizetők száma, az alatt az idő alatt Angliában emelkedett, hanem még azzal is járt, hogy az előfizetőket a legpontosabban informálta a távbeszélő költségteljesítéséről. A sajtó útján terjesztett pontos

és kimerítő hirdetések, a legjobb ízléssel kiállított falragaszok, alkalmi kiállítások, mozifilmek, propaganda ívek és brosúrák bírták rá a még tétovázókat Angliában a távbeszélő előfizetők sorába való belépésre, illetőleg az előfizetőket egy-egy mellékállomás bekapcsolatására vagy más távbeszélő szolgálat igénybevételére. Az új nagy brit távbeszélő központok megnyitása e propaganda szolgálatában mintegy demonstrációnak számított, mely e fontos közlekedési eszköznek a modern életben való nagy szerepét volt hivatva kidomborítani. Az is a brit távbeszélő propaganda javára esik, hogy a közönségnek Angliában ezidőszerint már nem kell ú. n. negatív kritikát gyakorolnia a távbeszélő felett, mert az angol közönség meg van arról győződve, hogy a hatalmas brit birodalom állami igazgatása valójában a közönség érdekeinek kielégítése céljából dolgozik. (J. T. 1933. 6.)

Dr. H. F.

Londonban külön külföldi helyközi távbeszélőközpont nyílt meg. Londonban eddig a kontinenssel, valamint a tengerentúllal a távbeszélő forgalmat a helyközi távbeszélő központ Carter Lane-i palotájának harmadik emeletén berendezett külföldi osztály bonyolította le. Legújában e külföldi forgalom céljaira a palotában külön külföldi helyközi központot (overseas exchange) rendeztek be. Az új interurban központ mindazokkal az újszerű berendezésekkel fel van szerelve, melyeket a modern technika és a gyakorlati előrelátás célszerűeknek és hasznosaknak ítélt. A tengerentúli forgalom munkahelyei, illetőleg helyiségei a rádiótávbeszélő forgalom helyiségeihez csatlakoznak. A hivatal 120 munkahelyre van ezidőszerint berendezve, melyekkel előreláthatólag 5—6 évig le fogják tudni a forgalmat bonyolítani. Az esetleges bővítés céljaira az angol postaigazgatás az épület második emeletét tartja fenn, mely további 200 munkahely befogadására képes. Így további 20 esztendő esetleges szükségleteiről történt már gondoskodás. (E. F. 1933. 32.)

Dr. H. F.

A telefon az iskolában. Az angol postaigazgatás a távbeszélő érdekében kifejtett propagandájában különös figyelmet szentel a jövő nemzedék megszerzésére. Így az elmúlt évben az ország számos városában az iskolás gyermekek számára távbeszélő kiállításokat rendeztek, melyeknek igen nagy sikerük volt. Így a South Kensingtonban rendezett távbeszélő kiállításnak 350.000 látogatója volt, ami rekord számot jelent ezen téren még Angliában is. Az angol postaminiszter a gyermekek megnyerése érdekében az angol iskolatanácsal karöltve azonkívül az iskolákban külön tanfolyamo-

kat tartat, melyeken a tanulóifjúságot a távbeszélő használatát és annak működését illetőleg alaposan kioktatják. Végül a különböző távbeszélő készülékek típusait kölcsönbe is adják az iskoláknak bemutatás céljaira. Az angol posta vezetősége reméli, hogy ily módon nemcsak a fiatalság körében, hanem közvetve a gyermekek szülői körében is népszerűsíti a telefont. (T. 1933. 21.)

Dr. H. F.

Távbeszélő üzenetközvetítő bérletek rendszeresítése Londonban. Az ilyen bérletet kötő távbeszélő előfizető, ha valamilyik üzletfelével vagy más távbeszélő előfizetővel nem tudna az illető állomás foglaltsága vagy az előfizető távolléte miatt beszélni, csak bemondja leadandó üzenetét a központnak s az aztán alkalmas időben az üzenetet mihamarabb le is adja a hívottnak. Az ilyen üzenetközvetítő bérletért üzletek 4 fontot, magánosok 1.5 fontot fizetnek 6 hónapra. (E. F. 1933. 32.)

Dr. H. F.

Belgium.

Belgiumban is visszaesett a távbeszélő állomások száma. A belga távbeszélő igazgatás által közzétett adatok szerint a f. é. januárjának végén Belgiumban 226.209 távbeszélő állomás volt, míg 1932. januárjának végén az állomások száma még 227.320-ra rúgott. 1920. óta ez az első esztendő, melyben a távbeszélő állomások száma ebben az országban visszafejlődést mutat. Az igazgatás közlése szerint a belga táviró, távbeszélő és rádió üzem az utolsó évben 400.000 dollár üzleti hiánnyal zárta számadását. (T. 1933. 21.)

Dr. H. F.

Izland.

Izland szigete is bekapcsolódik a világtávbeszélő forgalomba. Az izlandi kormány komoly tárgyalásokat folytat egyik észak európai nagy távbeszélő céggel az Izland szigete és az európai kontinens közt létesítendő rádiótávbeszélő összeköttetés építése és üzembehelyezése érdekében. A forgalom megnyitását 1934. január 1-re tervezik. (E. F. 1933. 32.)

Dr. H. F.

Lengyelország.

Lengyelország is áttér az automatikus távbeszélőre. Legelőször Katowice és Krolewska Huta bányavidéki központokat kívánják automatizálni. Varsó távbeszélő berendezésének automatizálása már szintén előrehaladott állapotban van. Későbbi időben ugyancsak automatizálni fogják Gdynia, Czesztochawa, Cieszze, Brzesc, Torun, Grudziadz, Tczew és Kielce központokat is. (T. T. J. 1933. 217.)

Dr. H. F.

Németország.

Németországban tovább csökkent a távbeszélőelőfizetők száma. A Németországból érkező legutolsó hivatalos adatok szerint a f. év márciussal végződő negyedévben újabb 35.516-al csökkent a távbeszélő állomások száma. Ezzel az újabb csökkenéssel a német birodalom távbeszélő állomásainak száma a 3 millió alá süllyedt. Ez a legújabb kedvezőtlen eredmény a következménye, hogy most már Angliában a távbeszélő állomások sűrűsége a német birodalom sűrűségéi fölé emelkedett, míg eddig megfordítva volt a helyzet. Így most a világ legnagyobb sűrűségéi számait fölmutató országok sorában Nagybritannia a 9-ik helyre, Németország pedig a 10-ik helyre került, mert Angliában 100 lakosra 4.63 távbeszélő állomás, Németországban pedig 4.57 távbeszélő állomás esik. (T. T. 1933. 221.) Dr. H. F.

Díjkezdmény a távbeszélő nagyfogyasztói számára. A Deutsche Verkehrs Zeitung f. é. 25 számának közlése szerint a német sajtóban legutóbb cikkek jelentek meg, melyek fokozatosan megállapított távbeszélő díjkezdményeket szorgalmaztak a német távbeszélő ú. n. nagy üzletfelei számára. Ezzel kapcsolatban utaltak a kereskedelmi életben általában rendszerezített rabatt rendszerre s azt a következtetést vonták le belőle, hogy e rendszernek a távbeszélőnél való meghonosítása a távbeszélő forgalom fellendítését fogja maga után vonni, ami a német postánál a forgalom visszaesése következtében előállott jövedelemcsökkenés eltüntetésére igen alkalmas intézkedésnek fog bizonyulni.

A német posta a javaslatlalt foglalkozott, azonban annak megvalósítása elől a következő okokból zárkózott el:

Azok a feltételek, melyek a rabattfizetést indokolnák, a távbeszélőnél nincsenek meg. Nevezetesen a távbeszélőnél az összeköttetéseket nem egyidejűleg adják nagyobb számban. Ezeket egyenként létesítik. Ezeknél a munkálatoknál az egyes munkaesemények egyenként és egymás után játszódhatnak le, úgyhogy az összeköttetés létesítésénél, mindig ugyanazok az üzemi költségek jelentkeznek. Ezekkel a költségekkel szemben a többi mellékelteljesítmények költségei, mint pl. a helyi beszélgetések számlálásai, alig esnek latba. A német posta tehát az egyes forgalmi teljesítmények után eső költségeit nem tudja több beszélgetés esetén sem csökkenteni. Az az állítás, hogy a díjleszállítás következtében előálló bevételi csökkenést a forgalom emelkedése ki fogja egyenlíteni, a tapasztalat által nem nyert beigazolást. A végrehajtott díjleszállítások mindig a német posta által előre kiszámított bevételcsökkenéssel jártak, mert a távközlések forgalmát elsősorban a mindenkori gazdasági viszonyok következtében előálló és indokolt szükséglet szabja meg. Ezidőszert tehát nincs meg a lehetősége annak, hogy a távbeszélő díjtételeit a német posta oly esetekben is leszállítsa, melyekben az bevételcsökkenéssel járna. Igyekezni fognak azonban a gazdasági viszonyok megjavulása esetén a távbeszélő díjcsökkentés egyes mérvétségeit lefaragni. (D. V. 1933. 25.)

Dr. H. F.

HIREK.

Nouvelles.

A m. kir. postai jóléti alapítvány kezelési bizottságának 1932. évi működése. A m. kir. postai jóléti alapítvány kezelési bizottsága 1932. évi működésének részletes eredményei a következők:

A bizottság az elmúlt évben is folytatta az arra rászoruló alkalmazottak segélyezését. Erre a célra az 1932. év folyamán 4092 esetben 163.483 pengő 69 fillért fordított, az alább felsorolt címeken:

1. Az önhibájukon kívül súlyos anyagi helyzetbe jutott alkalmazottak részére 1898 esetben 56.537 pengő 78 fillér pénzsegélyt utalt ki. Az említett segélyezésen felül ebben az évben is támogatta az altisztek és kisebb fizetésű tisztviselők segélyezésére indított külön segélyakciót. Az erre a célra

rendelkezésre bocsátott összeg az 1932. évben 7542 pengő 80 fillért tesz ki.

2. Temetési segélyekre 750 esetben 75.120 pengő 77 fillért folyósított.

3. A karácsonyi felruházás keretében 716 szükölködő postás gyermeket látott el felső- és alsóruhával, télikabáttal, cipővel, stb. Az adományokra fordított költségek 12.415 pengő 94 fillerre rúgtak.

4. A gyermeknyaralattás során 281 rossz szul táplált és gyengén fejlett postásgyermeket juttatott üdüléshez. A gyermekek egyrésze az Országos Gyermekvédő Líga farkasgyepüi „Dr. Vass József”, másik része pedig Szentendre-szigeti „Izabella” üdülőtelepén, míg 20 gyermek a Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület ha-

latonszabadii gyermeknyaralató telepén nyert elhelyezést. Az üdülés tartama csoportonként 4—4 hétre terjedt. A nyaralattás költségei 11.840 pengő 80 fillért tettek ki.

5. Az arra rászoruló postás családokat gyermekszületés esetén is támogatta és pedig oly módon, hogy az újszülött gyermek részére 15 darabból álló babakelengyét adott. Az 1932. év folyamán 447 alkalmazott kapott ilyen természetbeni segítséget 7568 pengő 40 fillér értékben.

A balatonalmádi üdülőtelepen 103 postaalkalmazott és hozzátartozója nyaralt.

Balatonfüredfürdön az alapítványnak a Balatoni Szövetség üdülőházában lévő örökszobáiba az elmúlt év folyamán 59 gyógykúrára szoruló alkalmazottat és hozzátartozót utalt be. Az alapítvány örökszobáinak száma az újabban vásárolt 3 szobával 8-ra emelkedett. A bizottság a szobák szaporításával módot kívánt nyújtani arra, hogy ezt a kiváló és fontos gyógyfürdőt minél több alkalmazott használhassa.

A Szentendreszigeti „Demény Károly” üdülőtelepet 82 alkalmazott és hozzátartozója vette igénybe. A telepet a beutaltakon kívül a személyzet a nyári időszakban rendszeresített napi hajójáratokkal és a kiránduló hajókkal szép számban kereste fei kirándulások és hétfégi pihenések céljából is.

A „Magaslati Üdülő és Gyógyház alap”-nál a bizottság egyelőre csak az alap növelésére szorítkozik. Az alpból Kőszegen akart egy jóléti intézményt felállítani, ezt a tervet azonban a változott viszonyokra való tekintettel elejtette. Addig is, amíg magaslati gyógyház létesítésére sor kerülhet, Lillafüreden a földmívelésügyi minisztérium által a posta épületében ideiglenesen átengedett s az alapítvány által berendezett 2 szobát használja üdültetési célokra, ezzel az alkalmazottaknak lehetővé teszi, hogy a magaslati gyógyhelyet kisebb mérvben — elsősorban az arra rászoruló — igénybevehessék.

A *postás nyugdíjárulék* alap vagyonát és bevételeit a bizottság a nyugdíjárulék alap kezelésére vonatkozóan a m. kir. legfőbb állami számvevőszékkel egyetértően összeállított kezelési szabályzatban meghatározott elvek és módozatok mellett az alapítvány többi vagyonától és számadásaitól elkülönítve kezeli.

A bizottság a postás nyugdíjárulék alap múlt évi bevételeinek egy részét az alap tulajdonát képező hévízszentandrási üdülőház fenntartásával, berendezésének és felszerelésének kiegészítésével járó kiadásokra s a szükséges beruházásokra, továbbá a Benczur-utcai postás otthon átalakítás

költségeire fordította. A bevételek többi részét az alap szabályszerű rendeltetéseknek megfelelő intézmények létesítésére tartalékolta.

A hévízszentandrási üdülőház állandó örvendetes fejlődést mutat s mindjobban beváltja a hozzáfűzött reményeket. A beutaltak, akik a fürdőt használták, a legnagyobb megelégedéssel és elismeréssel nyilatkoznak annak gyógyító hatásáról. A gyógyházban az egész idény alatt állandó orvosi felügyelet van s a bizottság a gyógyházat a szakszerű kezelésekhöz szükséges orvosi gépekkel és műszerekkel is felszerelte. Ily módon ez a jóléti intézmény teljes gyógykúrák folytatására alkalmas. Miután központi fűtőberendezéssel is el van látva, kellő számú jelentkező esetén a téli időszakban is üzemben tartható. A gyógyászati szempontból már eddig tapasztalt jelentős eredményekre való tekintettel a gyógyházat egyre több kezelésre szoruló keresi fel. A jelentkezők száma az elmúlt évben 453 volt.

Amint az ismertetésből kitűnik, az alapítvány kezelési bizottsága működésében az elmúlt év folyamán is minden igyekezzettel azon volt, hogy feladatának a rendelkezésre álló keretek között minél eredményesebben eleget tegyen s az alapítólevélben kitűzött céloknak megvalósításával a posta személyzetének támogatását munkálja és boldogulását elősegítse.

A magyar posta, mint döntőbíró. Az osztrák és a francia postaigazgatás között postai ügyből kifolyólag vita támadt, amelynek eldöntése választott bíróság elé kerül. Az osztrák postaigazgatás választott bíról a magyar postaigazgatást kérte fel.

A **Western Union távirótársaságnak** is deficités az üzeme. A legnagyobb észak-amerikai távirótársaságok közé számító Western Union társaság 1933. év első negyedét 351.443 dollár üzleti hiánnyal zárta. Ezzel szemben még az 1932. év első negyede 369.184 dollár tiszta hasznot tudott felmutatni. (J. T. 1933. 7.)

Meghiúsult a **Western Union és a Postal Telegraph amerikai társaságok fúziója**. Mivel az Egyesült Államok szenátusának és képviselőházának együttes ülése a táviró társaságok fúzióját megengedni szándékozó törvényjavaslatot, mely a két említett társaság egyesülését kívánta biztosítani, elvetette, a fúzió megbukottnak tekinthető. (J. T. 1933. 7.)

Új német távirókábel az Atlanti Óceánban. A Deutschatlantische Telegraphen-Gesellschaft Németország és az Azori szigetek közt új, most már a második tenger-alatti kábel fektetését vette tervbe. (J. T. 1933. 7.)

Uj postavezérigazgató Ausztriában. A Journal Télégraphique f. é. 7. számának közlése szerint az osztrák posta, táviró és távbeszélő igazgatás vezetését a nyugatlomba vonult dr. Aigner eddigi vezérigazgató utódaiként dr. Habermann Péter vette át.

Anglia tengerentúli rádiótávbeszélő forgalmának fejlődése. Legújabbban egyrésztől a brit szigetország, másrésztől Costa Rica, Guatemala, Nicaragua, Panama és Peru közt megnyílt a rádiótávbeszélő forgalom. (J. T. 1933. 7.)

A svéd posta újévi könyvecskéinek sikere. Amint már közöltük, a csehszlovák és az osztrák igazgatások a múlt évben a kézbesítő személyzetet kifejezetten eltiltották a nálunk is szokásos ügynevezetű újévi postakönyvecskéknél a közönség körében való terjesztésétől. Érdekes tehát megemlékezni a svéd posta személyzete által immár 8-ik éve kiadott karácsonyi könyvecske ez idei sikeréről. A svéd posta személyzetének „Svenska Postmannaförbund” nevű egyesülete ugyanis immár 8-ik éve „Julpost” (Karácsonyi posta) címmel ad ki magas színvonalú szépirodalmi füzetet; a svéd irodalom nevesebb írói és művészei közreműködésével. E karácsonyi füzet példányait 2 korona egységárért bocsátották forgalomba. A tiszta jövedelmet teljes egészében a svéd postások jóléti alapja javára fordítják. A „Julpost” eddigi eladott példányai révén a jóléti alap részére összesen 270.155 korona folyt be. A közönség érdeklődése, illetőleg a svéd postaszemélyzet élelmessége oly nagy, hogy például egy alig 10.000 lakót számláló városban 1.085 példányt helyeztek el az ügyes postások. (P. N. 1932. 64.)

Nagybritannia és Brit-India közt a f. é. május hó 1-én megnyílt a rádiótávbeszélő forgalom. A forgalomban indiai részről egyelőre csak Bombay és Poona központok vesznek részt. A háromperces beszélgetés díja 6 font sterling. (T. T. J. 1933. 218.)

Nagybritannia és Palesztina közt a London—Cairó közti rádiótávbeszélő összeköttetés felhasználásával megnyílt a rádiótávbeszélő forgalom. A háromperces beszélgetés díja 3 font 18 silling. (J. T. 1933. 4.)

KÖNYVSZEMLE

Bibliographie.

A táviróegyesület berni nemzetközi irodájának kiadásában legújabbban a következő hivatalos kiadmányok jelentek meg:

A távközlés nemzetközi Egyezményéhez csatolt általános rádió szolgálati szabályzat és zárójegyzőkönyv; a távközlés nemzetközi Egyezményéhez csatolt rádió pótszabályzat; a madridi nemzetközi rádiótávíróértekezlet okmányaihoz csatolt s az európai államok kormányai által aláírt pótgjegyzőkönyv. A kiadmány ára 1.55 sv. frank, csomagolást és postai szállítást is beleszámítva.

A nemzetközi iroda kiadta továbbá az 1932. évi madridi nemzetközi táviróértekezlet okmányait (Documents de la Conférence télégraphique internationale de Madrid, 1932). A két hatalmas kötetből álló mű első kötete az értekezlet elé terjesztett összes javaslatokat tárgyalja, a második kötet pedig az ülésekről készült jegyzőkönyveket ismerteti. A két kötet ára 35 sv. frank, postai szállítás nélkül. A kötetek egyenként nem rendelhetők meg. (J. T. 1933. 14.)

„Funkrecht im Luftverkehr” címen (A rádió jog a légiforgalomban) Berlinben az Ost-Europa Verlag kiadásában új rádiójogi szakkönyv jelent meg, mely tekintettel a rádiótávíró és rádiótávbeszélőnek a légiforgalomban biztonsága szempontjából betöltött mind nagyobb szerepére és fontosságára mint úttörő munka foglalkozik azzal az immár igen számos jogi problémával, mely a légiforgalom rádiószolgálatával kapcsolatban a gyakorlatban felvetődik, illetőleg felvetődhet. A könyv szerzője Heinz Gisart. A szakkönyvhöz függelék van csatolva, mely kimerítő felsorolását, illetőleg táblázatát tartalmazza a különböző országokban érvényes e tárgykörre vonatkozó törvényeknek és rendeleteknek. (R. J. I. 1933. jan.—mar.)

Ötnyelvű rádiószakszótár. „Radio International” címen az „Union Deutsche Verlagsgesellschaft, Berlin SW 19” cég kiadásában radiótechnikai szakszótár jelent meg, melyet E. A. Pariser több neves külföldi rádió szakteknitely közreműködésével állított össze s mely 900 rádió és rádióhírmondó szakkifejezést tartalmaz. E kifejezéseket német, angol, francia, spanyol és olasz nyelven közli. A szakszótár öt részre oszlik. Az első rész a kifejezéseknek számított tartalomjegyzékét hozza öt nyelven. A többi négy részben a szakkifejezések minden egyes nyelven betűrendbe szedve szerepelnek s minden egyes kifejezésnél egy szám van feltüntetve, mely az első ötnyelvű gyűjtemény illető számát mutatja, mely alatt ez a kifejezés fentalálható. Ilyképpen a szakszótár fordítási munkához kiválóan alkalmas. Az olyan szakkifejezések és szavak, melyek minden nyelvben azonosak, mint pld. ampère, volt, az egyszerűsítés kedvéért a szótárba nincse-

nek felvéve. Ezzel ellentétben az új műben sok olyan szó és kifejezés szerepel, melyeket csak a legújabb időkben kezdtek használni, mint pld. a német Abstimmshärfe, Überlagerungsempfänger, Richtantenne, Siebketten, Störbefreier, Tonfilter stb. Az ügyes kéziszótár alakú mű füzve 3 márka. (D. V. 1933. 14.)

„Das Rundfunkschrifttum im Jahre 1932“. (A rádióhírdomdó irodalma 1932-ben) címen a Reichs Rundfunk Gesellschaft kiadásában megjelenő szakmunka közli, hogy a rádióhírdomdó irodalma 1932-ben összesen 6465 könyv, illetőleg szaklapközleményt produkált az egész világon. A szakirodalom súlypontja ebben az évben a rádióhírdomdó műszaki irodalom nyugodott, mely 4318 könyvet, illetőleg cikket termelt, vagyis az összeseknek 67%-át. Utána a szervezeti kérdéseknek az irodalma következett, mely 18%-al van képviselve, míg a művészeti kérdések irodalma 9%-al szerepelt a gyűjteményben. A gazdasági és jogi irodalom 3-3%-os eredményt, összesen 210, illetőleg 206 szakmunkát mutatott fel, ami még szintén tekintélyes számot adott. A rádióhírdomdó irodalmának fejlődését különben a rádióújságok szaporodása is bizonyítja, melyeknek száma a föld kerekén az elmúlt évben 113-ra emelkedett, ami 17%-os szaporulatot jelent az 1931. évi számhoz viszonyítva.

Távjelző jelfogók címen hézagpótló jelentőségű könyv jelent meg a német könyvpiacra. A könyv szerzői dr. ing. K. Mühlbrecht és dr. ing. I. Boysen és a mű az „Elektrotechnische Fernmeldetechnik“ kiadásában került sajtó alá.

Wheatstone 1839-ben, közel 100 év előtt találta fel a jelfogót és dacára annak, hogy ez a szerkezet a gyengeáramú elektrotechnika legfontosabb alkatrészévé nőtte ki magát, mégis csodálatos, hogy fenti mű a kiterjedt német szakirodalomnak a jelfogókra vonatkozó minden szempontot felölelő első szakkönyve.

Már magának a műnek beosztása is érzékelteti, hogy alapvető munkát végeztek a kitünő szerzők. A könyv első része az általános tudnivalókat és a jelfogók különböző kiviteli megoldásait ismerteti. A második magas, elméleti színvonalon mozgó rész az erőviszonyokat, működési módozatokat, kapcsolási elveket és a jelfogók tervezésénél felmerülő számítási szempontokat tárgyalja. A könyv harmadik része a jelfogók vizsgálati módszereit, a negyedik rész

pedig a gyakorlati alkalmazás legkülönbözőbb eseteit írja le. A függelékszerű V. és VI. rész a vonatkozó irodalmat és a tárgymutatót nyújtja.

Különös érdeme a könyvnek, hogy a jelfogót mint különleges műszaki, illetve elektrotechnikai problémát tárgyalja és nem tekinti azt, — mint a legtöbb táviró és távbeszélő szakkönyv — egyszerű műszerésztechnikai kérdésnek. Ezért igyekezik oly körültekintő precizitással az elméleti fogalmakat és tényezőket egymástól különválasztani és mint különálló problémákat vizsgálat tárgyává tenni.

Szerzők munkájukkal nagyon hasznos szolgálatot tettek és hasznos kézikönyvet nyújtottak a távjelző berendezésekkel foglalkozó és azokat tervező elektrotechnikusok számára.

A 176 oldalas és 149 ábrával ellátott mű ára 5.50 R. M.

Actualités Scientifique et Industrielle. Érdekes kiadványsorozat, mely a tudomány és az iparnak határozottan a legérdekesebb és legaktuálisabb témáit dolgozza föl 2-3 ívnyi terjedelemben. A 35-ik füzet *Cinématographie ultra-rapide* (A. Magnan), majd ennek a folytatása a 46-ik füzet, mely elvezet bennünket a másodpercenkénti 12.000 fölvétel elméletébe és mechanikájába, az ezzel a kérdéssel foglalkozónak értékes tanulmányt jelent. Ebben a tárgykörbe sorozható a 60-ik füzet, mely az egyhelyben való repülés teóriáját fekteti le, matematikai alapon, de közli a rovarvilág gyorsított filmfelvételeit, mely a teóriát aránylag elég jól igazolja.

Alapvető és a magyar közönség minden rétegét érdeklő munka a 36-ik kötet *Influence des facteurs électriques sur la végétation*. A növények nedvkeringését elektromos áram segítségével szabályozni, gyorsítani, lassítani lehet, sőt teljesen leállítani is lehet. Magyar szempontból is rendkívül fontosak a között eredmények és érdeme volna tovább kísérletezni.

A Libraire Scientifique Hermann et Cie (6, rue de la Sorbonne Paris) által kiadott sorozat többi kötete (eddig 64) nagy elterjedtségre számíthat. Az egyes kötetek árai 5-15 frank között mozognak.

Városok fejlődése és a posta a XIX. század közepéig. *Irta dr. Mónus Ferenc m. kir. postafőfelügyelő.* Nemrégiben hagyta el a sajtót dr. Monusnak ízlésesen kiállított új munkája, melynek méltatására alkalmilag még visszatérünk.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.

Osszehasonlító kimutatás a m. kir. posta 1931., 1932. és 1933. évi forgalmáról.

Év	Hó	F e l a d á s								L e a d á s					Távíró		T á v b e s z é l ő													Rádió vevő-berendezések száma	Hó	Év					
		Ajánlott küldemények	Érték-levelek és érték-dobozok	Betét, kézi és sommás csomagok	Posta- (utánvételi és megbízási) utalványok		Postatakarék és csekk befizetések		A Budapest 62. és 72. sz. postahivataloknál feladott közönséges levelelpostai küldemények darabszáma	Ajánlott küldemények	Érték-levelek és érték-dobozok	Betét, kézi és sommás csomagok	Posta- (utánvételi és megbízási) utalványok		Postatakarék és csekk kifizetések		Felvett táviratok	Kézbesített táviratok	Kezdeményezett		Érkezett		Budapesti egységes hálózatban					Vidéken									
					darab-száma	összege pengőben	darab-száma	összege pengőben					darab-száma	összege pengőben	darab-száma	összege pengőben			darab-száma	összege pengőben	darabszáma	darabszáma	közte Budapesten	az egész országban	közte Budapesten	az egész országban	budapesti	környéki	közvetlen (taxi, tűzjelző stb.) összeköttetések száma				budapesti	környéki	a falurendszerű automata (fél automata) hálózatok és a 100-nál több előfizetővel bíró központok		a 100-nál kevesebb előfizetővel bíró központok távbeszélő állomásainak száma
																																			száma	távbeszélő állomásainak száma	
1931	Szeptember	963,244	51,567	846,117	773,849	66.971,177	1.306,963	169.507,962	16.562,751	1.011,558	57,938	878,619	781,344	68.897,116	284,948	79.555,461	218,971	274,671	382,119	113,311	375,927	114,678	45,813	1,334	1,884	8.031,081	226,243	78	19,211	1.199,047	13,447	314,517	Szeptember				
	Október	1.022,582	54,254	884,054	926,479	82.070,083	1.512,114	176.449,430	16.426,184	1.090,922	59,493	940,716	899,104	83.773,888	333,867	109.981,140	212,421	272,020	395,066	116,195	387,333	116,014	45,896	1,315	1,886	8.838,166	235,993	78	19,066	1.270,218	13,344	316,167	Október				
	November	936,202	50,077	793,887	840,321	71.523,908	1.437,792	236.481,370	13.476,020	999,997	56,162	845,744	807,325	67.649,366	272,189	67.394,552	189,265	249,996	369,274	110,639	360,886	109,981	45,709	1,323	1,884	8.958,480	229,923	78	18,813	1.263,975	13,126	320,243	November				
	December	934,351	46,603	987,530	879,701	71.893,971	1.520,432	177.056,738	14.731,615	979,613	54,589	1.028,428	881,106	76.811,754	348,998	101.741,238	186,295	244,777	351,397	108,029	337,521	105,040	45,789	1,306	1,877	8.945,196	217,232	78	18,647	1.208,671	13,003	325,032	December				
1932	Január	883,093	39,832	665,482	761,557	69.541,194	1.278,101	126.224,369	13.257,314	943,188	48,325	698,248	785,776	63.476,155	271,825	62.939,740	149,986	210,486	299,043	94,888	289,064	92,138	45,654	1,296	1,871	8.936,708	208,269	78	18,513	1.167,015	12,904	332,553	Január				
	Február	837,927	39,314	651,834	757,570	62.066,704	1.308,777	164.847,866	12.283,124	862,549	45,963	657,057	767,265	66.879,296	277,639	76.615,403	144,504	201,964	282,303	92,240	270,952	88,068	45,742	1,313	1,841	8.892,966	212,774	78	18,415	1.144,019	12,841	337,120	Február				
	Március	798,730	40,610	763,653	749,585	58.873,835	1.258,176	117.883,849	18.022,603	855,650	46,813	779,890	765,777	60.315,999	309,178	58.830,534	160,268	217,407	283,720	88,783	274,225	85,258	45,594	1,296	1,857	8.645,339	198,710	78	18,267	1.122,994	12,748	341,572	Március				
	Április	799,213	38,430	669,585	876,341	66.615,270	1.250,232	115.131,980	15.350,399	841,634	43,682	689,009	772,465	68.333,197	303,196	93.800,625	160,749	216,301	305,041	96,777	293,629	89,686	45,595	1,290	1,856	9.074,149	217,639	78	18,117	1.165,770	12,753	341,093	Április				
	Május	741,120	37,370	706,427	713,265	63.830,813	1.233,292	152.416,547	11.918,721	782,222	40,793	727,014	733,980	62.885,733	247,582	46.149,574	171,729	232,669	297,596	94,779	288,791	91,497	45,608	1,299	1,854	9.268,914	217,963	78	18,030	1.121,557	12,889	337,462	Május				
	Junius	749,238	37,217	672,075	722,693	58.679,822	1.245,729	130.682,163	11.381,035	781,247	40,205	692,595	729,862	58.823,164	280,238	66.220,453	179,483	236,603	311,125	101,631	299,243	96,863	45,492	1,308	1,858	9.185,702	216,780	79	17,978	1.158,692	12,927	332,695	Junius				
	Julius	733,513	37,100	650,127	757,807	64.806,250	1.165,683	114.837,414	11.299,368	776,916	40,172	685,477	784,591	61.017,806	304,324	70.247,239	185,259	242,955	333,974	105,124	322,789	100,698	45,405	1,310	1,848	8.385,971	200,875	80	17,913	1.131,335	12,966	327,614	Julius				
	Augusztus	720,168	42,659	657,040	753,792	66.164,979	1.232,017	150.329,690	10.768,519	754,773	46,179	658,070	771,563	71.549,288	272,450	67.873,232	201,995	257,186	340,214	104,191	327,302	100,298	45,365	1,299	1,858	7.584,548	200,046	80	17,882	1.081,752	12,980	323,120	Augusztus				
Összesen:		10.119,381	515,033	8.947,811	9.512,960	803.038,006	15.749,308	1.831.849,378	165.477,653	10.680,269	580,314	9.280,867	9.480,158	810.412,762	3.506,434	901.349,191	2.160,925	2.857,035	3.950,872	1.226,587	3.827,662	1.190,219	—	—	—	104.747,220	2.582,447	—	—	14.035,045	—	—	Összesen:				
1932	Szeptember	754,769	42,811	768,903	759,822	64.385,489	1.203,461	142.990,361	18.006,530	794,608	44,996	771,677	719,915	59.785,000	279,682	59.330,289	192,352	248,755	347,190	110,411	336,735	106,976	45,514	1,306	1,857	8.197,501	228,650	80	17,815	1.160,336	12,959	320,256	Szeptember				
	Október	764,482	43,848	797,634	828,451	79.815,098	1.421,611	148.217,977	19.490,679	803,030	46,774	818,769	828,681	85.453,955	328,757	83.167,564	175,887	235,757	334,505	103,298	324,416	99,381	45,463	1,284	1,858	8.829,356	218,993	81	17,904	1.125,219	12,822	319,449	Október				
	November	741,764	43,313	792,184	737,515	65.637,936	1.390,147	174.355,828	13.585,291	758,627	45,767	810,512	751,404	62.220,954	271,573	47.674,074	161,093	218,501	317,188	98,546	308,805	97,613	45,605	1,285	1,858	9.172,942	221,146	81	17,845	1.158,009	12,589	320,095	November				
	December	763,957	41,894	949,114	833,085	68.094,777	1.522,639	154.235,234	15.526,082	784,388	46,643	979,430	844,908	76.461,742	348,995	71.454,528	154,467	216,115	288,917	92,335	280,582	89,501	45,589	1,295	1,854	8.836,772	211,490	81	17,717	1.108,021	12,517	321,976	December				
1933	Január	733,092	37,449	643,853	731,889	65.659,063	1.357,335	120.712,981	13.045,437	757,598	40,387	647,931	745,671	56.511,737	293,302	44.706,727	136,849	198,557	259,645	83,005	251,824	77,795	45,510	1,890	1,830	8.614,827	295,353	79	17,118	1.040,338	12,439	325,099	Január				
	Február	666,092	36,469	616,435	702,246	63.486,917	1.307,431	127.498,501	12.799,838	683,742	39,529	630,128	702,268	64.689,743	274,540	54.354,590	128,774	185,330	257,521	87,850	247,643	82,416	45,493	1,867	1,820	8.724,315	304,401	79	17,016	1.097,000	12,375	326,058	Február				
	Március	698,656	38,398	704,068	717,388	62.003,308	1.274,005	111.878,319	23.554,079	717,841	41,899	719,815	720,133	62.169,033	310,921	58.497,788	139,290	199,315	245,833	78,377	238,998	73,028	45,399	1,891	1,765	7.819,264	280,647	79	16,932	965,247	12,335	325,557	Március				
	Április	632,568	34,715	689,921	694,995	48.364,068	1.263,221	113.556,779	12.881,522	659,233	37,859	712,092	756,971	60.134,789	301,290	59.006,453	133,336	190,360	253,028	87,989	245,265	82,474	45,388	1,894	1,771	8.788,912	320,703	79	16,852	1.039,684	12,356	322,163	Április				
	Május	689,263	38,385	720,001	735,374	64.296,592	1.404,321	137.064,947	12.389,100	695,371	40,913	712,438	737,343	64.323,999	295,978	56.570,783	157,787	217,055	269,014	88,566	260,840	79,805	45,483	1,910	1,775	8.801,625	311,123	79	16,814	1.001,503	12,516	318,849	Május				
	Junius	621,672	35,167	658,346	696,160	60.324,779	1.341,313	125.309,794	11.161,785	623,914	40,172	690,201	704,565	60.649,969	304,488	64.560,835	162,114	220,613	283,742	95,637	273,759	87,489	45,681	1,905	1,780	8.983,405	334,774	81	16,729	1.028,963	12,549	315,522	Junius				
	Julius	643,825	37,692	659,656	766,499	61.973,197	1.346,530	128.043,752	11.465,026	657,668	41,397	679,006	776,241	62.399,954	312,911	67.356,451	176,796	235,509	324,345	104,151	309,664	96,014	45,456	1,925	1,756	8.489,860	333,328	81	16,685	1.061,660	12,635	313,119	Julius				
	Augusztus	652,537	42,352	655,030	736,048	68.153,090	1.312,829	143.690,774	11.095,732	669,216	44,855	669,370	745,219	68.743,761	281,325	55.333,501	195,915	254,134	353,523	112,942	335,801	103,950	45,406	1,942	1,756	7.687,002	329,451	81	16,799	1.085,834	12,660	310,721	Augusztus				
Összesen:		8.362,749	472,493	8.657,145	8.930,472	772.200,314	16.144,843	1.627.555,247	175.001,101	8.605,236	511,191	8.841,369	9.033,319	783.544,636	3.603,762	722.013,587	1.914,660	2.620,001	3.535,451	1.143,107	3.414,332</																

№	Имя	Въѣздъ	Вѣкъ	Состояніе	Имущество										Итого	Земельныя участки	Итого	
					Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки	Земельныя участки				
1	Иванъ Ивановичъ	1870	32	Свободный	1000	2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000	11000	12000	13000	14000
2	Петръ Петровичъ	1875	27	Свободный	1500	3000	4500	6000	7500	9000	10500	12000	13500	15000	16500	18000	19500	21000
3	Александръ Александровичъ	1880	22	Свободный	2000	4000	6000	8000	10000	12000	14000	16000	18000	20000	22000	24000	26000	28000
4	Семёнъ Семёновичъ	1885	17	Свободный	2500	5000	7500	10000	12500	15000	17500	20000	22500	25000	27500	30000	32500	35000
5	Илья Ильичъ	1890	12	Свободный	3000	6000	9000	12000	15000	18000	21000	24000	27000	30000	33000	36000	39000	42000
6	Дмитрій Дмитріевичъ	1895	7	Свободный	3500	7000	10500	14000	17500	21000	24500	28000	31500	35000	38500	42000	45500	49000
7	Николай Николаевичъ	1900	2	Свободный	4000	8000	12000	16000	20000	24000	28000	32000	36000	40000	44000	48000	52000	56000
8	Олегъ Олеговичъ	1905	3	Свободный	4500	9000	13500	18000	22500	27000	31500	36000	40500	45000	49500	54000	58500	63000
9	Андрей Андреевичъ	1910	8	Свободный	5000	10000	15000	20000	25000	30000	35000	40000	45000	50000	55000	60000	65000	70000
10	Владимір Владиміровичъ	1915	13	Свободный	5500	11000	16500	22000	27500	33000	38500	44000	49500	55000	60500	66000	71500	77000
11	Сергей Сергеевичъ	1920	18	Свободный	6000	12000	18000	24000	30000	36000	42000	48000	54000	60000	66000	72000	78000	84000
12	Иванъ Ивановичъ	1925	23	Свободный	6500	13000	19500	26000	32500	39000	45500	52000	58500	65000	71500	78000	84500	91000
13	Петръ Петровичъ	1930	28	Свободный	7000	14000	21000	28000	35000	42000	49000	56000	63000	70000	77000	84000	91000	98000
14	Александръ Александровичъ	1935	33	Свободный	7500	15000	22500	30000	37500	45000	52500	60000	67500	75000	82500	90000	97500	105000
15	Семёнъ Семёновичъ	1940	38	Свободный	8000	16000	24000	32000	40000	48000	56000	64000	72000	80000	88000	96000	104000	112000
16	Илья Ильичъ	1945	43	Свободный	8500	17000	25500	34000	42500	51000	59500	68000	76500	85000	93500	102000	110500	119000
17	Дмитрій Дмитріевичъ	1950	48	Свободный	9000	18000	27000	36000	45000	54000	63000	72000	81000	90000	99000	108000	117000	126000
18	Николай Николаевичъ	1955	53	Свободный	9500	19000	28500	38000	47500	57000	66500	76000	85500	95000	104500	114000	123500	133000
19	Олегъ Олеговичъ	1960	58	Свободный	10000	20000	30000	40000	50000	60000	70000	80000	90000	100000	110000	120000	130000	140000
20	Андрей Андреевичъ	1965	63	Свободный	10500	21000	31500	42000	52500	63000	73500	84000	94500	105000	115500	126000	136500	147000
21	Владимір Владиміровичъ	1970	68	Свободный	11000	22000	33000	44000	55000	66000	77000	88000	99000	110000	121000	132000	143000	154000
22	Сергей Сергеевичъ	1975	73	Свободный	11500	23000	34500	46000	57500	69000	80500	92000	103500	115000	126500	138000	149500	161000
23	Иванъ Ивановичъ	1980	78	Свободный	12000	24000	36000	48000	60000	72000	84000	96000	108000	120000	132000	144000	156000	168000
24	Петръ Петровичъ	1985	83	Свободный	12500	25000	37500	50000	62500	75000	87500	100000	112500	125000	137500	150000	162500	175000
25	Александръ Александровичъ	1990	88	Свободный	13000	26000	39000	52000	65000	78000	91000	104000	117000	130000	143000	156000	169000	182000
26	Семёнъ Семёновичъ	1995	93	Свободный	13500	27000	40500	54000	67500	81000	94500	108000	121500	135000	148500	162000	175500	189000
27	Илья Ильичъ	2000	98	Свободный	14000	28000	42000	56000	70000	84000	98000	112000	126000	140000	154000	168000	182000	196000
28	Дмитрій Дмитріевичъ	2005	103	Свободный	14500	29000	43500	58000	72500	87000	101500	116000	130500	145000	160000	174500	189000	203000
29	Николай Николаевичъ	2010	108	Свободный	15000	30000	45000	60000	75000	90000	105000	120000	135000	150000	165000	180000	195000	210000
30	Олегъ Олеговичъ	2015	113	Свободный	15500	31000	46500	62000	77500	93000	108500	124000	140000	156000	172000	188000	204000	220000
31	Андрей Андреевичъ	2020	118	Свободный	16000	32000	48000	64000	80000	96000	112000	128000	144000	160000	176000	192000	208000	224000
32	Владимір Владиміровичъ	2025	123	Свободный	16500	33000	49500	66000	82500	99000	115500	132000	148500	165000	181500	198000	214500	231000
33	Сергей Сергеевичъ	2030	128	Свободный	17000	34000	51000	68000	85000	102000	119000	136000	153000	170000	187000	204000	221000	238000
34	Иванъ Ивановичъ	2035	133	Свободный	17500	35000	52500	70000	87500	105000	123000	141000	159000	177000	195000	213000	231000	249000
35	Петръ Петровичъ	2040	138	Свободный	18000	36000	54000	72000	90000	108000	126000	144000	162000	180000	198000	216000	234000	252000
36	Александръ Александровичъ	2045	143	Свободный	18500	37000	55500	74000	92500	111000	129000	147000	165000	183000	201000	219000	237000	255000
37	Семёнъ Семёновичъ	2050	148	Свободный	19000	38000	57000	76000	95000	114000	132000	150000	168000	186000	204000	222000	240000	258000
38	Илья Ильичъ	2055	153	Свободный	19500	39000	58500	78000	97500	117000	135000	153000	171000	189000	207000	225000	243000	261000
39	Дмитрій Дмитріевичъ	2060	158	Свободный	20000	40000	60000	80000	100000	120000	140000	160000	180000	200000	220000	240000	260000	280000
40	Николай Николаевичъ	2065	163	Свободный	20500	41000	61500	82000	102500	123000	143000	163000	183000	203000	223000	243000	263000	283000
41	Олегъ Олеговичъ	2070	168	Свободный	21000	42000	63000	84000	105000	126000	146000	166000	186000	206000	226000	246000	266000	286000
42	Андрей Андреевичъ	2075	173	Свободный	21500	43000	64500	86000	107500	128000	148000	168000	188000	208000	228000	248000	268000	288000
43	Владимір Владиміровичъ	2080	178	Свободный	22000	44000	66000	88000	110000	130000	150000	170000	190000	210000	230000	250000	270000	290000
44	Сергей Сергеевичъ	2085	183	Свободный	22500	45000	67500	90000	112500	132000	152000	172000	192000	212000	232000	252000	272000	292000
45	Иванъ Ивановичъ	2090	188	Свободный	23000	46000	69000	92000	115000	134000	154000	174000	194000	214000	234000	254000	274000	294000
46	Петръ Петровичъ	2095	193	Свободный	23500	47000	70500	94000	117500	136000	156000	176000	196000	216000	236000	256000	276000	296000
47	Александръ Александровичъ	2100	198	Свободный	24000	48000	72000	96000	120000	138000	158000	178000	198000	218000	238000	258000	278000	298000
48	Семёнъ Семёновичъ	2105	203	Свободный	24500	49000	73500	98000	122500	140000	160000	180000	200000	220000	240000	260000	280000	300000
49	Илья Ильичъ	2110	208	Свободный	25000	50000	75000	100000	125000	142000	162000	182000	202000	222000	242000	262000	282000	302000
50	Дмитрій Дмитріевичъ	2115	213	Свободный	25500	51000	76500	102000	127500	144000	164000	184000	204000	224000	244000	264000	284000	304000
51	Николай Николаевичъ	2120	218	Свободный	26000	52000	78000	104000	130000	146000	166000	186000	206000	226000	246000	266000	286000	306000
52	Олегъ Олеговичъ	2125	223	Свободный	26500	53000	79500	106000	132000	148000	168000	188000	208000	228000	248000	268000	288000	308000
53	Андрей Андреевичъ	2130	228	Свободный	27000	54000	81000	108000	134000	150000	170000	190000	210000	230000	250000	270000	290000	310000
54	Владимір Владиміровичъ	2135	233	Свободный	27500	55000	82500	110000	136000	152000	172000	192000	212000	232000	252000	272000	292000	312000
55	Сергей Сергеевичъ	2140	238	Свободный	28000	56000	84000	112000	138000	154000	174000	194000	214000	234000	254000	274000	294000	314000
56	Иванъ Ивановичъ	2145	243	Свободный	28500	57000	85500	114000	140000	156000	176000	1960						